

SFC2021 Programme supported from the ERDF (Investment for jobs and growth goal), ESF+, the Cohesion Fund, the JTF and the EMFAF - Article 21(3)

CCI	2021EL16JTTPR001
Title in English	Just Development Transition
Title in national language(s)	EL - Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση
Version	1.3
First year	2021
Last year	2027
Eligible from	01-Jan-2020
Eligible until	31-Dec-2029
Commission decision number	C(2022)3943
Commission decision date	16-Jun-2022
NUTS regions covered by the programme	EL4 - Νησιά Αιγαίου, Κρήτη EL41 - Βόρειο Αιγαίο EL411 - Λέσβος, Λήμνος EL412 - Ικαρία, Σάμος EL413 - Χίος EL42 - Νότιο Αιγαίο EL421 - Κάλυμνος, Κάρπαθος – Ηρωική Νήσος Κάσος, Κως, Ρόδος EL422 - Άνδρος, Θήρα, Κέα, Μήλος, Μύκονος, Νάξος, Πάρος, Σύρος, Τήνος EL43 - Κρήτη EL431 - Ηράκλειο EL432 - Λασιθί EL433 - Ρέθυμνο EL434 - Χανιά EL53 - Δυτική Μακεδονία EL531 - Γρεβενά, Κοζάνη EL532 - Καστοριά EL533 - Φλώρινα EL651 - Αργολίδα, Αρκαδία EL653 - Λακωνία, Μεσσηνία
Fund(s) concerned	JTF
Programme	☐ under Investment for jobs and growth goal for the outermost regions only

Table of Contents

1. Programme strategy: main challenges and policy responses	7
Table 1	16
2. Priorities.....	18
2.1. Priorities other than technical assistance	18
2.1.1. Priority: 1. Ενίσχυση και Προώθηση Επιχειρηματικότητας.....	18
2.1.1.1. Specific objective: JSO8.1. Enabling regions and people to address the social, employment, economic and environmental impacts of the transition towards the Union’s 2030 targets for energy and climate and a climate-neutral economy of the Union by 2050, based on the Paris Agreement (JTF).....	18
2.1.1.1.1. Interventions of the Funds	18
The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:	18
The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3) CPR:	21
Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	22
Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR.....	22
The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR.	22
The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR.....	23
2.1.1.1.2. Indicators.....	23
Table 2: Output indicators	23
Table 3: Result indicators	24
2.1.1.1.3. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention	25
Table 4: Dimension 1 - intervention field.....	25
Table 5: Dimension 2 - form of financing	26
Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus.....	26
Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes	27
Table 8: Dimension 7 – ESF+*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension....	27
2.1.1. Priority: 2. Ενεργειακή Μετάβαση - Κλιματική Ουδετερότητα.....	28
2.1.1.1. Specific objective: JSO8.1. Enabling regions and people to address the social, employment, economic and environmental impacts of the transition towards the Union’s 2030 targets for energy and climate and a climate-neutral economy of the Union by 2050, based on the Paris Agreement (JTF).....	28
2.1.1.1.1. Interventions of the Funds	28
The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:	28
The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3) CPR:	31
Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	31
Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR.....	32
The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR.	32
The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR.....	32
2.1.1.1.2. Indicators.....	33
Table 2: Output indicators	33
Table 3: Result indicators	33
2.1.1.1.3. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention	34
Table 4: Dimension 1 - intervention field.....	34
Table 5: Dimension 2 - form of financing	35
Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus.....	35
Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes	35
Table 8: Dimension 7 – ESF+*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension....	36
2.1.1. Priority: 3. Αναπροσαρμογή Χρήσεων Γης - Κυκλική Οικονομία	37

2.1.1.1. Specific objective: JSO8.1. Enabling regions and people to address the social, employment, economic and environmental impacts of the transition towards the Union’s 2030 targets for energy and climate and a climate-neutral economy of the Union by 2050, based on the Paris Agreement (JTF).....	37
2.1.1.1.1. Interventions of the Funds	37
The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:	37
The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3) CPR:	38
Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	38
Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR.....	39
The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR.	39
The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR.....	39
2.1.1.1.2. Indicators.....	40
Table 2: Output indicators	40
Table 3: Result indicators	40
2.1.1.1.3. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention	40
Table 4: Dimension 1 - intervention field.....	40
Table 5: Dimension 2 - form of financing	40
Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus.....	41
Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes	41
Table 8: Dimension 7 – ESF+*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension....	41
2.1.1. Priority: 4. Δίκαιη Εργασιακή Μετάβαση	42
2.1.1.1. Specific objective: JSO8.1. Enabling regions and people to address the social, employment, economic and environmental impacts of the transition towards the Union’s 2030 targets for energy and climate and a climate-neutral economy of the Union by 2050, based on the Paris Agreement (JTF).....	42
2.1.1.1.1. Interventions of the Funds	42
The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:	42
The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3) CPR:	44
Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	45
Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR.....	45
The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR.	46
The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR.....	46
2.1.1.1.2. Indicators.....	46
Table 2: Output indicators	46
Table 3: Result indicators	47
2.1.1.1.3. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention	48
Table 4: Dimension 1 - intervention field.....	48
Table 5: Dimension 2 - form of financing	48
Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus.....	48
Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes	49
Table 8: Dimension 7 – ESF+*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension....	49
2.1.1. Priority: 5. Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Μικρής Κλίμακας	50
2.1.1.1. Specific objective: JSO8.1. Enabling regions and people to address the social, employment, economic and environmental impacts of the transition towards the Union’s 2030 targets for energy and climate and a climate-neutral economy of the Union by 2050, based on the Paris Agreement (JTF).....	50
2.1.1.1.1. Interventions of the Funds	50
The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:	50

The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3) CPR:	51
Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	52
Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR.....	53
The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR.	53
The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR.....	53
2.1.1.1.2. Indicators.....	53
Table 2: Output indicators	53
Table 3: Result indicators	54
2.1.1.1.3. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention	54
Table 4: Dimension 1 - intervention field.....	54
Table 5: Dimension 2 - form of financing	55
Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus.....	55
Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes	55
Table 8: Dimension 7 – ESF+*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension....	55
2.2. Technical assistance priorities	57
2.2.1. Priority for technical assistance pursuant to Article 36(4) CPR: 6. Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος	57
2.2.1.1. Intervention from the Funds.....	57
The related types of actions – point (e)(i) of Article 22(3) CPR	57
The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3) CPR:	58
2.2.1.2. Indicators.....	58
Table 2: Output indicators	58
2.2.1.3. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention	58
Table 4: Dimension 1 - intervention field.....	59
Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes	59
Table 8: Dimension 7 – ESF+*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension....	59
3. Financing plan.....	60
3.1. Transfers and contributions (1).....	60
Table 15A: Contributions to InvestEU* (breakdown by year).....	60
Table 15B: Contributions to InvestEU* (summary).....	60
Justification, taking into account how those amounts contribute to the achievement of policy objectives selected in the programme in accordance with Article 10(1) of the InvestEU Regulation	61
Table 16A: Transfers to instruments under direct or indirect management (breakdown by year) ..	61
Table 16B: Transfers to instruments under direct or indirect management* (summary)	61
Transfers to instruments under direct or indirect management - Justification.....	61
Table 17A: Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund or to another Fund or Funds* (breakdown by year)	61
Table 17B: Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund or to another Fund or Funds (summary).....	62
Transfers between shared management funds, including between cohesion policy funds - Justification.....	62
3.2. JTF: allocation in the programme and transfers (1).....	62
3.2.1. JTF allocation to the programme prior to transfers by priority (where relevant) (2)	62
Table 18: JTF allocation to the programme in accordance with Article 3 JTF Regulation, prior to transfers.....	62
3.2.2. Transfers to the JTF as complementary support (1) (where relevant).....	63
Table 18A: Transfers to the JTF within the programme (breakdown by year)	63
Table 18B: Transfer of ERDF and ESF+ resources to the JTF within the programme.....	63
Table 18C: Transfers to the JTF from the other programme(s) (breakdown by year)	63
Table 18D: Transfer of ERDF and ESF+ resources from other programmes to the JTF in this programme	65

Justification for the complementary transfer from ERDF and ESF+ based on the planned types of interventions.....	66
3.3. Transfers between categories of region resulting from the mid-term review.....	67
Table 19A: Transfers between categories of region resulting from the mid-term review within the programme (breakdown by year).....	67
Table 19B: Transfers between categories of region resulting from the mid-term review, to other programmes (breakdown by year).....	67
3.4. Transfers back (1).....	68
Table 20A: Transfers back (breakdown by year).....	68
Table 20B: Transfers back* (summary).....	68
3.5. Financial appropriations by year.....	69
Table 10: Financial appropriations by year.....	69
3.6. Total financial appropriations by fund and national co-financing.....	70
Table 11: Total financial appropriations by fund and national co-financing.....	70
4. Enabling conditions.....	72
5. Programme authorities.....	81
Table 13: Programme authorities.....	81
The repartition of the reimbursed amounts for technical assistance pursuant to Article 36(5) CPR if more bodies are identified to receive payments from the Commission.....	81
6. Partnership.....	82
7. Communication and visibility.....	85
8. Use of unit costs, lump sums, flat rates and financing not linked to costs.....	87
Table 14: Use of unit costs, lump sums, flat rates and financing not linked to costs.....	87
Appendix 1: Union contribution based on unit costs, lump sums and flat rates.....	88
A. Summary of the main elements.....	88
B. Details by type of operation.....	89
C. Calculation of the standard scale of unit costs, lump sums or flat rates.....	89
1. Source of data used to calculate the standard scale of unit costs, lump sums or flat rates (who produced, collected and recorded the data, where the data is stored, cut-off dates, validation, etc.).....	89
2. Please specify why the proposed method and calculation based on Article 94(2) CPR is relevant to the type of operation.....	89
3. Please specify how the calculations were made, in particular including any assumptions made in terms of quality or quantities. Where relevant, statistical evidence and benchmarks should be used and, if requested, provided in a format that is usable by the Commission.....	89
4. Please explain how you have ensured that only eligible expenditure was included in the calculation of the standard scale of unit cost, lump sum or flat rate.....	89
5. Assessment of the audit authority(ies) of the calculation methodology and amounts and the arrangements to ensure the verification, quality, collection and storage of data.....	89
Appendix 2: Union contribution based on financing not linked to costs.....	90
A. Summary of the main elements.....	90
B. Details by type of operation.....	91
Appendix 3: List of planned operations of strategic importance with a timetable.....	92
Territorial just transition plan - TJTP_ISL.TJTP North & South Aegean Islands and Crete (3.0) .. Σφάλμα!	
Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.	
1. Outline of the transition process and the identification of most negatively affected territories within the Member State.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
2. Assessment of transition challenges, for each of the identified territories.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Territory: Νησιά Βορείου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτη.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
2.1. Assessment of the economic, social and territorial impact of the transition to a climate-neutral economy of the Union by 2050.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
2.2. Development needs and objectives by 2030 in view of reaching a climate-neutral economy of the Union by 2050.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
2.3. Consistency with other relevant national, regional or territorial strategies and plans.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

2.4. Types of operations engaged	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
3. Governance mechanisms	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
4. Programme-specific output or result indicators	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Justification for the necessity of programme-specific output or result indicators based on the types of operations envisaged	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Territorial just transition plan - TJTP_MEG.TJTP Megalopolis (3.0)	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
σελιδοδείκτης.	
1. Outline of the transition process and the identification of most negatively affected territories within the Member State	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
2. Assessment of transition challenges, for each of the identified territories	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
σελιδοδείκτης.	
Territory: Μεγαλόπολη	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
2.1. Assessment of the economic, social and territorial impact of the transition to a climate-neutral economy of the Union by 2050	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
2.2. Development needs and objectives by 2030 in view of reaching a climate-neutral economy of the Union by 2050	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
2.3. Consistency with other relevant national, regional or territorial strategies and plans	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
έχει οριστεί σελιδοδείκτης.	
2.4. Types of operations engaged	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
3. Governance mechanisms	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
4. Programme-specific output or result indicators	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Justification for the necessity of programme-specific output or result indicators based on the types of operations envisaged	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Territorial just transition plan - TJTP_WM.TJTP Western Macedonia (3.0)	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
σελιδοδείκτης.	
1. Outline of the transition process and the identification of most negatively affected territories within the Member State	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
2. Assessment of transition challenges, for each of the identified territories	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
σελιδοδείκτης.	
Territory: Δυτική Μακεδονία	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
2.1. Assessment of the economic, social and territorial impact of the transition to a climate-neutral economy of the Union by 2050	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
2.2. Development needs and objectives by 2030 in view of reaching a climate-neutral economy of the Union by 2050	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
2.3. Consistency with other relevant national, regional or territorial strategies and plans	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
έχει οριστεί σελιδοδείκτης.	
2.4. Types of operations engaged	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
3. Governance mechanisms	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
4. Programme-specific output or result indicators	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Justification for the necessity of programme-specific output or result indicators based on the types of operations envisaged	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
DOCUMENTS	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

1. Programme strategy: main challenges and policy responses

Reference: points (a)(i) to (viii) and point (a)(x) of Article 22(3) and point (b) of Article 22(3) of Regulation (EU) 2021/1060 (CPR)

1.1 Υφιστάμενη κατάσταση και κύριες προκλήσεις

1.1.1 Ισχύουσες δεσμεύσεις

Το Πρωτόκολλο του Κιότο & η Συμφωνία του Παρισιού έθεσαν τις βάσεις για να ορίσει η ΕΕ ως στόχο της την επιτυχημένη και βιώσιμη μετάβαση σε μια οικονομία κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050 και να καθορίσει το σχέδιο στρατηγικής για τον μετασχηματισμό αυτό με την «Πράσινη Συμφωνία». Η Ελλάδα επικύρωσε το Πρωτόκολλο του Κιότο το 2002 και τη Συμφωνία του Παρισιού το 2016, ενώ με την 4/2019 (ΦΕΚ 4893/Β/2019) Απόφαση του Κυβερνητικού Συμβουλίου κυρώθηκε το ΕΣΕΚ, το βασικό εργαλείο διαμόρφωσης της εθνικής πολιτικής για την ενέργεια και το κλίμα της επόμενης 10ετίας. Το ΕΣΕΚ αντικατοπτρίζει τις αυξημένες κλιματικές φιλοδοξίες και τον εθνικό στόχο που τέθηκε στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Κλίμα τον 9ο/2019: «Πλήρης απολιγνιτοποίηση της χώρας με δραστική μείωση και απένταξη του λιγνίτη από το μίγμα ηλεκτροπαραγωγής, βάσει οργανωμένου σχεδίου απόσυρσης των λιγνιτικών μονάδων έως το 2028 και απανθρακοποίηση των νησιών έως το 2029». Ο στόχος αυτός χαρακτηρίστηκε ως ορθή πρακτική στο Έγγραφο Εργασίας των Υπηρεσιών της ΕΕ για την «Αξιολόγηση του τελικού εθνικού σχεδίου της Ελλάδας για την ενέργεια & το κλίμα». Παράλληλα, η Ελλάδα έχει αναπτύξει τη «Μακροπρόθεσμη Στρατηγική 2050», με σενάρια απαλλαγής από τις ανθρακούχες πηγές. Βάσει των σεναρίων, συμβατών με τη συγκράτηση της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας κάτω από τον 1,5°C, η χώρα επιτυγχάνει μείωση των καθαρών εκπομπών της κατά 95% σε σχέση με το 1990.

Η χώρα αξιοποιεί τον νέο Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης (ΜΔΜ) της ΕΕ, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις ευρύτερες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις στις περιοχές όπου η απασχόληση και το εισόδημα εξαρτώνται έντονα από τα ορυκτά καύσιμα ή από βιομηχανίες υψηλής έντασης εκπομπών.

1.1.2 Νεότερες εξελίξεις

Από την κύρωση του ΕΣΕΚ έως σήμερα έχουν επέλθει ραγδαίες εξελίξεις στην ενέργεια και την κλιματική αλλαγή με βασικότερες: α) τη δέσμη μέτρων “Fit for 55” που εισάγει ένα φιλόδοξο κλιματικό στόχο (55%) σε σχέση με το 40% που ίσχυε όταν εκπονήθηκε το ΕΣΕΚ, β) την κοινή ευρωπαϊκή δράση “REPowerEU”.

Η Ελλάδα παραμένει προσηλωμένη στις δεσμεύσεις της για την απολιγνιτοποίηση και υλοποιεί σταθερά ένα στοχευμένο πλέγμα συναφών δράσεων, το οποίο μεταξύ άλλων περιλαμβάνει: διείσδυση ΑΠΕ, αδειοδοτικό/ρυθμιστικό πλαίσιο για την αποθήκευση ενέργειας και το Η2, ενεργειακή αναβάθμιση, κίνητρα για την ηλεκτροκίνηση, τηλεθέρμανση, εγκατάσταση ΥΒΣ. Με αυτό το πλέγμα δράσεων εναρμονίζονται τα ΕΣΔΙΜ, τα οποία περιλαμβάνουν παρεμβάσεις που προωθούν τις μηδενικές εκπομπές ρύπων από την παραγωγή ενέργειας και συνδράμουν στους λοιπούς τομείς ενδιαφέροντος του ΕΣΕΚ.

Η χώρα παρακολουθεί τις τρέχουσες εξελίξεις στον ενεργειακό τομέα και θα προβεί σε κατάλληλες προσαρμογές, εφόσον απαιτηθεί.

1.1.3 Απόσυρση λιγνιτικών μονάδων/λιγνιτωρυχείων

Η μετάβαση προς τους στόχους της ΕΕ για το 2030 ακολουθεί συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα ως προς την παύση της εξόρυξης λιγνίτη και της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από την καύση του. Πολλές λιγνιτικές μονάδες ήδη έχουν αποσυρθεί. Η διακύμανση της παραγωγής ενέργειας των μονάδων της ΔΕΗ από τον λιγνίτη, έχει ως εξής:

- 2011: παραγωγή 27,4 TWh
- 2019: 10,417 TWh (μείωση 62%)
- 2020: 5,7 TWh (μείωση 30% έναντι των 8,1 TWh, πρόβλεψη ΕΣΕΚ)

Όλες οι λιγνιτικές μονάδες επιδιώκεται να αποσυρθούν έως το 2023, πλην της Πτολεμαΐδας V που θα αποσυρθεί το 2028.

1.1.4 Μετάβαση στα νησιά

Στο Β. Αιγαίο, το Ν. Αιγαίο & την Κρήτη η μετάβαση έως το 2029 υλοποιείται διττά: α) αυξάνοντας σταδιακά τις ΑΠΕ στην κατανάλωση, βάσει του εγκεκριμένου πλάνου διασυνδέσεων με το ηπειρωτικό ΗΣ ή/και με την εγκατάσταση ΥΒΣ και β) αποσύροντας σταδιακά τη λειτουργία των 32 αυτόνομων θερμικών ΗΣ, που τροφοδοτούν τα ΜΔΝ. Απώτερος στόχος είναι η κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των νησιών με ΑΠΕ και η εξαγωγή της υπερβάλλουσας καθαρής ενέργειας στην ηπειρωτική χώρα.

Με αφετηρία το 2020, η συνολική συμμετοχή των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε είναι:

- Κρήτη: 24%
- Κυκλάδες: 30%
- Δωδεκάνησα: 16%
- Β. Αιγαίο: 18%.

Έως το πέρας της ΠΠ 2021-2027, προβλέπεται εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος ΑΠΕ, η οποία, βάσει στοιχείων του ΕΣΕΚ και παραδοχών στο πλαίσιο του ΕΣΔΙΜ, εκτιμάται ότι μπορεί να οδηγήσει σε επίτευξη συνολικής συμμετοχής των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε, με συνεκτιμημένο το μείγμα των διασυνδέσεων, 76%, 72%, 71%, και 75%, αντίστοιχα.

Ενδιάμεσα (2025-2026), στόχο αποτελεί η εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος: 155-182 MW σε Κρήτη, 50-63,5 MW σε Δωδεκάνησα, 42-50 MW σε Β. Αιγαίο, 14MW σε Κυκλάδες.

Η διαθέσιμη έκταση ανά συστάδα νησιών για την ανάπτυξη της παραπάνω ισχύος ΑΠΕ, θα προσδιορισθεί με την έγκριση του Ειδικού Χωροταξικού ΑΠΕ.

Η εγκατάσταση ισχύος ΑΠΕ στο νησιωτικό χώρο εξαρτάται από τα διαθέσιμα περιθώρια (ηλεκτρικός χώρος) του δικτύου. Οι ηλεκτρικές διασυνδέσεις των ΜΔΝ αυξάνουν τον «ηλεκτρικό χώρο» & η παραγόμενη ενέργεια από τους θερμικούς σταθμούς αντικαθίσταται από καθαρές μορφές. Μετά το πέρας των διασυνδέσεων, ορισμένες θερμικές μονάδες θα τεθούν σε καθεστώς ψυχρής εφεδρείας για την εγγύηση της ασφάλειας εφοδιασμού.

Η υιοθέτηση νέων τεχνολογικών λύσεων & επιχειρηματικών μοντέλων μπορεί να άρει το εμπόδιο του «ηλεκτρικού χώρου» ανεξάρτητα από τις διασυνδέσεις. Το σχέδιο για την εγκατάσταση ΥΒΣ στα νησιά χωρίς σαφές πλάνο διασύνδεσης μπορεί να οδηγήσει σε διείσδυση ΑΠΕ στην κατανάλωση άνω του 50%, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες ανά νησί. Εφόσον κριθεί αναγκαίο θα εκπονηθεί εξειδικευμένη μελέτη για τον προσδιορισμό του κατάλληλου ποσοστού διείσδυσης ΑΠΕ ανά κατηγορία νησιών.

Σύμφωνα με το πλάνο διασυνδέσεων και το πέρας των 3 πρώτων φάσεων διασύνδεσης των Κυκλάδων, τρία από τα ΗΣ ΜΔΝ έχουν συνδεθεί ήδη με το ηπειρωτικό δίκτυο. Με βάση το χρονοδιάγραμμα περάτωσης των υπολειπόμενων ηλεκτρικών διασυνδέσεων, βάσει του ΔΠΑ 2023-2032 του ΕΣΜΗΕ & του ΣΑΔ 2021-2025 του ΔΕΔΔΗΕ, όλα τα νησιά αναφοράς του ΕΣΔΙΜ και του ΠΔΑΜ (μεμονωμένα ή ως τμήμα ενός αυτόνομου ΗΣ) θα έχουν διασυνδεθεί με το ηπειρωτικό σύστημα έως το 2028, εκτός από 8 ΗΣ ΜΔΝ που καλύπτουν 9 νησιά (Γαύδος, Αγ. Ευστράτιος, Σύμη, Πάτμος, Μεγίστη, Αστυπάλαια, Αρκιοί, Μαράθι, Αγαθονήσι). Για τα νησιά αυτά και όσα έχουν ορίζοντα διασύνδεσης μετά το 2025, η μετάβαση δρομολογείται κατά προτεραιότητα με την ανάπτυξη ΥΒΣ Η/Π που συνδυάζουν αιολική-ηλιακή ενέργεια με συστήματα αποθήκευσης, σύμφωνα με το εγκεκριμένο από την ΕΕ σχέδιο.

1.1.5 Στάδια και δράσεις διαδικασίας μετάβασης

Η Ελλάδα ακολουθεί τα επιμέρους στάδια, πυλώνες και υποστηρικτικές δράσεις που προτάθηκαν στον οδικό χάρτη της Παγκόσμιας Τράπεζας για τη ΔΜ για το σύνολο της διαδικασίας ΔΑΜ, προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, σε 2 στάδια: Σχεδιασμός και Υλοποίηση.

Καθορίζονται 3 πυλώνες για τη ΔΑΜ:

1. Αποκατάσταση & επανάχρηση υποβαθμισμένων εκτάσεων-εγκαταστάσεων
2. Κοινωνική συνοχή & οικονομικός μετασχηματισμός (Μετάβαση σε νέο παραγωγικό μοντέλο)
3. Διακυβέρνηση

Ο σχεδιασμός στον 1ο πυλώνα ΔΑΜ, ξεκίνησε με τον Ν. 4759/2020 για το ΣΔΑΜ και θα ολοκληρωθεί με την έγκριση νέων χρήσεων γης (ΕΠΣ). Η υλοποίηση θα ξεκινήσει με την αποκατάσταση των

λιγνιτικών πεδίων και θα ολοκληρωθεί με τη λειτουργία των πρώτων κυττάρων-οργανωμένων υποδοχέων το 2025.

Η εκπόνηση του ΣΔΑΜ (2020) ενεργοποίησε τον σχεδιασμό του 2ου πυλώνα ΔΑΜ, που θα οριστικοποιηθεί με την έγκριση των ΕΣΔΙΜ & του ΠΔΑΜ. Η ενεργοποίηση του ΠΔΑΜ αναμένεται το 2022, με ολοκλήρωση στο τέλος της ΠΠ (Ταμείο ΔΑΜ, 1ος πυλώνας ΜΔΜ). Στο 2ο πυλώνα ΔΑΜ περιλαμβάνεται επίσης, η ενεργοποίηση δράσεων των άλλων δύο πυλώνων του ΜΔΜ.

Ο 3ος πυλώνας ΔΑΜ ενεργοποιήθηκε με το Ν. 4685/2020 με τη συγκρότηση Κυβερνητικής & Συντονιστικής Επιτροπής ΣΔΑΜ και η οργάνωση του συστήματος διοίκησης ολοκληρώθηκε με το νόμο ΔΑΜ, Ν. 4872/2021.

Ως ορόσημα της διαδικασίας μετάβασης, καταγράφονται:

- 07.2020: Ανοιχτή πρόσκληση υποβολής μη δεσμευτικών επενδυτικών προτάσεων και αναπτυξιακών σχεδίων από φορείς εκτός δημοσίου τομέα, σε συνεργασία με το Enterprise Greece.
- 2020-2021: Δρομολόγηση δράσεων για πιλοτική εφαρμογή ολιστικών παρεμβάσεων σε Αγ. Ευστράτιο και Αστυπάλεια, με έμφαση σε καθαρή ενέργεια, εξοικονόμηση και ηλεκτροκίνηση.
- 04.2021: Υιοθέτηση από την ΕΕ Αναθεωρημένων κατευθύνσεων περιφερειακών ενισχύσεων.
- 06.2021: Ανοιχτή πρόσκληση σε δημόσιους φορείς για την υλοποίηση άμεσων παρεμβάσεων ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής, αναπροσανατολισμού της απασχόλησης, διαφοροποίησης της τοπικής οικονομίας, προσέλκυσης άμεσων επενδύσεων και την προετοιμασία για την υποδοχή νέων δραστηριοτήτων και επενδύσεων μεγαλύτερης κλίμακας στις ΠΕ Κοζάνης, Φλώρινας & στον Δ. Μεγαλόπολης.
- 09.2021: Σχεδιασμός και έναρξη προγραμμάτων για τη στήριξη της απασχόλησης από τον ΟΑΕΔ.

1.2 Προσδιορισμός επηρεαζόμενων εδαφών και αξιολόγηση προκλήσεων ανά περιοχή

Οι περιοχές παρέμβασης του ΠΔΑΜ καθορίζονται στα 3 ΕΣΔΙΜ, σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου 11 του Καν. ΤΔΜ και είναι:

- Οι Περιφέρειες :
  - Δυτικής Μακεδονίας
  - Β. Αιγαίου
  - Ν. Αιγαίου
  - Κρήτης
- Οι Δήμοι της Περιφέρειας Πελοποννήσου :
  - Μεγαλόπολης
  - Γορτυνίας
  - Τρίπολης
  - Οιχαλίας

Με βάση τα *οικονομικά τους στοιχεία* (κατηγοριοποίηση των Περιφερειών ΕΕ σύμφωνα με το κατά κεφαλή ΑΕΠ), οι περιοχές αυτές κατατάσσονται στις Λιγότερο Ανπτυγμένες Περιφέρειες, με εξαίρεση το Ν. Αιγαίο (Περιφέρεια Μετάβασης).

Οι ηπειρωτικές λιγνιτικές περιοχές εμφανίζουν ισχυρή εξειδίκευση στην *εξόρυξη και την παραγωγή ενέργειας από τον λιγνίτη* (Location Quotient 6,36 στην ΠΔΜ), καθώς προμηθεύουν με ενέργεια εδώ και 10ετίες ολόκληρη τη χώρα. Η λιγνιτική δραστηριότητα δεν έχει προκαλέσει σημαντικές βιομηχανικές δευτερογενείς επιπτώσεις (spillovers), ικανές να ενισχύσουν περαιτέρω τη βιομηχανική ανάπτυξη και να αντισταθμίσουν τις απώλειες της απολιγνιτοποίησης. Η εξειδίκευση στους υπόλοιπους παραγωγικούς τομείς είναι αδύναμη έως μέτρια. Αυτή η *μονοκαλλιέργεια* του λιγνίτη, καθιστά την οικονομία των συγκεκριμένων περιοχών ιδιαίτερα εξαρτημένη και ευάλωτη. Με συνέπεια, η απολιγνιτοποίηση να επηρεάσει άμεσα, έμμεσα και επαγόμενα το σύνολο της ΠΔΜ και τους λιγνιτικούς δήμους της Πελοποννήσου.

Επιπλέον, οι περιοχές αυτές εμφανίζουν πολύ χαμηλές δαπάνες στην *E&A* σε σύγκριση με τον εθνικό μ.ο (μελέτη ΟΟΣΑ). Τα στοιχεία καταδεικνύουν την πολύ περιορισμένη ικανότητα της τοπικής ερευνητικής και παραγωγικής βάσης να καινοτομεί, του δημόσιου τομέα να υποστηρίζει την καινοτομία και του ιδιωτικού τομέα να προχωρά σε διαρθρωτικές προσαρμογές για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας. Η απολιγνιτοποίηση αναμένεται να εντείνει το πρόβλημα της χαμηλής επένδυσης/αποεπένδυσης στην καινοτομία, προκαλώντας περαιτέρω δυσμενείς επιπτώσεις στον μετασχηματισμό της οικονομίας, την ανταγωνιστικότητα και την ελκυστικότητα των περιοχών, ως τόπων κατοικίας και εργασίας.

Σύμφωνα με μελέτη του IOBE, στη ΔΜ θα χαθούν ~10,6 χιλ. θέσεις εργασίας από την απολιγνιτοποίηση έως το 2029 (άμεσα, έμμεσα και επαγόμενα), σε σχέση με το έτος 2019. Η άμεση επίπτωση της απολιγνιτοποίησης (αφορά μόνο στην ηλεκτροπαραγωγή και εξόρυξη λιγνίτη) εκτιμάται σε 5,7 χιλ. θέσεις εργασίας έως το 2029. Το IOBE εκτιμά την απώλεια ΑΠΑ σε επίπεδο χώρας από την απολιγνιτοποίηση της ΔΜ, σε €1.580 εκ. έως το 2029 και στη ΔΜ σε περισσότερο από €1 δις έως το 2029 (σε σχέση με το 2019), ή στο 26% του ΑΕΠ της Περιφέρειας το 2019 (~€ 4 δις).

Αντίστοιχα, το IOBE υπολογίζει ότι, στη Μεγαλόπολη θα χαθούν ~3.100 θέσεις εργασίας από την απολιγνιτοποίηση έως το 2029, σε σχέση με το 2019. Η άμεση επίπτωση της απολιγνιτοποίησης στην περιοχή θα είναι 1.263 θέσεις εργασίας (σε σχέση με το 2019). Περισσότερες από τις μισές θέσεις που θα χαθούν (1.837), σχετίζονται με τον λιγνιτικό κλάδο έμμεσα και επαγόμενα, συνέπεια της μονοκαλλιέργειας του λιγνίτη, των υψηλών αμοιβών και της επίδρασής τους στην κατανάλωση, και γενικότερα σε όλη την τοπική οικονομία. Η μελέτη εκτιμά την απώλεια ΑΕΠ από τη μετάβαση στην Πελοπόννησο σε ~€313 εκ. (ή ~22% του εκτιμώμενου ΑΕΠ της Αρκαδίας το 2019), εκ των οποίων €217 εκ. είναι η άμεση και €96 εκ. η έμμεση και επαγόμενη.

Οι οικονομικές δραστηριότητες που θα πληγούν περισσότερο από την απολιγνιτοποίηση, κατηγοριοποιούνται σε *παρακαμάζουσες* και *μετασχηματιζόμενες*, ως εξής:

- **Παρακαμάζουσες δραστηριότητες.** Είναι οι οικονομικές δραστηριότητες που στηρίζονται στην παραγωγή ορυκτών καυσίμων και στις οποίες αναμένεται παύση ή σημαντική μείωση δραστηριοτήτων λόγω της μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα. Περιλαμβάνουν άμεσα τους τομείς εξόρυξης λιγνίτη και παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος με χρήση λιγνίτη και έμμεσα τους τομείς συλλογής, επεξεργασίας και διαχείρισης εξορυκτικών αποβλήτων και εξυγίανσης.
- **Μετασχηματιζόμενες δραστηριότητες.** Πρόκειται για τις οικονομικές δραστηριότητες που συνδέονται με την αλυσίδα αξίας της εξόρυξης λιγνίτη και της συμβατικής παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος.

Η απολιγνιτοποίηση θα επηρεάσει έναν σημαντικό αριθμό *φορέων* με ιδιαίτερο ρόλο στις δύο περιοχές, που θα χρειαστεί να επαναπροσδιορίσουν τις υπηρεσίες που παρέχουν. Ενδεικτικά αναφέρονται οι: ΟΤΑ, ΑΕΙ, ΕΚΕΤΑ, Εταιρεία Διαχείρισης Απορριμμάτων ΔΜ, CLuBE, κ.ά.

Ακόμη, όπως αναφέρθηκε, οι επιπτώσεις της απολιγνιτοποίησης θα λειτουργήσουν σωρευτικά σε μια ήδη επιβαρυνόμενη *κοινωνικο-οικονομική κατάσταση*. Οι περιοχές είναι αραιοκατοικημένες, με αρνητικούς δημογραφικούς δείκτες και ένα γηράσκοντα πληθυσμό.

Εμφανίζουν ιδιαίτερα αρνητικούς κοινωνικούς δείκτες, όπως πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας, ιδίως μεταξύ των γυναικών και των νέων, υψηλά ποσοστά μετανάστευσης των νέων και υψηλά ποσοστά φτώχειας.

Η επίπτωση της απολιγνιτοποίησης δεν περιορίζεται στην απασχόληση και τα εισοδήματα, καθώς η ηλεκτρική ενέργεια και η θέρμανση αποτελεί για τις περιοχές αυτές όχι μόνο μέσο βιοπορισμού, αλλά και κοινωνικό αγαθό. Ένα από τα «οφέλη» της λιγνιτικής εποχής υπήρξε η αξιοποίηση της πλεονάζουσας θερμότητας των λιγνιτικών μονάδων για τη λειτουργία τηλεθέρμανσης. Επίσης, στους οικιακούς καταναλωτές ηλεκτρικού ρεύματος των δύο περιοχών, παρέχεται ως σήμερα ενίσχυση στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος ως αντιστάθμισμα της επιβάρυνσης από τη λιγνιτική δραστηριότητα. τ/θ Συγκεκριμένα, λόγω των κλιματικών χαρακτηριστικών της, η ΔΜ έχει την υψηλότερη απαίτηση σε θέρμανση μεταξύ των Περιφερειών της χώρας (2,22 χιλ. βαθμομέρες θέρμανσης το 2019 έναντι 1,45 της χώρας) και αποτέλεσε την πρώτη Περιφέρεια στην Ελλάδα όπου μελετήθηκαν και εγκαταστάθηκαν τα συστήματα τ/θ για τις ανάγκες των πολιτών (Πτολεμαΐδα, Κοζάνη, Αμύνταιο). Συγκεκριμένα, περίπου 42 χιλ. νοικοκυριά και επιχειρήσεις, χρησιμοποιούν τ/θ με συνολική ζήτηση ~600 GWh (IENE, 2020). Στη

Μεγαλόπολη υπήρξε επίσης αξιοποίηση της πλεονάζουσας θερμότητας για τηλεθέρμανση, αν και σε μικρότερο βαθμό.

Ως απόρροια της ανωτέρω ανάλυσης, τεκμαίρεται ότι στις ηπειρωτικές λιγνιτικές περιοχές είναι επιτακτική ανάγκη η ενδυνάμωση και διαφοροποίηση του τοπικού παραγωγικού συστήματος μέσω της αξιοποίησης των εγγενών πλεονεκτημάτων τους και της ανάδειξης νέων.

Αναφορικά με τη ΔΜ, επιδιώκεται η ανάδειξή της σε εναλλακτικό κόμβο ενέργειας, ενώ και στις δύο περιοχές η μετατροπή τους σε επιχειρηματικούς πόλους με τη δημιουργία οργανωμένων υποδοχέων και την προσέλκυση νέων επενδύσεων σε δυναμικούς τομείς της οικονομίας. Η ενίσχυση της ΕΤΑΚ θα συνδράμει στον πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμό, τον εκσυγχρονισμό και τη διαφοροποίηση των οικονομιών των περιοχών που επηρεάζονται και σε συνδυασμό με την υποστήριξη του ανθρώπινου δυναμικού, αναμένεται να συντείνουν στη αντιμετώπιση της ανεργίας και τη συγκράτηση του πληθυσμού σε αυτές. Η αποκατάσταση και αναπροσαρμογή των γαιών (εφαρμογή Προγραμματικών Συμβάσεων, Ν. 4759/2020, αρ. 155) θα οδηγήσει σε α) νέες χρήσεις γης και κατ'έκταση οικονομικές δραστηριότητες, β) βελτίωση της ποιότητας ζωής, γ) αναβάθμιση και προστασία του περιβάλλοντος. Η προώθηση δράσεων εξοικονόμησης ενέργειας, αυτοπαραγωγής και στήριξης των ΑΠΕ, θα συμβάλλουν στην πρόληψη και αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και τη διατήρηση της ενεργειακής ταυτότητας των περιοχών αυτών.

Η απανθρακοποίηση επηρεάζει τα νησιά με ανόμοιο τρόπο, λόγω της διαφορετικής βαρύτητας των δραστηριοτήτων παραγωγής ενέργειας στο παραγωγικό σύστημα του κάθε νησιού, των εγγενών προκλήσεων της νησιωτικότητας (π.χ. απόσταση/γεωγραφική απομόνωση από την ηπειρωτική χώρα, έλλειψη οικονομιών κλίμακας και εξειδικευμένων ανθρώπινων πόρων, χαμηλή διαφοροποίηση της οικονομίας) καθώς και του ανόμοιου αριθμού εργαζομένων σε αυτές.

Συνολικά, η διακοπή της λειτουργίας των ΗΣ ΜΔΝ συνεπάγεται άμεσες και έμμεσες απώλειες θέσεων εργασίας (τακτικό προσωπικό, συμβασιούχοι & εργολάβοι) της τάξης των 1.220 ΠΙΑ (485 στην Κρήτη, 369 στα Δωδεκάνησα, 236 στο Β. Αιγαίο και 130 στις ΝΔ Κυκλάδες).

Το Β. Αιγαίο έχει υψηλή ανεργία, έως και 30% χαμηλότερη ΑΠΑ από τον εθνικό μ.ό., ενώ ο πληθυσμός του κατέγραψε τη μεγαλύτερη μείωση μεταξύ των νησιών την περίοδο 2011-2016, ένδειξη της ιδιαίτερα αρνητικής επίπτωσης της απανθρακοποίησης στην περιοχή.

Η απανθρακοποίηση και η σταδιακή διείδυση ΑΠΕ αναμένεται να επηρεάσει ευρύτερα τις τοπικές οικονομίες κατά την προσαρμογή τους σε πράσινες και βιώσιμες μορφές δραστηριοτήτων.

Σε μειονεκτική θέση βρίσκονται ιδίως νησιά με χαμηλό πληθυσμό που χαρακτηρίζονται από πληθυσμιακή στασιμότητα, αδύναμες οικονομίες, χαμηλή ποιότητα δημόσιων υποδομών/υπηρεσιών, γεωγραφική απομόνωση. Αυτά τα νησιά εμπίπτουν στο αντικείμενο της εθνικής πρωτοβουλίας Greco Islands, διατομεακού χαρακτήρα, που σχεδιάζεται σε συνεργασία με την ΕΕ. Η Πρωτοβουλία χρηματοδοτείται κυρίως από το Τομεακό Πρόγραμμα Περιβάλλον & Κλιματική Αλλαγή και συμπληρωματικά από το ΠΔΑΜ και τα οικεία ΠΕΠ. Η συμβολή του ΠΔΑΜ θα εστιάσει στον μετασχηματισμό-εκσυγχρονισμό του παραγωγικού μοντέλου με αφετηρία την ενεργειακή μετάβαση και τις αλλαγές που αυτή επιφέρει στις τοπικές οικονομίες.

Ιδιαίτερα σημαντικές για τα νησιά είναι οι ευρύτερες οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις που απορρέουν από τους κλιματικούς στόχους της ΕΕ [Οδηγία (ΕΕ) 2015/2193], που καθιστούν πρακτικά αδύνατο για τις μονάδες των ΗΣ των μικρότερων νησιών να λειτουργούν περισσότερο από 500 ώρες ετησίως (από το 2025 για νέες και από το 2030 για υφιστάμενες μονάδες), καθώς και οι προβλέψεις για την επέκταση του ΣΕΔΕ στη ναυτιλία και τη σταδιακή κατάργηση των δωρεάν δικαιωμάτων εκπομπών για τις αερομεταφορές, κ.ά.), εντείνοντας τον επείγοντα χαρακτήρα της μετάβασης σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία.

Στο πλαίσιο αυτό, για να είναι δίκαιη η μετάβαση των νησιών στην κλιματική ουδετερότητα, οι νησιωτικές οικονομίες και κοινωνίες πρέπει να ενισχυθούν ώστε οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις να αναστραφούν μέσω της παραγωγής καθαρής ηλεκτρικής ενέργειας και της ανάπτυξης επιχειρηματικών οικοσυστημάτων γύρω από αυτή. Παράλληλα, χρειάζεται η συμβολή στην ανάπτυξη του βιώσιμου τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας, δηλ. στους κύριους πυλώνες ανάπτυξης και τους μεγαλύτερους καταναλωτές ενέργειας των νησιών, με βάση τις τοπικές ανάγκες και συνθήκες.

1.3 Διδάγματα από την ΠΠ 2014 - 2020 και τη διεθνή εμπειρία

Το ΠΔΑΜ αποτελεί νέο Πρόγραμμα στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ. Κατά τον σχεδιασμό λαμβάνονται υπόψη α) Διδάγματα από την αξιολόγηση υλοποίησης των ΕΠ της ΠΠ 2014-2020 (δηλ. οι παράγοντες που καθυστέρησαν ή επηρέασαν αρνητικά την αποτελεσματική υλοποίηση των παρεμβάσεων), κυρίως των ΕΠΑνΕΚ, ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΠΕΠ των περιοχών μετάβασης, β) Προτάσεις και συμπεράσματα συγκεκριμένων μελετών.

1.3.1 Διδάγματα από την αξιολόγηση υλοποίησης των ΕΠ της ΠΠ 2014-2020

Σημειώνεται ότι ορισμένες από τις αιτίες καθυστέρησης αφορούν σε όλα τα Προγράμματα και για την αντιμετώπισή τους ελήφθη ή θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Ως σημαντικότερα σε σχέση με τη θεματολογία του ΠΔΑΜ, αναφέρονται:

- Οριζόντια συστημικά θέματα, όπως π.χ. στο θεσμικό πλαίσιο η εφαρμογή της Νομοθεσίας περί Δημόσιων Συμβάσεων (Ν. 4412/2016), ή η έκδοση νέου ΚΕΝΑΚ. Ήδη με την έκδοση του Ν. 4782/2021 απλοποιούνται πολλές διαδικασίες των Δημοσίων Συμβάσεων και διευθετούνται πολλά πρακτικά ζητήματα ενώ εκδόθηκαν Προκηρύξεις μικτών συμβάσεων (εργολαβία – προμήθεια) που αφορούν στις Ενεργειακές Αναβαθμίσεις. Κατά την υλοποίηση του Προγράμματος, η ΕΥΔ θα μεριμνήσει για την εν γένει προώθηση όπου είναι εφικτό της στρατηγικής χρήσης των δημοσίων συμβάσεων. Προς το σκοπό αυτό θα συμπεριλαμβάνει σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο στις προσκλήσεις της την εκάστοτε Εθνική Στρατηγική για τις Δημόσιες Συμβάσεις που είναι σε ισχύ και θα ενθαρρύνει τους Δικαιούχους να χρησιμοποιούν κατά το σχεδιασμό των έργων τους κριτήρια σχετικά με την ποιότητα και το κόστος του κύκλου ζωής. Ειδικότερα -και όπου είναι εφικτό νομικά και θεσμικά- θα ενθαρρύνει τους δικαιούχους των κατάλληλων έργων του προγράμματος, να ενσωματώνουν στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων των έργων τους, περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια καθώς και κίνητρα καινοτομίας.
- Οριζόντια θέματα διαχείρισης, όπως η διευκόλυνση του ελέγχου συμβατότητας δράσεων και έργων με τους Κανονισμούς περί ΚΕ. Αξιοποιούνται σχετικές διευκρινιστικές Εγκύκλιοι και Οδηγίες της ΕΥΚΕ.
- Ενίσχυση αδύναμων Δικαιούχων και ελλιπών τεχνικών μελετών. Η υλοποίηση του ΠΔΑΜ θα υποστηριχθεί από ειδική δομή που περιλαμβάνεται στο οικείο σύστημα Διακυβέρνησης, για την υποστήριξη των Δικαιούχων στην ωρίμανση και υλοποίηση πράξεων.
- Καθυστερημένη ενεργοποίηση των ΕΠ της ΠΠ 2014-2020. Ο σχεδιασμός του ΠΔΑΜ προβλέπει εμπροσθοβαρείς δράσεις και ένταξη σε αυτό έργων με επιλεξιμότητα κατά την ΠΠ 2021-2027, από το Ειδικό Μεταβατικό Πρόγραμμα ΔΑΜ που ήδη έχει σχεδιαστεί και ενεργοποιηθεί.
- Συνθήκες ανταγωνισμού προσκλήσεων και σύγκυση των δυνητικών Δικαιούχων από την ύπαρξη ομοειδών δράσεων σε διαφορετικά ΕΠ. Έχει γίνει σημαντική προσπάθεια ώστε το ΠΔΑΜ να διαχωριστεί θεματικά και χωρικά με τα ΤΕΠ και θεματικά με τα ΠΕΠ. Ενδεικτικά, σε δράσεις ΕΤΑΚ το ΠΔΑΜ θα εστιαστεί αποκλειστικά σε τομείς της ΕΣΕΕ όπου η εκάστοτε περιφέρεια έχει εξειδίκευση, το ΠΑΝ θα καλύψει και άλλους τομείς εθνικής σημασίας και τα ΠΕΠ τομείς περιφερειακής σημασίας. Επίσης, σε συνεργασία με τη ΓΓΕΚ, ως καθ' ύλην αρμόδιου φορέα, έχει εκπονηθεί διακριτή Στρατηγική ΕΤΑΚ για τις περιοχές παρέμβασης του ΠΔΑΜ, η οποία θα αποτελέσει τη βάση για τη συνεργασία των φορέων κατά την υλοποίηση των Προγραμμάτων.
- Η δυσκολία πρόσβασης των επιχειρήσεων στο τραπεζικό σύστημα τόσο λόγω των δυσμενών οικονομικών στοιχείων τους αλλά και της δυσλειτουργίας του Τραπεζικού Συστήματος στη Χώρα, αναδείχθηκε ως ένας από τους βασικούς ανασταλτικούς παράγοντες για τη συμμετοχή στις δράσεις του ΠΑΝ, ειδικά των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων. Στο ΠΔΑΜ σχεδιάζεται η εφαρμογή Χρηματοδοτικών Μέσων, σε συνέχεια αποτελεσμάτων σχετικών μελετών και την εμπειρία εφαρμογής στην ΠΠ 2014-2020.

1.3.2 Προτάσεις και συμπεράσματα συγκεκριμένων μελετών

Κατά τον σχεδιασμό του ΠΔΑΜ έχουν ληφθεί υπόψη συγκεκριμένες συστάσεις που περιλαμβάνονται στη μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας για τη μετάβαση της ΔΜ στη μεταλιγνιτική εποχή. Προτάσεις της

μελέτης έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση της Μεγαλόπολης. Ενδεικτικά αναφέρεται η πρόταση σύστασης οχήματος ειδικού σκοπού για την αξιοποίηση με την απόκτηση νέων χρήσεων των εδαφών που θα αποκατασταθούν καθώς και η προώθηση της ΕΤΑΚ.

1.4 Αρχιτεκτονική του ΠΔΑΜ 2021-2027

Στο πλαίσιο της κατάρτισης του Εθνικού Σχεδίου ΔΑΜ συγκεντρώθηκαν και συσχετίστηκαν τεχνοοικονομικά κ.ά. στοιχεία εξειδικευμένων μελετών. Από την επεξεργασία και σύνθεσή τους, διαμορφώθηκε το πλαίσιο αρχών και το γενικό πλαίσιο στρατηγικής, τα οποία εξειδικεύτηκαν στη συνέχεια σε συγκεκριμένους στόχους, αναπτυξιακές επιλογές και τρόπους υλοποίησης. Συγκεκριμένα, σχεδιάστηκε ένα συνεκτικό Πρόγραμμα για την ανασυγκρότηση των τοπικών οικονομιών των περιοχών μετάβασης με στόχο τη ΔΑΜ μέσω της αύξησης των επενδύσεων ανταγωνιστικού χαρακτήρα, σε τομείς όπως η καθαρή ενέργεια, η βιομηχανία και το εμπόριο, η έξυπνη αγροτική παραγωγή, ο βιώσιμος τουρισμός, η τεχνολογία και η εκπαίδευση. Ως προϋποθέσεις για την επίτευξη της μετάβασης, καταγράφονται η επίλυση των διαρθρωτικών τομεακών προβλημάτων, ο αποτελεσματικός προγραμματισμός, η διαχείριση και η υλοποίηση του ΠΔΑΜ μέσω κατάλληλου Συστήματος Διακυβέρνησης.

Η στρατηγική του ΠΔΑΜ ακολουθεί τις κατευθύνσεις των ΕΣΔΙΜ ΔΜ, Μεγαλόπολης, και Νήσων Β. - Ν. Αιγαίου & Κρήτης. Το ΠΔΑΜ αναπτύσσεται στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου για το ΤΔΜ διασφαλίζοντας, παράλληλα, συνέργειες και συμπληρωματικότητα με τους Ειδικούς Στόχους των υπολοίπων Ταμείων, ακολουθώντας τις επιλογές πολιτικής που έχουν αναφερθεί στο σχέδιο του ΕΣΠΑ 2021-2027 για το ΤΔΜ.

Η Αρχιτεκτονική του ΠΔΑΜ οριστικοποιήθηκε μετά την θέσπιση των Κανονισμών της περιόδου 2021-2027 και λαμβάνοντας υπόψη τις εισροές από τους φορείς της εταιρικής σχέσης κατά τη διαβούλευση των ΕΣΔΙΜ και του Εννοιολογικού Υπομνήματος του Προγράμματος, τις κατευθύνσεις της ΕΥΣΣΑ (αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων για το ΕΣΠΑ 2021-2027) και τις διευκρινίσεις και προτάσεις των αρμόδιων ΓΔ της ΕΕ.

Λαμβάνοντας υπόψη τις προτεραιότητες των ΕΣΔΙΜ και το πεδίο εφαρμογής του ΤΔΜ (άρθ. 8 Καν.ΤΔΜ), το ΠΔΑΜ περιλαμβάνει τις ακόλουθες 6 Προτεραιότητες:

1. Ενίσχυση και προώθηση επιχειρηματικότητας

Εστιάζει:

- στον μετασχηματισμό και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των υφιστάμενων επιχειρήσεων οι οποίες χρειάζονται στήριξη για τη μετάβασή τους στην οικονομία μηδενικών ρύπων και στην ίδρυση και προσέλκυση νέων επιχειρήσεων που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης και οδηγούν σε οικονομική διαφοροποίηση, εκσυγχρονισμό και μετασχηματισμό του υφιστάμενου παραγωγικού μοντέλου
- στη διασύνδεση της ΕΤΑΚ με την παραγωγή, την προώθηση της νεοφυούς επιχειρηματικότητας και τη δημιουργία τεχνοβλαστών, καθώς και την ανάπτυξη ερευνητικής δραστηριότητας ιδίως σε τομείς εθνικής σημασίας, όπου οι περιφέρειες διαθέτουν σχετική εξειδίκευση
- στον ψηφιακό μετασχηματισμό των υφιστάμενων επιχειρήσεων οι οποίες χρειάζονται στήριξη λόγω της μετάβασής τους στην οικονομία μηδενικών ρύπων, την ενίσχυση νέων επιχειρήσεων στον κλάδο των ΤΠΕ, την προώθηση ψηφιακών λύσεων για την ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων και των επιχειρήσεων, την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων των εργαζομένων, την ανάπτυξη και πιστοποίηση δεξιοτήτων για τη δημιουργία νέων επαγγελματιών πληροφορικής.

2. Ενεργειακή μετάβαση - κλιματική ουδετερότητα

Εστιάζει στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, σε συστήματα και υποδομές οικονομικά προσιτής καθαρής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογιών αποθήκευσής της.

3. Αναπροσαρμογή χρήσεων γης - κυκλική οικονομία

Εστιάζει στην αναγέννηση και επανάχρηση των υποβαθμισμένων εκτάσεων και εγκαταστάσεων, τις πράσινες υποδομές και τα τεχνικά έργα αναπροσαρμογής της χρήσης γης, την ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας προς την κατεύθυνση της πρόληψης, της μείωσης, της επαναχρησιμοποίησης, της επισκευής

και της ανακύκλωσης των αποβλήτων των νέων παραγωγικών επενδύσεων.

4. Δίκαιη εργασιακή μετάβαση και ενδυνάμωση ανθρωπίνου κεφαλαίου

Εστιάζει :

- στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση (upskilling & reskilling) των εργαζομένων των επιχειρήσεων που χρειάζονται στήριξη για τη μετάβασή τους στην οικονομία μηδενικών ρύπων, καθώς και των ατόμων που έχασαν τη δουλειά τους λόγω της μετάβασης, τη σύνδεσή τους με τις ανάγκες των νέων επιχειρήσεων και την υποστήριξη τους κατά την αναζήτηση εργασίας
- σε επενδύσεις σε υποδομές για τους σκοπούς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της διευκόλυνσης της ένταξης στην αγορά εργασίας, καθώς και για τους σκοπούς φροντίδας παιδιών και ηλικιωμένων.

5. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας

Περιλαμβάνει την υλοποίηση παρεμβάσεων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών, που θα προκύψουν κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή ολοκληρωμένων εδαφικών στρατηγικών.

6. Τεχνική Βοήθεια

Αφορά στην κάλυψη των αναγκαίων δαπανών (προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών, υποστήριξη Δικαιούχων, κ.ά.), που θα ενισχύσουν την υλοποίηση των στόχων του ΠΔΑΜ.

1.5 Συμπληρωματικότητα και συνέργειες με άλλες μορφές στήριξης

Το ΠΔΑΜ 2021-2027 έχει προϋπολογισμό ~€1,6 δις. Το ποσό περιλαμβάνει τους πόρους του ΤΔΜ, των ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+ που ενσωματώνονται στο ΤΔΜ εκ μεταφοράς, καθώς και την εθνική συμμετοχή.

Το ΠΔΑΜ εμφανίζει συνέργειες και συμπληρωματικότητα με τους υπόλοιπους πυλώνες του ΜΔΜ (Ειδικό Καθεστώς InvestEU για τη ΔΑΜ με σκοπό την μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων, Δανειακή Διευκόλυνση του δημόσιου τομέα με στήριξη από την ΕΤΕπ για την υλοποίηση των αναγκαίων δημόσιων επενδύσεων, κυρίως στον τομέα των υποδομών), τα άλλα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, το Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας, το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑΥ, που σχεδιάζονται από τους αρμόδιους φορείς και αφορούν ή καλύπτουν γεωγραφικά τις ίδιες περιοχές.

Αναφορικά με τις παρεμβάσεις του ΠΔΑΜ που αφορούν στην ΕΣΕΕ, θα υπάρξει απόλυτη συνεργασία της δομής Διακυβέρνησης ΠΔΑΜ με το νέο Σύστημα Διακυβέρνησης της ΣΕΕ σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, ιδίως με τη Μονάδα ΕΣΕΕ και τις δομές των περιφερειών. Στο σχεδιασμό του ΠΔΑΜ και τη συνεργασία με τα λοιπά Προγράμματα, έχουν ληφθεί υπόψη οι τομείς προτεραιότητας της νέας ΕΣΕΕ και των περιφερειακών ΣΕΕ.

Σε σχέση με τα Προγράμματα για την Ανταγωνιστικότητα, το Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή, το Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή και τις Μεταφορές, καθώς και τα Προγράμματα ΔΜ, Πελοποννήσου, Β. Αιγαίου, Ν. Αιγαίου & Κρήτης, η διάκριση των δράσεων βασίζεται σε συγκεκριμένα κριτήρια όπως στόχευση και επιλεξιμότητες Ταμείων, κατηγορίες Δικαιούχων, κ.α., από την επεξεργασία των οποίων προκύπτουν:

α) Αυτοτελείς παρεμβάσεις του ΠΔΑΜ.

β) Συμπληρωματικές παρεμβάσεις, για τις οποίες η συμπληρωματικότητα θα οριστικοποιηθεί κατά την εξειδίκευση των Προγραμμάτων ή την έκδοση των σχετικών προσκλήσεων. Ως πιθανοί τρόποι αντιμετώπισης, καταγράφονται: διαφορετικός χρονισμός έκδοσης προσκλήσεων, κοινή έκδοση πρόσκλησης με συμπληρωματικούς πόρους από περισσότερα του ενός Προγράμματα, εφαρμογή «ρήτρας δίκαιης μετάβασης» σε προσκλήσεις Προγραμμάτων πέραν του ΠΔΑΜ.

Για τις παρεμβάσεις του Ταμείου Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας, η Γενική Δ/ση Στρατηγικής & Σχεδιασμού στο ΥΠΑΝΕπ θα εκπονεί σε ετήσια βάση ή/και νωρίτερα εφόσον κρίνεται απαραίτητο, Έκθεση εντοπισμού των συμπληρωματικότητας μεταξύ του ΤΑΑ & του παρόντος Προγράμματος και θα παρουσιάζεται στις συνεδριάσεις της ετήσιας αναθεώρησης και στις επιτροπές παρακολούθησης.

Συμπληρωματικότητα παρεμβάσεων εντοπίζεται επίσης, με το Στρατηγικό Σχέδιο ΚΑΠ για την Ελλάδα

2023-2027 στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ. Εθνική πολιτική αποτελεί η ενθάρρυνση του σχεδιασμού επενδύσεων και πρακτικών αγροτικής ανάπτυξης ειδικότερα προσανατολισμένων προς την εξυπηρέτηση των απαιτήσεων και προκλήσεων που προκύπτουν από το στόχο της διαφοροποίησης της οικονομίας των περιοχών μετάβασης της χώρας.

Μετά την οριστικοποίηση του ΠΔΑΜ και του ΠΑΛΥΘ 2021-2027, προβλέπεται η συνεργασία των αρμόδιων ΔΑ κατά την εξειδίκευση προτεραιοτήτων και παρεμβάσεων για τον προσδιορισμό των συμπληρωματικών παρεμβάσεων στην γαλάζια οικονομία.

Στο πλαίσιο υλοποίησης του ΠΔΑΜ, θα αναζητηθεί η δυνατότητα συνεργασίας (διαπεριφερειακή – διασυνοριακή – διακρατική) και ανάπτυξης κοινών δράσεων με άλλα Κράτη – Μέλη και χώρες, που αντιμετωπίζουν ανάλογα προβλήματα μετάβασης, στο πλαίσιο των προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας, καθώς και στο πλαίσιο μη θεσμοθετημένων πρωτοβουλιών της ΕΕ που στοχεύουν στη μετάβαση στην καθαρή ενέργεια και τη διασφάλιση του δίκαιου χαρακτήρα της, όπως οι λιγνιτικές Περιφέρειες σε μετάβαση στην ΕΕ, τα Δυτικά Βαλκάνια και την Ουκρανία (“Coal regions in transition”, “Coal regions in transition in the Western Balkans and Ukraine”) και η πρωτοβουλία «Καθαρή ενέργεια για τα νησιά της ΕΕ» (“Clean energy for EU islands” Initiative). Η ΔΑ θα συντονίζεται και θα παρακολουθεί τη δράση των ΔΑ των εν λόγω προγραμμάτων και φορέων υλοποίησης για τη μεγιστοποίηση της προστιθέμενης αξίας των παρεμβάσεων.

Επίσης, το ΠΔΑΜ θα στηρίζει την ανάπτυξη ελληνικών πρωτοβουλιών στο πρόγραμμα Horizon Europe/Widening Participation and Strengthening the European Research Area και τη συμμετοχή σε διεθνείς συνεργασίες συμπεριλαμβανομένων των European Partnerships, όπου απαιτείται συγχρηματοδότηση δράσεων ανάπτυξης ερευνητικών υποδομών από εθνικούς διαρθρωτικούς πόρους. Ιδίως στο πλαίσιο του νέου ERA και της προτεινόμενης “Pact for Research and Innovation in Europe” θα επιδιωχθεί η ανάπτυξη συμπληρωματικότητας στους τομείς όπου οι περιοχές παρέμβασης εμφανίζουν πλεονεκτήματα, όπως η ενέργεια (συμπεριλαμβανομένου του πράσινου Η2), η βιοοικονομία, το περιβάλλον και η κυκλική οικονομία, η γαλάζια οικονομία, η αγροδιατροφή, η υγεία, οι ΤΠΕ.

Το ΠΔΑΜ θα αξιοποιήσει τις συνέργειες με το CEF2 digital και την επικείμενη ανάπτυξη των Ευρωπαϊκών Χώρων Δεδομένων, όπως προβλέπεται στην ανακοίνωση για τη «Στρατηγική της ΕΕ για τα Δεδομένα».

1.6 Διατομεακά θέματα

- Κατά τον σχεδιασμό του ΠΔΑΜ λαμβάνονται υπόψη τα μέτρα πολιτικής της ΕΕ για τον προσδιορισμό, την παρακολούθηση και την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας. Παράλληλα, η διασφάλιση της ισότητας ευκαιριών, της ένταξης και της καταπολέμησης κάθε μορφής διακρίσεων, καθώς και η διασφάλιση της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ, διατρέχει οριζόντια το Πρόγραμμα.
- Το Πρόγραμμα θα χρησιμοποιήσει απλοποιημένα κόστη για δράσεις κάτω των 200 χιλ. ευρώ σύμφωνα με τα άρθρα 53-56 του ΚΚΔ και δεν θα κάνει χρήση των άρθρων 94 & 95 του ΚΚΔ.
- Θα διασφαλιστεί πρόσβαση σε ανοικτά δεδομένα και θα τηρείται η οδηγία Open Data Directive (Directive (EU)2019/1024).
- Όλες οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προοίμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.
- Το πρόγραμμα δύναται να υποστηρίξει επενδύσεις που συνδυάζουν τις αρχές της αειφορίας, αισθητικής & συμμετοχικότητας της πρωτοβουλίας New European Bauhaus με σκοπό την εξεύρεση χωρίς αποκλεισμούς βιώσιμων λύσεων για τις κλιματικές προκλήσεις.

1. Programme strategy: main challenges and policy responses

Table 1

Policy objective or JTF specific objective	Specific objective or dedicated priority *	Justification (Summary)
<p>8. Enabling regions and people to address the social, employment, economic and environmental impacts of the transition towards the Union’s 2030 targets for energy and climate and a climate-neutral economy of the Union by 2050, based on the Paris Agreement</p>	<p>JSO8.1. Enabling regions and people to address the social, employment, economic and environmental impacts of the transition towards the Union’s 2030 targets for energy and climate and a climate-neutral economy of the Union by 2050, based on the Paris Agreement</p>	<p>Το ΕΣΕΚ θέτει ως στόχο την παύση λειτουργίας των λιγνιτικών μονάδων έως το 2028, με ενδιάμεσο ορόσημο την απόσυρση μονάδων που αντιπροσωπεύουν το 80% της εγκατεστημένης ισχύος έως το 2023. Το ΤΔΜ επικεντρώνεται στη στήριξη αφενός των εξαρτώμενων από την εξόρυξη και καύση λιγνίτη για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας περιοχών, αφετέρου σε νησιωτικές περιοχές εξαρτώμενες από την καύση μαζούτ και ντίζελ. Ο ακριβής χωρικός προσδιορισμός των επηρεαζόμενων περιοχών και η σχετική τεκμηρίωση γίνεται στα ΕΣΔΙΜ. Η διακοπή της λιγνιτικής δραστηριότητας οδηγεί σε σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στις επηρεαζόμενες περιοχές, όπου οι κλάδοι Ενέργειας-Εξόρυξης αποτελούν την κυρίαρχη οικονομική δραστηριότητα (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και ευρύτερη περιοχή Μεγαλόπολης). Στα πλεονεκτήματα των περιοχών αυτών που μπορούν να προσδώσουν αναπτυξιακή δυναμική συγκαταλέγονται το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, οι διαθέσιμες εκτάσεις και εγκαταστάσεις, τα ενεργειακά δίκτυα, καθώς και άλλες λανθάνουσες αναπτυξιακές δυνατότητες (αγροδιατροφή, τουρισμός, πολιτισμός, κ.λπ.). Στις Περιφέρειες Νοτίου και Βορείου Αιγαίου και Κρήτης, η σταδιακή κατάργηση των αναποτελεσματικών και πολύ ρυπογόνων Αυτόνομων Σταθμών Ηλεκτροπαραγωγής που χρησιμοποιούν μαζούτ και ντίζελ, θα έχει μικρότερο αντίκτυπο στις τοπικές κοινωνίες όπου οι κλάδοι έντασης απασχόλησης είναι το εμπόριο και ο τριτογενής τομέας, με έμφαση στον τουρισμό. Τα νησιά επηρεάζονται δυσανάλογα και ανόμοια από τη μετάβαση λόγω των εγγενών προκλήσεων της νησιωτικότητας π.χ. απόσταση/γεωγραφική απομόνωση από την ηπειρωτική</p>

Policy objective or JTF specific objective	Specific objective or dedicated priority *	Justification (Summary)
		<p>χώρα, έλλειψη οικονομίας κλίμακας και εξειδικευμένων ανθρώπινων πόρων, χαμηλή διαφοροποίηση της οικονομίας. Για να είναι δίκαιη, η διαδικασία μετάβασης των νησιών στην κλιματική ουδετερότητα πρέπει να ενισχύσει τις νησιωτικές οικονομίες και κοινωνίες ώστε οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις της να αναστραφούν μέσω της παραγωγής καθαρής ηλεκτρικής ενέργειας και της ανάπτυξης επιχειρηματικών οικοσυστημάτων γύρω από αυτή. Παράλληλα πρέπει να συμβάλλει στο μετασχηματισμό του τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας, δηλ. στους κύριους πυλώνες ανάπτυξης και στους μεγαλύτερους καταναλωτές ενέργειας των νησιών, προς ένα πιο βιώσιμο και καινοτόμο μοντέλο με βάση τις τοπικές ανάγκες και συνθήκες.</p>

* Dedicated priorities according to ESF+ Regulation

2. Priorities

Reference: Article 22(2) and point (c) of Article 22(3) CPR

2.1. Priorities other than technical assistance

2.1.1. Priority: 1. Ενίσχυση και Προώθηση Επιχειρηματικότητας

2.1.1.1. Specific objective: JSO8.1. Enabling regions and people to address the social, employment, economic and environmental impacts of the transition towards the Union's 2030 targets for energy and climate and a climate-neutral economy of the Union by 2050, based on the Paris Agreement (JTF)

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

Η Προτεραιότητα 1 προετοιμάζει το κατάλληλο επιχειρηματικό περιβάλλον, προωθεί τον καινοτόμο μετασχηματισμό των υφιστάμενων επιχειρήσεων & συμβάλλει στην προσέλκυση νέων επενδύσεων για να διαφοροποιηθεί το παραγωγικό μοντέλο των περιοχών. Συμβάλλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, μέσω της παραγωγής & προώθησης προϊόντων/ υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας και της πραγματοποίησης στοχευμένων επενδύσεων με την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της E&A. Στις νησιωτικές περιοχές μετάβασης, δίνεται έμφαση στην εφαρμογή σχεδίων ψηφιακού μετασχηματισμού και μείωσης του ανθρακικού αποτυπώματος.

Η διαστασιολόγηση των αναγκών ενίσχυσης των επιχειρήσεων στις περιοχές μετάβασης και η επιλογή των κατάλληλων Χρηματοδοτικών Μέσων που θα διευκολύνουν την πρόσβαση των δικαιούχων σε προϊόντα χρηματοδότησης, θα προκύψει σε συνέχεια αποτελεσμάτων εκ των προτέρων αξιολόγησης [ΚΚΔ, άρ. 56 (3)]. Επίσης, θα αξιοποιηθεί η εμπειρία εφαρμογής αντίστοιχων εργαλείων μέσω παρεμβάσεων ΕΠ της προηγούμενης ΠΠ 2014-2020.

Η προβλεπόμενη από τον ΚΚΔ (άρθρο 65) δυνατότητα για μείωση της δεσμευτικής πενταετίας σε τριετία για επενδύσεις και δημιουργούμενες θέσεις απασχόλησης στις περιπτώσεις ενισχύσεων ΜΜΕ θα προβλέπεται εφόσον επιλεγεί στο πλαίσιο των σχετικών προκηρύξεων.

Οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προοίμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

Κατηγορίες Παρεμβάσεων

1. Έρευνα - Καινοτομία - Προηγμένες τεχνολογίες

Περιλαμβάνονται δράσεις στήριξης της ΕΤΑΚ & ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, μέσω:

α. της αποτελεσματικής διασύνδεσης των επιχειρήσεων με το σύστημα ΕΤΑΚ

β. της επιλεγμένης συνεισφοράς, ανά περιοχή παρέμβασης, σε συγκεκριμένους δυναμικούς τομείς και προτεραιότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας (π.χ. ενέργεια, περιβάλλον-κυκλική και γαλάζια οικονομία, βιοοικονομία, αγροδιατροφή, υγεία, βιώσιμος τουρισμός, υλικά, ΤΠΕ), όπως εξειδικεύονται στην

Εθνική και τις αντίστοιχες Περιφερειακές ΣΕΕ

γ. διεπαφών (nexus) μεταξύ μη κοινών τομέων των δύο στρατηγικών (π.χ. υλικά μπαταριών, ηλιακών πάνελ, ανεμογεννητριών, κ.ά.)

Η υλοποίηση των ακόλουθων εμβληματικών έργων, της κατηγορίας παρεμβάσεων 1, σηματοδοτούν τον παραγωγικό μετασχηματισμό και τη στροφή των επηρεαζόμενων περιοχών στην ΕΤΑΚ:

- Ζώνη Καινοτομίας ΔΜ, με εστίαση στην ενέργεια και τις ΤΠΕ. Το έργο περιλαμβάνει τη δημιουργία αναγκαίων υποδομών, θερμοκοιτίδας, ερευνητικών εργαστηρίων και επιχειρηματικότητας (1ος θύλακας). Η ίδρυση και ανάπτυξη Κόμβου Πράσινου Η2 & το Ζωντανό Εργαστήριο Έξυπνης Πόλης αποτελούν τον 2ο και 3ο θύλακα του όλου έργου.
- Πράσινο Κέντρο Δεδομένων & Υπερυπολογιστή ΔΜ για την κάλυψη των υπολογιστικών αναγκών της ελληνικής ακαδημαϊκής/ερευνητικής κοινότητας, αξιοποιώντας την πλεονάζουσα τοπικά παραγόμενη ενέργεια
- Κόμβος Βιοοικονομίας στη Μεγαλόπολη, με την επιστημονική εποπτεία και συμμετοχή του Παν/μίου Πελοποννήσου και εστίαση στο πλήρες φάσμα της αλυσίδας αξίας της βιοοικονομίας (αγροτική, κυκλική και ψηφιακή οικονομία).
- Πλέον των εμβληματικών έργων, άλλες ενδεικτικές δράσεις είναι οι:
- Δημιουργία Co-working spaces
- Δημιουργία & ενίσχυση καινοτομικών συστάδων (clusters) για τη μεταφορά τεχνολογίας και επιστημονικής γνώσης στις επιχειρήσεις
- Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών
- Δημιουργία Θερμοκοιτίδων & εκκολαπτηρίων για την παροχή υπηρεσιών στήριξης και δικτύωσης με επιχειρήσεις, άλλες Θερμοκοιτίδες, ΑΕΙ και Ερευνητικά Κέντρα, στην Ελλάδα και το εξωτερικό
- Ανάπτυξη νεοφυών επιχειρήσεων (startups) και τεχνοβλαστών υψηλής έντασης γνώσης (spinoff- spinout)
- Δράσεις συγκράτησης/προσέλκυσης επιστημόνων
- Δράσεις Κοινωνικής Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας
- Συμπράξεις Καινοτομίας με Διακρατικές Συνεργασίες.

2.Ανταγωνιστικότητα ΠΜΕ & ΜΜΕ - Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων

Περιλαμβάνονται δράσεις ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των ΠΜΕ & ΜΜΕ και διευκόλυνσης της εισόδου τους στις παγκόσμιες αγορές, καθώς και υποστήριξης του ψηφιακού και πράσινου μετασχηματισμού τους σε όλη την παραγωγική διαδικασία, με έμφαση στην κυκλική οικονομία, ώστε να επιτευχθεί η οικονομική διαφοροποίηση, ο εκσυγχρονισμός και ο μετασχηματισμός του υφιστάμενου παραγωγικού προτύπου των περιοχών μετάβασης.

Ειδικότερα ενισχύονται υφιστάμενες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε παρακμάζοντες & μετασχηματιζόμενους τομείς, σύμφωνα με την αναλυτική περιγραφή των τομέων στα ΕΣΔΙΜ.

Στις επιχειρήσεις που εμπίπτουν κατά τα ΕΣΔΙΜ στους δυναμικούς τομείς, δίνεται έμφαση σε παρεμβάσεις ΕΤΑΚ και στην ανάπτυξη νέων & Κοινωνικών επιχειρήσεων.

Ως ενδεικτικές δράσεις αναφέρονται:

- Ενίσχυση υφιστάμενων ΠΜΕ & ΜΜΕ για τη βελτίωση τη εξωστρέφειας τους, τη συμμετοχή τους σε περιφερειακές και διεθνείς αλυσίδες προστιθέμενης αξίας
- Αυτοματοποίηση παραγωγής και χρήση τεχνολογιών αιχμής βιομηχανία 4.0
- Στήριξη υφιστάμενων και νεοφυών επιχειρήσεων για τη δημιουργία καινοτόμων προϊόντων & υπηρεσιών (τεχνολογίες αιχμής, βιομηχανία 4.0)
- Υποστήριξη της αναβάθμισης/εκσυγχρονισμού, της διαφοροποίησης και της μετατροπής υφιστάμενων επιχειρήσεων όλων των μεγεθών, εκτός των μεγάλων επιχειρήσεων
- Προώθηση ψηφιακού προσανατολισμού. Στήριξη της ανάπτυξης ψηφιακού μετασχηματισμού αλυσίδων προστιθέμενης αξίας
- Υποστήριξη της ανάπτυξης Κοινωνικών επιχειρήσεων σε τομείς όπως ενέργεια, τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, περιβάλλον και κυκλική οικονομία.
- Ενίσχυση της ίδρυσης νέων ΠΜΕ & ΜΜΕ στους τομείς προτεραιότητας των οικείων ΕΣΔΙΜ.

3.Υποδομές και μηχανισμοί επιχειρηματικότητας

Ο σχεδιασμός της Προτεραιότητας 1 συμπληρώνεται με παρεμβάσεις για την υποστήριξη του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Η βελτίωση των υφιστάμενων και η δημιουργία νέων Επιχειρηματικών Πάρκων & Οργανωμένων Υποδοχέων Μεταποιητικών Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων (ΟΥΜΕΔ), σύμφωνα με τις σημερινές τεχνολογικές απαιτήσεις και στο πλαίσιο μιας ευρύτερης βιομηχανικής πολιτικής, θα αυξήσουν την ελκυστικότητα των χώρων, προκειμένου οι επιχειρήσεις που θα εγκατασταθούν σε αυτούς να έχουν τη δυνατότητα να προσαρμοστούν στη βιομηχανία 4.0.

Προωθείται επίσης, η δημιουργία κατάλληλων Μηχανισμών Υποστήριξης σε κεντρικό & περιφερειακό επίπεδο, για τον προσδιορισμό των γενικότερων και εξειδικευμένων αναγκών των επιχειρήσεων και στη συνέχεια, την υποστήριξη αυτών.

Ως εμβληματικό έργο υποστήριξης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος αναφέρεται το Επιχειρηματικό Πάρκο Μεγαλόπολης.

Άλλη ενδεικτική δράση που θα υλοποιηθεί στις λιγνιτικές περιοχές, είναι δημιουργία οικο-βιομηχανικών περιοχών (eco-industrial areas) με πράσινες και συμβιωτικές λειτουργίες.

4.Επενδύσεις σημαντικής κλίμακας από επιχειρήσεις εκτός ΜΜΕ

Διακριτή κατηγορία παρέμβασης της Προτεραιότητας 1, αποτελεί η υποστήριξη παραγωγικών επενδύσεων από επιχειρήσεις εκτός ΜΜΕ στις λιγνιτικές περιοχές της ΔΜ & την ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης, οι οποίες εκτιμώνται ως απαραίτητες για την υλοποίηση των ΕΣΔΙΜ.

Οι επενδύσεις θα ενισχύσουν την οικονομική δραστηριότητα, θα διαφοροποιήσουν το βιομηχανικό προφίλ των επηρεαζόμενων περιοχών με νέους τομείς δραστηριοτήτων και αλυσίδες αξίας, θα συμβάλλουν στον παραγωγικό μετασχηματισμό αυτών (ενίσχυση του ενεργειακού πυλώνα ΠΔΜ, ενδυνάμωση παραγωγικού συστήματος Μεγαλόπολης) και θα συνεισφέρουν στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων.

Τέλος, θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας, θα συντείνουν στην προσέλκυση επιστημονικού δυναμικού και στη βελτίωση του εργασιακού προφίλ των εργαζομένων των περιοχών.

Η αξιολόγηση των επενδύσεων ως προς την ενίσχυσή τους από το ΠΔΑΜ, θα γίνει βάσει των προϋποθέσεων που ορίζει ο Κανονισμός του ΤΔΜ (άρθρο 8).

Συμπληρωματικότητα και συνέργειες με άλλες μορφές στήριξης

Ως προς το μέγεθος των επιχειρήσεων δυνητικών Δικαιούχων σημειώνεται η κανονιστική δυνατότητα (άρθρο 8 Καν. ΤΔΜ) για ενίσχυση από το ΠΔΑΜ, υπό προϋποθέσεις, παραγωγικών επενδύσεων πλέον των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων που αποτελούν Δικαιούχους των άλλων Προγραμμάτων, για λόγους άλλους αυτών που αναφέρονται στον Καν. 1058/2021 (άρθρο 5, παρ. 2). Πρόκειται για ένα πρώτο σημείο διάκρισης των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων του ΠΔΑΜ από τα άλλα Προγράμματα που παρεμβαίνουν στις περιοχές μετάβασης.

Η διάκριση των δράσεων προς υφιστάμενες επιχειρήσεις (πλην των μεγάλων), βασίζεται κυρίως στην κλαδική διάκριση του ΠΔΑΜ με εστίαση στους παρακμάζοντες, μετασχηματιζόμενους και δυναμικούς τομείς. Αναφορικά με τις νέες επιχειρήσεις, προωθείται η συνεργασία (κυρίως με το ΠΑΝ) σε επίπεδο Προσκλήσεων, για την υλοποίηση στοχευμένων βιώσιμων επενδύσεων.

Επίσης, η χωρική διάσταση αποτελεί στοιχείο διάκρισης των παρεμβάσεων της Προτεραιότητας 1 του ΠΔΑΜ με τις συναφείς παρεμβάσεις των εθνικής εμβέλειας Προγραμμάτων.

Ως προς τους τομείς της Εθνικής & των Περιφερειακών ΣΕΕ, το ΠΔΑΜ θα εστιαστεί στους τομείς που προαναφέρθηκαν.

Σε περίπτωση εντοπισμού συναφών παρεμβάσεων (θα οριστικοποιηθούν κατά την εξειδίκευση των Προγραμμάτων), έχει αποφασιστεί ότι πριν την έκδοση των σχετικών Προσκλήσεων, το θέμα θα αντιμετωπιστεί είτε με διαφορετικό χρονισμό έκδοσης των Προσκλήσεων, είτε με κοινή έκδοση Πρόσκλησης με συμπληρωματικούς πόρους από περισσότερα του ενός Προγράμματα, είτε με εφαρμογή «ρήτρας δίκαιης μετάβασης» σε προσκλήσεις Προγραμμάτων εκτός του ΠΔΑΜ.

Σε κάθε περίπτωση, όλες οι Προσκλήσεις θα ακολουθούν το ίδιο κανονιστικό πλαίσιο.

The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3) CPR:

- Νεοφυείς επιχειρήσεις και τεχνοβλαστοί υψηλής έντασης γνώσης
- Συμπράξεις επιχειρηματικών & ερευνητικών δραστηριοτήτων
- Ακαδημαϊκοί φορείς & Ερευνητικά κέντρα
- Υφιστάμενες επιχειρήσεις συγκεκριμένων οικονομικών κλάδων των οικείων ΕΣΔΙΜ
- Νέες επιχειρήσεις ΜΜΕ συμπεριλαμβανόμενων των πολύ μικρών επιχειρήσεων
- Επιχειρήσεις εκτός ΜΜΕ
- Φορείς στήριξης επιχειρηματικότητας & καινοτομίας

- Φορείς ανάπτυξης και διαχείρισης Ο.Υ.Μ.Ε.Δ.
- ΜΕΤΑΒΑΣΗ Α.Ε.

Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Οι πράξεις θα σχεδιαστούν ώστε να εφαρμόζονται διαφανείς διαδικασίες που δεν θα εισαγάγουν διακρίσεις λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, φυλής, κ.ά., θα εξασφαλίζουν την ισότητα των φύλων και θα λαμβάνουν υπόψη τις Διεθνείς Συμβάσεις, την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και την ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος και σχετικά εθνικά σχέδια.

Οι διαδικασίες, η μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής των δράσεων θα είναι συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται στους Κανονισμούς για τη διαφύλαξη της ισότητας, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ (άρθρο 9, παρ.3 και άρθρο 73 παρ.1 του ΚΚΔ).

Θα προωθηθεί η εταιρική σχέση και η διασφάλιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κατά την προετοιμασία και εφαρμογή του Προγράμματος, με τη συμμετοχή στις Επιτροπές Παρακολούθησης φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικούς εταίρους και λοιπούς φορείς αρμόδιους για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων (ΚΚΔ, άρθρο 6), ενώ θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία, των Αρχών της ισότητας των φύλων και των μη διακρίσεων υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ.

Η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 2021-2027.

Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR

Η προτεραιότητα 1 δε θα συνεισφέρει σε χωρικές στρατηγικές ή άλλες πρωτοβουλίες των οικείων Προγραμμάτων των περιοχών παρέμβασης.

The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR

Το ΠΔΑΜ θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες που παρέχονται μέσω των πυλώνων στρατηγικής της ΕΕ για τη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου για την καλύτερη στόχευση των πολιτικών του για τις νησιωτικές περιοχές. Συμμετέχοντας στο εθνικό δίκτυο των ΔΑ για την Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής – Ιονίου, το Πρόγραμμα εξειδίκευσε κατά το δυνατόν τις συναφείς με τις ανάγκες και δυνατότητες που το προσδιορίζουν προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στην EUSAIR. Πέραν τούτου, η ΔΑ θα συμμετάσχει στο δίκτυο των ΔΑ που θα συγκροτηθεί στην EUSAIR από όλες τις χώρες με στόχο, όπου αυτό καθίσταται δυνατόν, να προκηρύσσει και εντάσσει έργα σε συνεργασία και συντονισμό και με αυτές, προκειμένου να διασφαλίζονται συνέργειες και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από την υλοποίησή τους.

The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR

Σκοπός της αξιοποίησης των Χρηματοδοτικών Μέσων είναι η κινητοποίηση επενδύσεων και η στήριξη των επιχειρήσεων που επιδιώκουν να καταστούν οικονομικά βιώσιμες, να διαφοροποιήσουν ή/και να εισαγάγουν τεχνολογίες αιχμής στην παραγωγική τους λειτουργία, να βελτιώσουν την εξωστρέφεια και τη συμμετοχή τους σε περιφερειακές και διεθνείς αλυσίδες προστιθέμενης αξίας.

Επίσης, η προώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας με την υποστήριξη της εκκίνησης αλλά και της περαιτέρω ανάπτυξης καινοτόμων και νεοφυών επιχειρήσεων.

Ως ενδεικτικές κατηγορίες Χρηματοδοτικών Μέσων, που θα επιλεγούν σε συνέχεια αποτελεσμάτων σχετικής εκ των προτέρων αξιολόγησης [ΚΚΔ, άρ. 56 (3)], αναφέρονται:

- Εγγυήσεις για λήψη δανείων (συμπεριλαμβανομένων και των μικροδανείων) για την κάλυψη αναγκών κεφαλαίου κίνησης/ή και χρηματοδότησης επενδυτικών σχεδίων προς υφιστάμενες επιχειρήσεις σε παρακαμάζοντες τομείς (σύμφωνα με τα ΕΣΔΙΜ), νέες επιχειρήσεις, νεοφυείς επιχειρήσεις, κ.λπ.
- Κεφάλαια συνεπένδυσης σε συμπράξεις επιχειρήσεων ή για την ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων «ώριμων» επιχειρήσεων, κεφάλαια σποράς-σταδίων εκκίνησης σε νεοφυείς επιχειρήσεις.

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

Table 2: Output indicators

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID	Indicator	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
----------	--------------------	------	--------------------	----	-----------	------------------	------------------	---------------

1	JSO8.1	JTF		RCO01	Enterprises supported (of which: micro, small, medium, large)	enterprises		821.00	5,666.00
1	JSO8.1	JTF		RCO02	Enterprises supported by grants	enterprises		653.00	4,529.00
1	JSO8.1	JTF		RCO03	Enterprises supported by financial instruments	enterprises		41.00	412.00
1	JSO8.1	JTF		RCO04	Enterprises with non-financial support	enterprises		127.00	725.00
1	JSO8.1	JTF		RCO05	New enterprises supported	enterprises		154.00	767.00
1	JSO8.1	JTF		RCO07	Research organisations participating in joint research projects	Research organisations		4.00	23.00
1	JSO8.1	JTF		RCO13	Value of digital services, products and processes developed for enterprises	euro		5,000,000.00	10,000,000.00
1	JSO8.1	JTF		RCO15	Capacity of incubation created	enterprises		48.00	240.00
1	JSO8.1	JTF		PSO740	Επιχειρηματικές υποδομές που ενισχύονται	Αριθμός		0.00	5.00

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

Table 3: Result indicators

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID	Indicator	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference Year	Target (2029)	Source of data	Comments
1	JSO8.1	JTF		RCR01	Jobs created in supported entities	annual FTEs	0.00	2021	5,225.00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
1	JSO8.1	JTF		RCR02	Private investments matching public support (of which: grants, financial instruments)	euro	0.00	2021	46,193,771.00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
1	JSO8.1	JTF		RCR03	Small and medium-sized enterprises (SMEs) introducing product or process innovation	enterprises	0.00	2021	304.00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
1	JSO8.1	JTF		RCR06	Patent applications submitted	patent applications	0.00	2021	6.00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
1	JSO8.1	JTF		RCR18	SMEs using incubator services after incubator creation	enterprises/year	0.00	2021	275.00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
1	JSO8.1	JTF		RCR102	Research jobs created in supported	annual FTEs	0.00	2021	82.00	Διαχειριστική	

				entities					Αρχή, Δικαιούχοι
--	--	--	--	----------	--	--	--	--	------------------

2.1.1.1.3. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

Table 4: Dimension 1 - intervention field

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
1	JSO8.1	JTF		001. Investment in fixed assets, including research infrastructure, in micro enterprises directly linked to research and innovation activities	1,516,300.00
1	JSO8.1	JTF		002. Investment in fixed assets, including research infrastructure, in small and medium-sized enterprises (including private research centres) directly linked to research and innovation activities	1,516,300.00
1	JSO8.1	JTF		004. Investment in fixed assets, including research infrastructure, in public research centres and higher education directly linked to research and innovation activities	14,280,000.00
1	JSO8.1	JTF		005. Investment in intangible assets in micro enterprises directly linked to research and innovation activities	1,806,300.00
1	JSO8.1	JTF		006. Investment in intangible assets in SMEs (including private research centres) directly linked to research and innovation activities	1,728,800.00
1	JSO8.1	JTF		008. Investment in intangible assets in public research centres and higher education directly linked to research and innovation activities	7,820,000.00
1	JSO8.1	JTF		009. Research and innovation activities in micro enterprises including networking (industrial research, experimental development, feasibility studies)	16,495,650.00
1	JSO8.1	JTF		010. Research and innovation activities in SMEs, including networking	13,550,350.00
1	JSO8.1	JTF		011. Research and innovation activities in large enterprises, including networking	5,799,050.00
1	JSO8.1	JTF		012. Research and innovation activities in public research centres, higher education and centres of competence including networking (industrial research, experimental development, feasibility studies)	26,320,900.00
1	JSO8.1	JTF		013. Digitising SMEs (including e-Commerce, e-Business and networked business processes, digital innovation hubs, living labs, web entrepreneurs and ICT start-ups, B2B)	43,903,600.00
1	JSO8.1	JTF		016. Government ICT solutions, e-services, applications	8,500,000.00
1	JSO8.1	JTF		020. Business infrastructure for SMEs (including industrial parks and sites)	35,275,000.00

1	JSO8.1	JTF		021. SME business development and internationalisation, including productive investments	157,564,700.00
1	JSO8.1	JTF		022. Support for large enterprises through financial instruments, including productive investments	250,750,000.00
1	JSO8.1	JTF		023. Skills development for smart specialisation, industrial transition, entrepreneurship and adaptability of enterprises to change	12,468,650.00
1	JSO8.1	JTF		025. Incubation, support to spin offs and spin outs and start ups	53,128,000.00
1	JSO8.1	JTF		026. Support for innovation clusters including between businesses, research organisations and public authorities and business networks primarily benefiting SMEs	24,225,000.00
1	JSO8.1	JTF		027. Innovation processes in SMEs (process, organisational, marketing, co-creation, user and demand driven innovation)	2,512,500.00
1	JSO8.1	JTF		028. Technology transfer and cooperation between enterprises, research centres and higher education sector	6,152,000.00
1	JSO8.1	JTF		029. Research and innovation processes, technology transfer and cooperation between enterprises, research centres and universities, focusing on the low carbon economy, resilience and adaptation to climate change	1,256,250.00
1	JSO8.1	JTF		030. Research and innovation processes, technology transfer and cooperation between enterprises, focusing on circular economy	1,256,250.00
1	JSO8.1	JTF		036. ICT: Other types of ICT infrastructure (including large-scale computer resources/equipment, data centres, sensors and other wireless equipment)	17,000,000.00
1	JSO8.1	Total			704,825,600.00

Table 5: Dimension 2 - form of financing

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
1	JSO8.1	JTF		01. Grant	648,725,600.00
1	JSO8.1	JTF		02. Support through financial instruments: equity or quasi-equity	17,850,000.00
1	JSO8.1	JTF		03. Support through financial instruments: loan	17,000,000.00
1	JSO8.1	JTF		04. Support through financial instruments: guarantee	12,750,000.00
1	JSO8.1	JTF		05. Support through financial instruments: Grants within a financial instrument operation	8,500,000.00
1	JSO8.1	Total			704,825,600.00

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
1	JSO8.1	JTF		33. Other approaches - No territorial targeting	704,825,600.00
1	JSO8.1	Total			704,825,600.00

Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
----------	--------------------	------	--------------------	------	--------------

Table 8: Dimension 7 – ESF+*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
1	JSO8.1	JTF		03. Gender neutral	704,825,600.00
1	JSO8.1	Total			704,825,600.00

* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+

2.1.1. Priority: 2. Ενεργειακή Μετάβαση - Κλιματική Ουδετερότητα

2.1.1.1. Specific objective: JSO8.1. Enabling regions and people to address the social, employment, economic and environmental impacts of the transition towards the Union’s 2030 targets for energy and climate and a climate-neutral economy of the Union by 2050, based on the Paris Agreement (JTF)

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

Στην Προτεραιότητα 2 ενσωματώνεται η κλιμακούμενη φιλοδοξία για το κλίμα σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, όπως προκύπτει από το πακέτο “Fit for 55”, το “EU Taxonomy”, το “REPowerEU” και τις κατευθύνσεις για το πράσινο υδρογόνο.

Η Προτεραιότητα 2 επιδιώκει τη μετάβαση σε μία κλιματικά ουδέτερη οικονομία, μέσω επενδύσεων ενεργειακής αποδοτικότητας, παραγωγής και αποθήκευσης καθαρής ενέργειας, και χρήσης/αξιοποίησής της από τις τοπικές κοινωνίες.

Στο πλαίσιο της Προτεραιότητας και σε συνέχεια σχετικής εκ των προτέρων αξιολόγησης [ΚΚΔ, άρ. 56 (3)], θα αξιοποιηθούν κατάλληλα Χρηματοδοτικά Μέσα.

Η προβλεπόμενη από τον ΚΚΔ (άρθρο 65) δυνατότητα για μείωση της δεσμευτικής πενταετίας σε τριετία για επενδύσεις και δημιουργούμενες θέσεις απασχόλησης στις περιπτώσεις ενισχύσεων ΜΜΕ θα προβλέπεται εφόσον επιλεγεί στο πλαίσιο των σχετικών προκηρύξεων.

Οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προοίμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

Κατηγορίες Παρεμβάσεων

1.Ενεργειακή αποδοτικότητα

Η κατηγορία αυτή επιδιώκει τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης του κτιριακού αποθέματος (νοικοκυριά, δημόσια κτίρια και υποδομές, επιχειρήσεις) στις ενισχυόμενες περιοχές. Στο πλαίσιο αυτό, υποστηρίζονται και οι ενεργειακές κοινότητες.

Ενδεικτικές δράσεις είναι οι εξής:

- Ενεργειακές αναβαθμίσεις (μεμονωμένα ή μέσω ενεργειακών κοινοτήτων):
  - δημόσιων/ δημοτικών κτιρίων (π.χ. Δημοτικές Υπηρεσίες, Σχολεία, Κέντρα Υγείας, κ.λπ.) και υποδομών (π.χ. ΕΕΛ)
  - κατοικιών
  - κτιρίων γραφείων και παραγωγικών μονάδων.

Σημειώνεται ότι η ενίσχυση οικιακών καταναλωτών ηλεκτρικού ρεύματος και η ύπαρξη τ/θ είχαν ως αποτέλεσμα στις περιοχές αυτές να υπάρχει μειωμένο ενδιαφέρον για δράσεις ενεργειακής αποδοτικότητας των κτιρίων. Επομένως, το ΤΔΜ θα πρέπει να καλύψει ένα σημαντικό κενό σε σχέση με την εξοικονόμηση, την αυτοπαραγωγή και την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων. Τέτοιου είδους δράσεις από τη φύση τους έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση των λογαριασμών του ηλεκτρικού ρεύματος και την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας.

Επίσης, στο πλαίσιο των προσκλήσεων που θα δημοσιευτούν είναι δυνατό να δοθεί υψηλότερη επιχορήγηση στα νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν ζήτημα ενεργειακής φτώχειας, ενώ είναι δυνατή και η επιβράβευση των ενεργειακών κοινοτήτων με μέλη ποσοστό νοικοκυριών που πλήττονται από την ενεργειακή φτώχεια.

2.Καθαρή ενέργεια

Η κατηγορία επιδιώκει τη διατήρηση και επέκταση του κοινωνικού αγαθού των τ/θ και τη μείωση του ανθρακικού αποτυπώματός τους και την προώθηση της διείσδυσης των καθαρών μορφών ενέργειας με αξιοποίηση των ΑΠΕ, για αυτοπαραγωγή. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις ενεργειακές κοινότητες.

Ενδεικτικές δράσεις είναι:

- Αύξηση της αυτοπαραγωγής από ΑΠΕ (Πράσινες πόλεις) - Πρόγραμμα Smart Energy Network (SEN)
- Εγκατάσταση αντλιών θερμότητας για θέρμανση/ ψύξη ή/και συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ που θα αξιοποιείται για θέρμανση/ψύξη με αντλίες θερμότητας
- Στήριξη ενεργειακών κοινοτήτων για την ανάπτυξη δράσεων αυτοπαραγωγής
- Στήριξη της αυτοπαραγωγής από καθαρές μορφές ενέργειας μεμονωμένα, σε δημόσια/ δημοτικά κτίρια (π.χ. Δημοτικές Υπηρεσίες, Σχολεία, Κέντρα Υγείας, κ.λπ.) και υποδομές (π.χ. ΕΕΛ), κατοικίες και κτίρια γραφείων και παραγωγικών μονάδων
- Κατασκευή μονάδων υπολειμματικής βιομάζας για παραγωγή ενέργειας και τ/θ
- Κατασκευή μικρών μονάδων βιοαερίου, που αξιοποιούν κτηνοτροφικά, πτηνοτροφικά και αγροτικά υπολείμματα, κατά το πρότυπο άλλων παρόμοιων μονάδων που έχουν κατασκευαστεί στη χώρα.

Η δράση για τις πράσινες πόλεις [βλ. έργο Vilawatt (<https://www.uia-initiative.eu/en/uia-cities/viladecans>)] θα αφορά στην ανάπτυξη δικτύου Φ/Β και μπαταριών (οικιακός τομέας, γραφεία, ΜΜΕ, δημόσιοι οργανισμοί), που θα επιτρέψει την παραγωγή, την αποθήκευση και τον διαμοιρασμό της ενέργειας, δημιουργώντας μια κοινωνία παραγωγών/ καταναλωτών ενέργειας. Η εκκαθάριση θα πραγματοποιείται μέσω πλατφόρμας που θα βασίζεται στο cloud και θα ενσωματώνει τις PPA, ενώ οι συναλλαγές θα διασφαλίζονται από την τεχνολογία blockchain. Το πρόγραμμα θα επιτρέψει την ενισχυμένη αυτοπαραγωγή, την αποθήκευση (αφού οι μπαταρίες θα επικοινωνούν μέσω της πλατφόρμας και θα αποτελούν έναν εικονικό σταθμό παραγωγής ενέργειας με αυξημένη ευελιξία), τον διαμοιρασμό της ανανεώσιμης ενέργειας, μειώνοντας τους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος και καταπολεμώντας την ενεργειακή φτώχεια. Το πρόγραμμα δύναται να υλοποιηθεί και από ενεργειακές κοινότητες.

Η ενίσχυση για την Εγκατάσταση αντλιών θερμότητας για θέρμανση/ ψύξη ή/και συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ που θα αξιοποιείται για θέρμανση/ψύξη με αντλίες θερμότητας (βλ. “REPowerEU”), θα δίνεται είτε μεμονωμένα, είτε για τηλεθερμάνσεις, αποφεύγοντας την επικάλυψη μεταξύ των δύο αυτών τρόπων υλοποίησης.

Ιδιαίτερης αναφοράς χρήζει η αξιοποίηση υπολειμματικής βιομάζας για την παραγωγή ενέργειας και την τ/θ, που θα προέλθει από τα δάση ή/και από αγροτικά κατάλοιπα. Ως πρακτική θα συμμορφώνεται πλήρως με την οδηγία RED II, την “cascading principle” στην πρόταση αναθεώρησής της, τον Κανονισμό LULUCF, το ΕΣΕΚ, τη στρατηγική για την κυκλική οικονομία, τους στόχους κλιματικής ουδετερότητας για το 2050. Οι πρακτικές διαχείρισης των δασών θα είναι βιώσιμες και σε πλήρη συμμόρφωση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα διαχείρισής τους. Με την απομάκρυνση της υπολειμματικής βιομάζας από τα δάση της περιοχής θα διευκολυνθεί η πρόληψη των δασικών πυρκαγιών. Τέλος, η διασπορά των κέντρων συλλογής και διαχείρισης υπολειμματικής

βιομάζας (βλ. παρακάτω) έχει ως στόχο την απεξάρτηση από την εισαγόμενη βιομάζα, όπως συμβαίνει σήμερα. Θα μειώσει τις αποστάσεις από τους τόπους συλλογής, το ενεργειακό και ανθρακικό αποτύπωμά της και θα αυξήσει την οικονομική βιωσιμότητα της διαχείρισής της. Παράλληλα, θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, καθώς ο κλάδος είναι εντάσεως εργασίας.

3. Έξυπνη ενέργεια (συστήματα, δίκτυα, αποθήκευση και ηλεκτροκίνηση)

Η κατηγορία διευκολύνει την ανάπτυξη και την είσοδο ΑΠΕ στο ενεργειακό σύστημα των περιοχών αυτών για την πλήρη απανθρακοποίησή τους.

Ενδεικτικές δράσεις είναι οι εξής:

- Ενίσχυση για την εγκατάσταση συστημάτων αποθήκευσης καθαρής ενέργειας μακράς διάρκειας
- Αποκατάσταση και αναβάθμιση των δικτύων τ/θ
- Δίκτυο κέντρων συλλογής και διαχείρισης υπολειμματικής βιομάζας
- Εγκατάσταση σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων
- Επενδύσεις σε νέα ή αναβαθμισμένα δίκτυα και συστήματα χαμηλής, μέσης, υψηλής και υπερυψηλής τάσης.

Η Εγκατάσταση συστημάτων μακράς διάρκειας αποθήκευσης καθαρής ενέργειας, αποτελεί δράση με υψηλό επενδυτικό ενδιαφέρον, καθώς θα καταστεί εφικτή η αύξηση των ΑΠΕ, η αξιοποίηση της αποθηκευμένης ενέργειας και η υποκατάσταση των ορυκτών καυσίμων, σε περιόδους μειωμένης ηλιακής έντασης και ανέμου.

Η δράση Αποκατάσταση και αναβάθμιση των δικτύων τηλεθέρμανσης αφορά: (α) στη σύνδεση με μια υφιστάμενη κεντρική πηγή ενέργειας και (β) σε πρόσθετες επενδυτικές συνιστώσες για τη σταδιακή μετατροπή της πηγής ενέργειας σε ΑΠΕ.

Τα Κέντρα συλλογής και διαχείρισης υπολειμματικής βιομάζας θα αξιοποιούν την τοπική υπολειμματική βιομάζα, ακολουθώντας τις πρακτικές και αποκομίζοντας τα οφέλη που περιεγράφηκαν ανωτέρω.

Η δράση για την Εγκατάσταση σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων, είναι σε πλήρη συνάφεια με τις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές συμπεριλαμβανομένου του υφιστάμενου ΕΣΕΚ. Διευκολύνει την απανθρακοποίηση των περιοχών παρέμβασης, την προσβασιμότητα και την οικονομική τους διαφοροποίηση (ένας από τους λόγους της *μονοκαλλιέργειας* του λιγνίτη στην ΔΜ ήταν η απομόνωση της περιοχής έως ότου κατασκευάστηκε η Εγνατία Οδός), ενώ δίνει επαγγελματική διέξοδο στις επιχειρήσεις της αλυσίδας αξίας του λιγνίτη να αναπτύξουν μια νέα επιχειρηματική δραστηριότητα σε έναν αναδυόμενο κλάδο.

Τέλος, η δράση Επενδύσεις σε νέα ή αναβαθμισμένα δίκτυα και συστήματα χαμηλής, μέσης, υψηλής και υπερυψηλής τάσης κρίνεται ως αναγκαία για την αύξηση της χωρητικότητας των δικτύων, ώστε να μπορέσουν να υποδεχτούν την αύξηση των ΑΠΕ.

Συμπληρωματικότητα και συνέργειες με άλλες μορφές στήριξης

Στην πλειονότητα των δράσεων υπάρχει πλήρης διάκριση με άλλα Προγράμματα. Συμπληρωματικότητα διαπιστώνεται με το Πρόγραμμα ΠΕΚΑ σε δράσεις εξοικονόμησης και αυτοπαραγωγής, όπου το τελευταίο δεν υπεισέρχεται σε εξειδίκευση βάσει των τεχνολογιών.

Συνεπώς, εφόσον κατά την εξειδίκευση των Προγραμμάτων προκύψει επικάλυψη, έχει αποφασιστεί ότι αυτή θα διευθετηθεί είτε με κοινές προσκλήσεις, είτε

με διαφοροποίηση του χρόνου έκδοσης των προσκλήσεων από το κάθε Πρόγραμμα. Στην περίπτωση έκδοσης διαφορετικών προσκλήσεων στις ίδιες περιοχές, αλλά σε διαφορετικό χρόνο, θα ληφθεί μέριμνα ώστε να εφαρμόζονται ίδιοι κανόνες και από τα δύο Προγράμματα.

Σε σχέση με τις δράσεις εξοικονόμησης και αυτοπαραγωγής σε δημόσια κτίρια, το Πρόγραμμα ΠΕΚΑ και το ΠΔΑΜ έχουν διαφορετική στόχευση όσον αφορά στους Δικαιούχους. Σε σχέση με τα ΠΕΠ, το ΠΔΑΜ θα στοχεύσει ιδίως σε ενεργειακές κοινότητες και σε συγκεκριμένα έργα που θα υποδειχτούν από τους δημόσιους φορείς βάσει σχετικής χαρτογράφησης των αναγκών τους ή εκπόνησης ΣΔΑΕ/Κ.

Επίσης, διαπιστώνεται συμπληρωματικότητα της δράσης του ΠΔΑΜ για τα σημεία ηλεκτροφόρτισης με τη δράση του Προγράμματος Υποδομών Μεταφορών 2021-2027 για την προμήθεια ηλεκτρικών οχημάτων, δράση για την οποία μπορούν να προωθηθούν πιλοτικές εφαρμογές στις περιοχές παρέμβασης του ΠΔΑΜ.

The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3) CPR:

- Επιχειρήσεις
- Ενεργειακές κοινότητες
- Ιδιώτες -Νοικοκυριά
- ΟΤΑ (Δήμοι και Περιφέρειες) και επιχειρήσεις ΟΤΑ
- Οργανισμοί Δημοσίου
- Ερευνητικά κέντρα
- ΜΕΤΑΒΑΣΗ Α.Ε.

Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Οι πράξεις θα σχεδιαστούν ώστε να εφαρμόζονται διαφανείς διαδικασίες που δεν θα εισαγάγουν διακρίσεις λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, φυλής, κ.ά., θα εξασφαλίζουν την ισότητα των φύλων και θα λαμβάνουν υπόψη τις Διεθνείς Συμβάσεις, την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και την ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος και σχετικά εθνικά σχέδια.

Οι διαδικασίες, η μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής των δράσεων θα είναι συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται στους Κανονισμούς για τη διαφύλαξη της ισότητας, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ (άρθρο 9, παρ.3 και άρθρο 73 παρ.1 του

ΚΚΔ).

Θα προωθηθεί η εταιρική σχέση και η διασφάλιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κατά την προετοιμασία και εφαρμογή του Προγράμματος, με τη συμμετοχή στις Επιτροπές Παρακολούθησης φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικούς εταίρους και λοιπούς φορείς αρμόδιους για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων (ΚΚΔ, Άρθρο 6), ενώ θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία, των Αρχών της ισότητας των φύλων και των μη διακρίσεων υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ. Η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 2021-2027.

Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR

Η προτεραιότητα 2 δε θα συνεισφέρει σε χωρικές στρατηγικές ή άλλες πρωτοβουλίες των οικείων Προγραμμάτων των περιοχών παρέμβασης.

The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR

Το ΠΔΑΜ θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες που παρέχονται μέσω των πυλώνων στρατηγικής της ΕΕ για τη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου για την καλύτερη στόχευση των πολιτικών του για τις νησιωτικές περιοχές. Συμμετέχοντας στο εθνικό δίκτυο των ΔΑ για την Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής – Ιονίου, το Πρόγραμμα εξειδίκευσε κατά το δυνατόν τις συναφείς με τις ανάγκες και δυνατότητες που το προσδιορίζουν προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στην EUSAIR. Πέραν τούτου, η ΔΑ θα συμμετάσχει στο δίκτυο των ΔΑ που θα συγκροτηθεί στην EUSAIR από όλες τις χώρες με στόχο, όπου αυτό καθίσταται δυνατόν, να προκηρύσσει και εντάσσει έργα σε συνεργασία και συντονισμό και με αυτές, προκειμένου να διασφαλίζονται συνέργειες και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από την υλοποίησή τους.

The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR

Σκοπός της αξιοποίησης των Χρηματοδοτικών Μέσων είναι η παροχή διευρυσμένων δυνατοτήτων χρηματοδότησης στις Ομάδες στόχους της Προτεραιότητας 2 για την υλοποίηση επενδύσεων καθαρής παραγωγής και χρήσης ενέργειας.

Σε συνέχεια αποτελεσμάτων σχετικής εκ των προτέρων αξιολόγησης [ΚΚΔ, άρ. 56 (3)], θα επιλεγούν τα κατάλληλα Χρηματοδοτικά Μέσα.

Ως ενδεικτικές κατηγορίες Χρηματοδοτικών Μέσων αναφέρονται:

- Χορήγηση δανείων με επιδότηση επιτοκίου (εφαρμογή για παράδειγμα σε δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας και αυτοπαραγωγής οικιακών καταναλωτών και επιχειρήσεων)
- Δάνεια για κεφάλαια κίνησης, επενδυτικά δάνεια

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

Table 2: Output indicators

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID	Indicator	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
2	JSO8.1	JTF		RCO01	Enterprises supported (of which: micro, small, medium, large)	enterprises	30.00	298.00
2	JSO8.1	JTF		RCO02	Enterprises supported by grants	enterprises	30.00	298.00
2	JSO8.1	JTF		RCO18	Dwellings with improved energy performance	dwellings	130.00	1,304.00
2	JSO8.1	JTF		RCO19	Public buildings with improved energy performance	square metres	4,200.00	42,000.00
2	JSO8.1	JTF		RCO20	District heating and cooling network lines newly constructed and improved	km	0.00	3.50
2	JSO8.1	JTF		RCO22	Additional production capacity for renewable energy (of which: electricity, thermal)	MW	14.00	127.00
2	JSO8.1	JTF		RCO34	Additional capacity for waste recycling	tonnes/year	0.00	320,000.00
2	JSO8.1	JTF		PSO741	Επενδύσεις σε νέα ή αναβαθμισμένα δίκτυα και συστήματα χαμηλής, μέσης, υψηλής και υπερυψηλής τάσης	Ευρώ	2,300,000.00	9,200,000.00
2	JSO8.1	JTF		PSO742	Λύσεις για αποθήκευση ενέργειας (RCO105)	MWh	0.00	1,080.00
2	JSO8.1	JTF		PSO744	Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (σημεία ανεφοδιασμού/επαναφόρτισης) (RCO059)	Σημεία επαναφόρτισης	101.00	201.00

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

Table 3: Result indicators

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID	Indicator	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference Year	Target (2029)	Source of data	Comments
2	JSO8.1	JTF		RCR29	Estimated greenhouse emissions	tonnes CO2 eq./year	172,773.00	2021	115,510.00	ΥΠΕΝ/Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Ενέργειας	
2	JSO8.1	JTF		RCR31	Total renewable energy produced (of which: electricity, thermal)	MWh/year	1,164,308.00	2021	1,398,595.00	ΥΠΕΝ/Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Ενέργειας	
2	JSO8.1	JTF		PSR746	Ωφελούμενος πληθυσμός	πληθυσμός	0.00	2021	1,370,624.00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
2	JSO8.1	JTF		PSR747	Παραγόμενη ενέργεια που αποθηκεύεται	MW	0.00	2021	150.00	ΥΠΕΝ/Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Ενέργειας	
2	JSO8.1	JTF		PSR748	Συνολική ισχύς εγκατεστημένων ηλεκτρικών φορτιστών	kw	0.00	2021	10,050.00	ΥΠΕΝ/Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Ενέργειας	
2	JSO8.1	JTF		PSR750	Ωφελούμενοι Δήμοι	Αριθμός	0.00	2021	1.00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
2	JSO8.1	JTF		PSR751	Waste collected separately (RCR103)	Tonnes/year	0.00	2021	320,000.00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	

2.1.1.1.3. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

Table 4: Dimension 1 - intervention field

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
2	JSO8.1	JTF		040. Energy efficiency and demonstration projects in SMEs or large enterprises and supporting measures compliant with energy efficiency criteria	7,985,600.00
2	JSO8.1	JTF		042. Energy efficiency renovation of existing housing stock, demonstration projects and supporting measures compliant with energy efficiency criteria	16,236,990.00
2	JSO8.1	JTF		045. Energy efficiency renovation or energy efficiency measures regarding public infrastructure, demonstration projects and supporting measures compliant with energy efficiency criteria	13,355,100.00

2	JSO8.1	JTF		048. Renewable energy: solar	64,529,500.00
2	JSO8.1	JTF		049. Renewable energy: biomass	30,432,500.00
2	JSO8.1	JTF		053. Smart Energy Systems (including smart grids and ICT systems) and related storage	42,015,500.00
2	JSO8.1	JTF		054. High efficiency co-generation, district heating and cooling	25,508,500.00
2	JSO8.1	JTF		069. Commercial, industrial waste management: prevention, minimisation, sorting, reuse, recycling measures	5,950,000.00
2	JSO8.1	JTF		086. Alternative fuels infrastructure	5,528,880.00
2	JSO8.1	Total			211,542,570.00

Table 5: Dimension 2 - form of financing

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
2	JSO8.1	JTF		01. Grant	186,042,570.00
2	JSO8.1	JTF		03. Support through financial instruments: loan	11,900,000.00
2	JSO8.1	JTF		04. Support through financial instruments: guarantee	8,500,000.00
2	JSO8.1	JTF		05. Support through financial instruments: Grants within a financial instrument operation	5,100,000.00
2	JSO8.1	Total			211,542,570.00

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
2	JSO8.1	JTF		33. Other approaches - No territorial targeting	211,542,570.00
2	JSO8.1	Total			211,542,570.00

Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
----------	--------------------	------	--------------------	------	--------------

Table 8: Dimension 7 – ESF+*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
2	JSO8.1	JTF		03. Gender neutral	211,542,570.00
2	JSO8.1	Total			211,542,570.00

* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+

2.1.1. Priority: 3. Αναπροσαρμογή Χρήσεων Γης - Κυκλική Οικονομία

2.1.1.1. Specific objective: JSO8.1. Enabling regions and people to address the social, employment, economic and environmental impacts of the transition towards the Union's 2030 targets for energy and climate and a climate-neutral economy of the Union by 2050, based on the Paris Agreement (JTF)

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

Αντικείμενο της Προτεραιότητας 3 είναι η υλοποίηση παρεμβάσεων για την αναγέννηση και επανάχρηση των υποβαθμισμένων εκτάσεων και εγκαταστάσεων και η υλοποίηση των υποδομών που είναι αναγκαίες στα λιγνιτικά πεδία για την ανάπτυξη νέων δράσεων και δραστηριοτήτων με στόχο τη μετάβαση των επηρεαζόμενων περιοχών σε ένα νέο οικονομικό μοντέλο. Οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις λαμβάνουν χώρα στις ΠΕ Κοζάνης και Φλώρινας, καθώς και στον Δήμο Μεγαλόπολης, όπου βρίσκονται τα λιγνιτικά πεδία.

Παράλληλα, θα υποστηριχθεί η ενίσχυση έργων κυκλικής οικονομίας στις επηρεαζόμενες περιοχές. Η Ελλάδα έχει υιοθετήσει την Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία και εναρμόνισε ανάλογα τη νομοθεσία της. Ειδικά στις λιγνιτικές περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας είναι ανάγκη η στροφή προς ένα νέο παραγωγικό πρότυπο να μη δημιουργήσει νέα προβλήματα στο περιβάλλον και γι' αυτό προωθείται η ανακύκλωση των παραπροϊόντων των ανανεώσιμων πηγών και της αποθήκευσης ενέργειας (φωτοβολταϊκά πάνελ, μπαταρίες). Στη Δυτική Μακεδονία οι εν λόγω δράσεις διευκολύνονται από την ύπαρξη σημαντικής εξειδίκευσης στη διαχείριση αποβλήτων και στην ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης από την ύπαρξη σημαντικών βιομηχανικών συγκεντρώσεων.

Οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προσέμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

Κατηγορίες παρεμβάσεων

1. Αναπροσαρμογή των εδαφών και των εγκαταστάσεων στα λιγνιτικά πεδία

Στήριξη δράσεων για την αναπροσαρμογή και επανάχρηση των υποβαθμισμένων εκτάσεων και εγκαταστάσεων στα λιγνιτικά πεδία στις ΠΕ Κοζάνης και Φλώρινας & στον Δήμο Μεγαλόπολης. Οι δράσεις αυτές σχετίζονται με την αναπτυξιακή αξιοποίηση των αποκατεστημένων εδαφών, που έχουν περιέλθει στην κυριότητα του Δημοσίου και στα οποία έχουν υλοποιηθεί οι εργασίες αποκατάστασης από το Ταμείο Ανάκαμψης. Αφορούν κυρίως α) πράσινες υποδομές, όπως είναι τα αντιπλημμυρικά έργα, οι αναβαθμίσεις για την καλλιέργεια, οι δράσεις αποκατάστασης, διαχείρισης και παρακολούθησης της βιοποικιλότητας (εκτός PAF), υποδομές αποδοτικής χρήσης των φυσικών πόρων, ιδίως του νερού και β) τα τεχνικά έργα για την αναπροσαρμογή της χρήσης γης, όπως είναι οι υποδομές διευκόλυνσης της πρόσβασης, δίκτυα και υποδομές δημόσιου χαρακτήρα που θα κριθούν αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία των επιχειρηματικών πάρκων και των λοιπών επενδύσεων και δραστηριοτήτων εντός της περιμέτρου των πρώην λιγνιτικών ορυχείων κ.ο.κ

2. Κυκλική Οικονομία

Η κατηγορία περιλαμβάνει δράσεις που εξυπηρετούν την προώθηση της κυκλικής οικονομίας και την ανακύκλωση, όπως είναι οι επενδύσεις για την επαναχρησιμοποίηση, επισκευή και ανακύκλωση των αποβλήτων των νέων παραγωγικών επενδύσεων και των αναδυόμενων αλυσίδων αξίας. Ενδεικτικά αναφέρονται η δημιουργία μονάδας ανακύκλωσης φωτοβολταϊκών πάνελ, η δημιουργία μονάδας ανακύκλωσης μπαταριών, κ.ο.κ.

Συμπληρωματικότητα και συνέργειες με άλλες μορφές στήριξης

Διασφαλίζεται η ύπαρξη ισχυρών συνεργειών και συμπληρωματικότητας του ΠΔΑΜ με το Ταμείο Ανάκαμψης και καθορίζονται κανόνες / κριτήρια διαχωρισμού για την αποφυγή επικαλύψεων, ως εξής:

(α) Το Ταμείο Ανάκαμψης χρηματοδοτεί αποκλειστικά εργασίες “αποκατάστασης των εδαφών” / “land restoration”, (ήτοι την κατάλληλη προετοιμασία των εδαφών ως υπόβαθρο για να υποδεχθούν τις νέες χρήσεις γης και τις συνακόλουθες οικονομικές δραστηριότητες. Οι σημαντικότερες γενικές κατηγορίες εργασιών/ έργων αποκατάστασης είναι: εργασίες σταθεροποίησης και διαμόρφωσης του εδάφους, διαμόρφωση νέων (τεχνητών) λιμνών, γεωτεχνικές και υδραυλικές εργασίες, χαρτογράφηση, επιθεωρήσεις, συντήρηση, απολύμανση/απορρύπανση εδάφους, διαχείριση αποβλήτων, που σχετίζονται με την εξόρυξη λιγνίτη, κατεδαφίσεις υφιστάμενων υποδομών, εξειδικευμένη αποξήλωση/ απομάκρυνση εξοπλισμού, κόστη που σχετίζονται με τη διαχείριση των εργασιών/ έργων αποκατάστασης.

Το τελικό Εθνικό Σχέδιο του Ταμείου Ανάκαμψης περιγράφει τις γενικές κατηγορίες εργασιών/έργων αποκατάστασης, που θα υλοποιηθούν.

(β) Το ΤΔΜ χρηματοδοτεί κατά κανόνα έργα που είναι αναγκαία για την “αναπροσαρμογή της χρήσης”/ “repurposing” αυτών των εδαφών ως υποδοχέων νέων οικονομικών δραστηριοτήτων (αναλυτική περιγραφή κατηγορίας έργων στην Κατηγορία παρεμβάσεων 1, ανωτέρω). Επισημαίνεται ότι στην περίπτωση της διαχείρισης των υδάτων, εφαρμόζεται η πρόβλεψη του σημείου 12 στο προοίμιο του Καν. 1056/2021 (ΤΔΜ).

The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3) CPR:

- ΟΤΑ (Δήμοι και Περιφέρειες) και επιχειρήσεις ΟΤΑ
- Επιχειρήσεις
- ΜΕΤΑΒΑΣΗ Α.Ε.

Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Οι πράξεις θα σχεδιαστούν ώστε να εφαρμόζονται διαφανείς διαδικασίες που δεν θα εισαγάγουν διακρίσεις λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, φυλής, κ.ά., θα εξασφαλίζουν την ισότητα των φύλων και θα λαμβάνουν υπόψη τις Διεθνείς Συμβάσεις, την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και την ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος και σχετικά εθνικά σχέδια.

Οι διαδικασίες, η μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής των δράσεων θα είναι συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται στους Κανονισμούς για τη διαφύλαξη της ισότητας, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ (άρθρο 9, παρ.3 και άρθρο 73 παρ.1 του ΚΚΔ).

Θα προωθηθεί η εταιρική σχέση και η διασφάλιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κατά την προετοιμασία και εφαρμογή του Προγράμματος, με τη συμμετοχή στις Επιτροπές Παρακολούθησης φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικούς εταίρους και λοιπούς φορείς αρμόδιους για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων (ΚΚΔ, Άρθρο 6), ενώ θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία, των Αρχών της ισότητας των φύλων και των μη διακρίσεων υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ. Η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 2021-2027.

Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR

Η προτεραιότητα 3 δε θα συνεισφέρει σε χωρικές στρατηγικές ή άλλες πρωτοβουλίες των οικείων Προγραμμάτων των περιοχών παρέμβασης.

The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR

Το ΠΔΑΜ θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες που παρέχονται μέσω των πυλώνων στρατηγικής της ΕΕ για τη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου για την καλύτερη στόχευση των πολιτικών του για τις νησιωτικές περιοχές. Συμμετέχοντας στο εθνικό δίκτυο των ΔΑ για την Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής – Ιονίου, το Πρόγραμμα εξειδίκευσε κατά το δυνατόν τις συναφείς με τις ανάγκες και δυνατότητες που το προσδιορίζουν προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στην EUSAIR. Πέραν τούτου, η ΔΑ θα συμμετάσχει στο δίκτυο των ΔΑ που θα συγκροτηθεί στην EUSAIR από όλες τις χώρες με στόχο, όπου αυτό καθίσταται δυνατόν, να προκηρύσσει και εντάσσει έργα σε συνεργασία και συντονισμό και με αυτές, προκειμένου να διασφαλίζονται συνέργειες και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από την υλοποίησή τους.

The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR

Η φύση των παρεμβάσεων δεν δικαιολογεί εφαρμογή Χρηματοδοτικών Μέσων.

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

Table 2: Output indicators

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID	Indicator	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
3	JSO8.1	JTF		RCO38	Surface area of rehabilitated land supported	hectares	58.00	1,156.00
3	JSO8.1	JTF		RCO107	Investments in facilities for separate waste collection	euro	0.00	10,000,000.00

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

Table 3: Result indicators

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID	Indicator	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference Year	Target (2029)	Source of data	Comments
3	JSO8.1	JTF		RCR52	Rehabilitated land used for green areas, social housing, economic or other uses	hectares	0.00	2021	1,156.00	Διαχειριστική Αρχή	
3	JSO8.1	JTF		PSR751	Waste collected separately (RCR103)	Tonnes/year	0.00	2021	23,000.00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	

2.1.1.1.3. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

Table 4: Dimension 1 - intervention field

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
3	JSO8.1	JTF		069. Commercial, industrial waste management: prevention, minimisation, sorting, reuse, recycling measures	8,500,000.00
3	JSO8.1	JTF		073. Rehabilitation of industrial sites and contaminated land	44,200,000.00
3	JSO8.1	Total			52,700,000.00

Table 5: Dimension 2 - form of financing

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
3	JSO8.1	JTF		01. Grant	52,700,000.00
3	JSO8.1	Total			52,700,000.00

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
3	JSO8.1	JTF		33. Other approaches - No territorial targeting	52,700,000.00
3	JSO8.1	Total			52,700,000.00

Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
----------	--------------------	------	--------------------	------	--------------

Table 8: Dimension 7 – ESF+*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
3	JSO8.1	JTF		03. Gender neutral	52,700,000.00
3	JSO8.1	Total			52,700,000.00

* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+

2.1.1. Priority: 4. Δίκαιη Εργασιακή Μετάβαση

2.1.1.1. Specific objective: JSO8.1. Enabling regions and people to address the social, employment, economic and environmental impacts of the transition towards the Union's 2030 targets for energy and climate and a climate-neutral economy of the Union by 2050, based on the Paris Agreement (JTF)

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

Η Προτεραιότητας 4 αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των κοινωνικο-οικονομικών συνεπειών της μετάβασης με παρεμβάσεις για την προσαρμογή του ανθρώπινου δυναμικού σε δεξιότητες & επαγγέλματα σε σχέση με τις νέες παραγωγικές δραστηριότητες. Στόχος είναι η διατήρηση των υφιστάμενων θ.ε. και η συγκράτηση της ανεργίας, ειδικά σε περιοχές & πληθυσμιακές ομάδες που επηρεάζονται πιο έντονα, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας (θ.ε.) σε νέες ειδικότητες με θετική επίπτωση στο εισόδημα & την ΑΠΑ και η δημιουργία θ.ε. υψηλής εξειδίκευσης, μεριμνώντας για τη διασφάλιση της ισότητας, της ένταξης και της μη-διάκρισης. Οι δράσεις αυτές εναρμονίζονται πλήρως με το «Σύμφωνο για τις Δεξιότητες» και στοχεύουν στην περαιτέρω αντιμετώπιση των ελλείψεων δεξιοτήτων κινητοποιώντας τις επιχειρήσεις, τους εργαζομένους, τις εθνικές/περιφερειακές/τοπικές αρχές, τους κοινωνικούς εταίρους και τις οργανώσεις του λιγνιτικού κλάδου, τον ΟΑΕΔ, τους παρόχους επαγγελματικής εκπαίδευσης & κατάρτισης (μεταξύ άλλων των ΕΠΑΣ), τα εμπορικά επιμελητήρια και τις υπηρεσίες απασχόλησης για να επενδύσουν σε δράσεις αναβάθμισης & επανακατάρτισης. Σχεδιάζεται να υλοποιηθεί πλατφόρμα Επαγγελματικής Δικτύωσης για τη σύζευξη ζήτησης και προσφοράς εργασίας.

Η προβλεπόμενη από τον ΚΚΔ (άρθρο 65) δυνατότητα για μείωση της δεσμευτικής πενταετίας σε τριετία για επενδύσεις και δημιουργούμενες θέσεις απασχόλησης στις περιπτώσεις ενισχύσεων ΜΜΕ θα προβλέπεται εφόσον επιλεγεί στο πλαίσιο των σχετικών προκηρύξεων.

Οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προοίμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

Κατηγορίες παρεμβάσεων

1. Άμεσες παρεμβάσεις απασχόλησης & κοινωνικής συνοχής στις επηρεαζόμενες περιοχές

Η κατηγορία περιλαμβάνει μέτρα άμεσης στήριξης & προώθησης στην απασχόληση για το ανθρώπινο δυναμικό που επηρεάζεται από την μετάβαση και αντιμετωπίζει κίνδυνο απώλειας θ.ε. ή βρίσκεται ήδη σε καθεστώς ανεργίας. Στόχος είναι η ανάσχεση της ανεργίας μέσω προγραμμάτων επιδότησης θ.ε. σε επιχειρήσεις, συμβουλευτικής/κατάρτισης/επανακατάρτισης ανέργων και πρώην εργαζομένων στις επιχειρήσεις που επηρεάστηκαν από την απολιγνιτοποίηση στις σχετικές περιοχές, στο πλαίσιο εξατομικευμένης προσέγγισης που περιλαμβάνει την κατάρτιση εξατομικευμένου προφίλ, την αξιολόγηση δεξιοτήτων και τον καθορισμό εξατομικευμένης διαδρομής για τη μετάβαση/επανάταξη στην εργασία.

2. Προώθηση της απασχόλησης

Στο πλαίσιο των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης θα υλοποιηθούν στοχευμένες δράσεις για ανέργους, μακροχρόνια ανέργους, αυταπασχολούμενους & εργαζόμενους σε επισφαλείς θ.ε., κυρίως μέσα από προγράμματα επαγγελματικής συμβουλευτικής/κατάρτισης σε δεξιότητες που σχετίζονται με το νέο υπόδειγμα της περιφερειακής οικονομίας, δίνοντας έμφαση σε πράσινες & ψηφιακές δεξιότητες, επιδότησης νέων θ.ε., προώθησης της επιχειρηματικότητας για αυταπασχολούμενους και δράσεων προσαρμοστικότητας των εργαζομένων & των επιχειρήσεων στις νέες συνθήκες της αγοράς εργασίας. Επίσης, θα

υλοποιηθούν δράσεις επιδότησης θ.ε. για την προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και την καλύτερη συμφιλίωση επαγγελματικής & οικογενειακής ζωής & προγράμματα για την επιδότηση θ.ε. για προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης στον τομέα των ΑΠΕ, των ΤΠΕ, της κυκλικής οικονομίας και του περιβάλλοντος. Ειδικά στις Περιφέρειες Κρήτης, Β. & Ν. Αιγαίου επιπλέον τομείς θα είναι η γαλάζια οικονομία & ο βιώσιμος τουρισμός. Θα ακολουθηθεί εξατομικευμένη προσέγγιση ως προς το προφίλ την αξιολόγηση δεξιοτήτων και τον καθορισμό συγκεκριμένης διαδρομής για την προώθηση στην απασχόληση.

3.Αναβάθμιση δεξιοτήτων & επανακατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού

Θα προωθηθούν δράσεις για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και την καλλιέργεια νέων σε τομείς όπως οι ΑΠΕ, οι ΤΠΕ, οι περιβαλλοντικές αποκαταστάσεις & η κυκλική οικονομία και σε λοιπές βιομηχανικές ειδικότητες βάσει των επενδύσεων που θα πραγματοποιηθούν. Στο Β. - Ν. Αιγαίο & την Κρήτη θα δοθεί έμφαση στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την κατάρτιση των εργαζομένων σε τομείς που θα προωθήσουν την υλοποίηση ή/και υποστήριξη έργων ΑΠΕ και «πράσινων» υποδομών για τη διαφύλαξη των πολύτιμων οικοσυστημικών υπηρεσιών των ευαίσθητων νησιωτικών οικοσυστημάτων & στους τομείς του βιώσιμου τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας. Θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις κατάρτισης & επανακατάρτισης σε ψηφιακές δεξιότητες και τεχνολογίες αιχμής. Συγκεκριμένα, έμφαση θα δοθεί σε δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης & πιστοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού, σε ψηφιακές εφαρμογές επιχειρηματικότητας. Τα προγράμματα κατάρτισης & επανακατάρτισης θα υλοποιούνται τόσο κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης των νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων όσο και κατά τη διάρκεια λειτουργίας των επιχειρήσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές και περιφερειακές ανάγκες σε δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού. Επιπλέον, θα ακολουθηθεί εξατομικευμένη προσέγγιση ως προς το προφίλ, την αξιολόγηση δεξιοτήτων και τον καθορισμό συγκεκριμένης διαδρομής για την προώθηση στην απασχόληση.

4.Προσαρμοστικότητα εργαζομένων & επιχειρήσεων

Για την ομαλή προσαρμογή των εργαζομένων & των επιχειρήσεων στην αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου θα υλοποιηθούν προγράμματα συμβουλευτικής ανάπτυξης, ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης & υποστήριξης στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων διαχείρισης & ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού των επιχειρήσεων, με έμφαση στην καλλιέργεια και ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων & των εφαρμογών σε τεχνολογίες αιχμής.

5.Κοινωνικοοικονομική ένταξη

Για τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής στην κοινωνία θα υλοποιηθούν εξειδικευμένα προγράμματα εντοπισμού οικονομικά ανενεργών ατόμων, συμβουλευτικής υποστήριξης και ενδυνάμωσης σε τοπικό επίπεδο, με στόχο την ενεργοποίηση και προώθηση στην απασχόληση των ατόμων που προέρχονται από ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού στις περιοχές που επηρεάζονται από την απολιγνιτοποίηση. Συνεπώς, θα υλοποιηθούν εξατομικευμένες υπηρεσίες συμβουλευτικής υποστήριξης & επαγγελματικής καθοδήγησης για την προετοιμασία των ωφελούμενων στην αγορά εργασίας με έμφαση σε άνεργους νέους, άνεργες μητέρες, μακροχρόνια άνεργους, οικονομικά μη ενεργά άτομα, άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας & κοινωνικό αποκλεισμό, κ.λπ.

6.Υποδομές επαγγελματικής εκπαίδευσης & κατάρτισης

Σημαντική πρόκληση στις περιοχές απολιγνιτοποίησης αποτελεί η αναβάθμιση & ο εκσυγχρονισμός των υποδομών επαγγελματικής εκπαίδευσης & κατάρτισης. Στο πλαίσιο αυτό, το εμβληματικό έργο του ΟΑΕΔ “Green School” για την αναβάθμιση των σχολών μαθητείας στις περιοχές απολιγνιτοποίησης περιλαμβάνει δράσεις για την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιριακών εγκαταστάσεων, τον εκσυγχρονισμό του εργαστηριακού εξοπλισμού, την ανάπτυξη νέων προγραμμάτων σπουδών σε πράσινα επαγγέλματα και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Η αναβάθμιση των Επαγγελματικών Σχολών Μαθητείας (ΕΠΑΣ) αναμένεται να συμβάλει στην ποιοτική κατάρτιση. Υποστηρίζεται η αναβάθμιση των

εργαστηρίων των εκπαιδευτικών δομών ΕΠΑΣ και κατ' επέκταση η βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης σε σύγχρονες ειδικότητες ζητούμενες από την αγορά εργασίας.

Τέλος, επιδιώκεται η ευαισθητοποίηση των χρηστών & επισκεπτών των συγκροτημάτων σε θέματα αειφόρου ανάπτυξης.

7.Υποδομές κοινωνικής φροντίδας & πρόνοιας

Θα ενισχυθούν οι υποδομές κοινωνικής φροντίδας & πρόνοιας με έμφαση στα παιδιά και τους ηλικιωμένους στις περιοχές που επηρεάζονται από την απολιγνιτοποίηση ώστε να διευκολυνθούν οι ωφελούμενοι των υπολοίπων δράσεων να συμμετέχουν σε αυτές & να ενισχυθεί η κοινωνικοοικονομική ένταξη ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού. Ειδικότερα, προβλέπεται η αναβάθμιση των κοινωνικο-προνοιακών δομών, ο εκσυγχρονισμός εξοπλισμού και η προσαρμογή των ωρών λειτουργίας στις ανάγκες των εργαζόμενων, υποστηρίζοντας την ομαλή μετάβαση των άνεργων γονιών στην αγορά εργασίας και τη συμφιλίωση επαγγελματικής & οικογενειακής ζωής για τους εργαζόμενους.

8.Εξοικείωση - Ευαισθητοποίηση κοινωνικού & οικονομικού ιστού

Για την ανάπτυξη και εμπέδωση περιβαλλοντικής συνείδησης θα σχεδιαστούν και θα υλοποιηθούν προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων εργαζόμενων, εργοδοτών και ανέργων με αντικείμενο την προστασία του περιβάλλοντος, τις πράσινες μορφές ενέργειας, την πράσινη οικονομία & τη γαλάζια οικονομία, τις ψηφιακές δεξιότητες & την επιχειρηματικότητα. Τα προγράμματα αυτά θα διαφοροποιούνται θεματικά ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες της κάθε περιοχής.

Συμπληρωματικότητα & συνέργειες με άλλες μορφές στήριξης

Σε σχέση με την συμπληρωματικότητα των δράσεων με το Πρόγραμμα Ανθρώπινου Δυναμικού & Κοινωνικής Συνοχής, τα ΠΕΠ & το Ταμείο Ανάκαμψης, το ΠΔΑΜ θα επικεντρωθεί:

- σε όσους θα συμπεριληφθούν στο Μητρώο Ωφελούμενων Ανέργων επιλέξιμων περιοχών ΔΑΜ, που καταρτίζεται από τον ΟΑΕΔ. Οι δράσεις θα αφορούν στους τομείς οικονομικής διαφοροποίησης (π.χ. ΑΠΕ, περιβαλλοντικές αποκαταστάσεις, κυκλική οικονομία, νέες βιομηχανικές ειδικότητες, κ.ά.)
- σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε ένα Μητρώο με ΚΑΔ δραστηριοτήτων που αφορούν άμεσα ή έμμεσα τη ΔΑΜ.
- σε νέες μικρο-επιχειρήσεις όσων περιλαμβάνονται στο Μητρώο ΔΑΜ.
- στην αξιοποίηση των υφιστάμενων κοινωνικών δομών, με παροχή διακριτών υπηρεσιών στους ωφελούμενους του Μητρώου ΔΑΜ σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς.

The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3) CPR:

- Άνεργοι (μακροχρόνιοι, νέοι, άνεργες μητέρες, γυναίκες, κ.λπ.)
- Εργαζόμενοι, συμπεριλαμβανομένων εργαζομένων σε επισφαλείς θέσεις εργασίας

- Επιχειρήσεις
- Αυτοαπασχολούμενοι
- Άτομα με χαμηλές δεξιότητες,
- Άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις,
- Οικονομικά μη ενεργά άτομα

και γενικότερα το ανθρώπινο δυναμικό των περιοχών παρέμβασης που αναζητά ευκαιρίες απασχόλησης, επαγγελματικής κατάρτισης ή επανακατάρτισης, συμβουλευτικής και συναφών υποστηρικτικών υπηρεσιών.

Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Οι πράξεις θα σχεδιαστούν ώστε να εφαρμόζονται διαφανείς διαδικασίες που δεν θα εισαγάγουν διακρίσεις λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, φυλής, κ.ά., θα εξασφαλίζουν την ισότητα των φύλων και θα λαμβάνουν υπόψη τις Διεθνείς Συμβάσεις, την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και την ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος και σχετικά εθνικά σχέδια.

Οι διαδικασίες, η μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής των δράσεων θα είναι συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται στους Κανονισμούς για τη διαφύλαξη της ισότητας, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ (άρθρο 9, παρ.3 και άρθρο 73 παρ.1 του ΚΚΔ).

Θα προωθηθεί η εταιρική σχέση και η διασφάλιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κατά την προετοιμασία και εφαρμογή του Προγράμματος, με τη συμμετοχή στις Επιτροπές Παρακολούθησης φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικούς εταίρους και λοιπούς φορείς αρμόδιους για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων (ΚΚΔ, Άρθρο 6), ενώ θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία, των Αρχών της ισότητας των φύλων και των μη διακρίσεων υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ.

Η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 2021-2027.

Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR

Η προτεραιότητα 4 δε θα συνεισφέρει σε χωρικές στρατηγικές ή άλλες πρωτοβουλίες των οικείων Προγραμμάτων των περιοχών παρέμβασης.

The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR

Το ΠΔΑΜ θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες που παρέχονται μέσω των πυλώνων στρατηγικής της ΕΕ για τη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου για την καλύτερη στόχευση των πολιτικών του για τις νησιωτικές περιοχές. Συμμετέχοντας στο εθνικό δίκτυο των ΔΑ για την Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής – Ιονίου, το Πρόγραμμα εξειδίκευσε κατά το δυνατόν τις συναφείς με τις ανάγκες και δυνατότητες που το προσδιορίζουν προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στην EUSAIR. Πέραν τούτου, η ΔΑ θα συμμετάσχει στο δίκτυο των ΔΑ που θα συγκροτηθεί στην EUSAIR από όλες τις χώρες με στόχο, όπου αυτό καθίσταται δυνατόν, να προκηρύσσει και εντάσσει έργα σε συνεργασία και συντονισμό και με αυτές, προκειμένου να διασφαλίζονται συνέργειες και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από την υλοποίησή τους.

The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR

Η φύση των παρεμβάσεων δεν δικαιολογεί εφαρμογή Χρηματοδοτικών Μέσων.

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

Table 2: Output indicators

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID	Indicator	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
4	JSO8.1	JTF		EECO02	Unemployed, incl. long-term unemployed	persons	6,649.00	21,909.00
4	JSO8.1	JTF		EECO04	Inactive	persons	81.00	806.00
4	JSO8.1	JTF		EECO05	Employed, including self-employed	persons	2,193.00	6,329.00
4	JSO8.1	JTF		EECO07	Young people between 18 and 29 years of age	persons	338.00	3,377.00

4	JSO8.1	JTF		RCO67	Classroom capacity of new or modernised education facilities	persons			169.00	562.00
4	JSO8.1	JTF		RCO70	Capacity of new or modernised social care facilities (other than housing)	persons/year			303.00	605.00
4	JSO8.1	JTF		RCO101	SMEs investing in skills for smart specialisation, for industrial transition and entrepreneurship	enterprises			20.00	200.00
4	JSO8.1	JTF		PSO743	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα δια βίου μάθησης	Αριθμός			6,015.00	12,031.00

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

Table 3: Result indicators

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID	Indicator	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference Year	Target (2029)	Source of data	Comments
4	JSO8.1	JTF		EECR01	Participants engaged in job searching upon leaving	persons	0.00	2021	242.00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
4	JSO8.1	JTF		EECR03	Participants gaining a qualification upon leaving	persons	0.00	2021	11,744.00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
4	JSO8.1	JTF		EECR04	Participants in employment upon leaving	persons	0.00	2021	12,523.00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
4	JSO8.1	JTF		RCR71	Annual users of new or modernised education facilities	users/year	0.00	2021	1,780.00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
4	JSO8.1	JTF		RCR74	Annual users of new or modernised social care facilities	users/year	0.00	2021	303.00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
4	JSO8.1	JTF		RCR98	SMEs staff completing training for skills for smart specialisation, for industrial transition and entrepreneurship (by type of skill: technical, management, entrepreneurship, green, other)	participants	0.00	2021	6,000.00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
4	JSO8.1	JTF		PSR749	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα δια βίου μάθησης και έλαβαν	Αριθμός	0.00	2021	3,008.00	Διαχειριστική Αρχή,	

				βεβαίωση παρακολούθησης					Δικαιούχοι	
--	--	--	--	-------------------------	--	--	--	--	------------	--

2.1.1.1.3. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

Table 4: Dimension 1 - intervention field

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
4	JSO8.1	JTF		124. Infrastructure for vocational education and training and adult learning	21,080,000.00
4	JSO8.1	JTF		127. Other social infrastructure contributing to social inclusion in the community	4,972,500.00
4	JSO8.1	JTF		134. Measures to improve access to employment	184,849,800.00
4	JSO8.1	JTF		136. Specific support for youth employment and socio-economic integration of young people	22,950,000.00
4	JSO8.1	JTF		143. Measures promoting work-life balance, including access to childcare and care for dependent persons	8,925,000.00
4	JSO8.1	JTF		146. Support for adaptation of workers, enterprises and entrepreneurs to change	21,794,000.00
4	JSO8.1	JTF		151. Support for adult education (excluding infrastructure)	6,554,000.00
4	JSO8.1	JTF		153. Pathways to integration and re-entry into employment for disadvantaged people	9,424,800.00
4	JSO8.1	Total			280,550,100.00

Table 5: Dimension 2 - form of financing

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
4	JSO8.1	JTF		01. Grant	280,550,100.00
4	JSO8.1	Total			280,550,100.00

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
4	JSO8.1	JTF		33. Other approaches - No territorial targeting	280,550,100.00

4	JSO8.1	Total			280,550,100.00
---	--------	-------	--	--	----------------

Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
----------	--------------------	------	--------------------	------	--------------

Table 8: Dimension 7 – ESF+*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
4	JSO8.1	JTF		01. Gender targeting	112,220,040.00
4	JSO8.1	JTF		03. Gender neutral	168,330,060.00
4	JSO8.1	Total			280,550,100.00

* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+

2.1.1. Priority: 5. Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Μικρής Κλίμακας

2.1.1.1. Specific objective: JSO8.1. Enabling regions and people to address the social, employment, economic and environmental impacts of the transition towards the Union’s 2030 targets for energy and climate and a climate-neutral economy of the Union by 2050, based on the Paris Agreement (JTF)

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

Η Προτεραιότητα 5 επικεντρώνεται στη στήριξη παρεμβάσεων που συνδέονται με την ενεργειακή μετάβαση των επηρεαζόμενων περιοχών και ταυτόχρονα προβλέπονται ή αναδεικνύονται μέσα από ολοκληρωμένες εδαφικές ή άλλου τύπου στρατηγικές (ΟΧΕ, ΣΒΑΚ, στρατηγική πρωτοβουλίας “GR-eco islands”).

Οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προοίμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

Σε αυτό το πλαίσιο, διακρίνονται οι εξής βασικές κατηγορίες παρεμβάσεων:

1. Ποιότητα ζωής και ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις σε αστικές και αγροτικές περιοχές

Αφορά στη χρηματοδότηση παρεμβάσεων στις ΠΕ Κοζάνης και Φλώρινας, στον Δ. Μεγαλόπολης και στα νησιά (εκτός “GR-eco islands”), οι οποίες προσδιορίζονται μέσα από ολοκληρωμένες εδαφικές στρατηγικές. Αυτές οι στρατηγικές δρομολογούνται υπό την ευθύνη των οικείων ΠΕΠ και προγραμματίζεται να υλοποιηθούν ως ΟΧΕ. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι πόροι του ΠΔΑΜ θα συμπληρώσουν τους διαθέσιμους πόρους των ΠΕΠ και η ΔΑ του ΠΔΑΜ θα συνεργάζεται με τις οικείες ΔΑ των ΠΕΠ και τους τοπικούς φορείς σχεδιασμού των ΟΧΕ για τη διασφάλιση της συνάφειας των παρεμβάσεων με τη λογική παρέμβασης της ενεργειακής μετάβασης και τις επιλεξιμότητες του ΤΔΜ.

Στο ηπειρωτικό τμήμα το ενδιαφέρον του ΠΔΑΜ επικεντρώνεται σε περιοχές εντός λιγνιτικών πεδίων ή που βρίσκονται εγγύτερα στα λιγνιτωρυχεία και τις μονάδες παραγωγής ενέργειας καθώς είναι αυτές που υφίστανται πρωτίστως τις επιπτώσεις της διττής κοινωνικο-οικονομικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Σε αυτές τις περιοχές εντοπίζονται χώροι αρχαιολογικού ή/και πολιτιστικού ενδιαφέροντος που μπορούν να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων στην αλυσίδα αξίας γύρω από τον τομέα του βιώσιμου τουρισμού και να συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου της οικονομικής διαφοροποίησης των περιοχών αναφοράς. Για αυτό το λόγο μέσω του ΠΔΑΜ δίδεται έμφαση σε παρεμβάσεις που προωθούν το δίπτυχο τουρισμός-πολιτισμός ως εναλλακτικό μοχλό ανάπτυξης των επηρεαζόμενων περιοχών και παράλληλα συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων (αποκατάσταση χώρων αρχαιολογικού ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος εντός των λιγνιτωρυχείων για την ανάπτυξη εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων, ψηφιακές εφαρμογές, προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας μέσω ζωνών και οδών ήπιας κυκλοφορίας, ποδηλατοδρόμους, κ.ο.κ.). Στα νησιά το ΠΔΑΜ επικεντρώνεται σε παρεμβάσεις βιώσιμης κινητικότητας στο πλαίσιο ΟΧΕ/ΣΒΑΚ.

2. Ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις για “GR-eco islands”

Αφορά στην υποστήριξη της εθνικής πρωτοβουλίας “GR-eco islands” με πόρους του ΠΔΑΜ. Η πρωτοβουλία αυτή στο σύνολό της αποτελεί ένα συνεκτικό στρατηγικό σχέδιο παρεμβάσεων με βασικούς πυλώνες τους τομείς της ενέργειας, του περιβάλλοντος, της κυκλικής οικονομίας, των μεταφορών, του

τουρισμού - πολιτισμού και της αγροδιατροφής και προγραμματίζεται να υλοποιηθεί ακολουθώντας το πρότυπο των ΟΧΕ, όσον αφορά στη φιλοσοφία, τη μεθοδολογία και τις διαδικασίες σχεδιασμού.

Σε αυτό το πλαίσιο, το ΠΔΑΜ επικεντρώνεται μόνο σε εκείνες τις κατηγορίες παρεμβάσεων που επιτρέπουν οι επιλεξιμότητες του Καν. ΤΔΜ και συνδέονται με την ενεργειακή μετάβαση των νησιών που θα πληρούν τα κατάλληλα κριτήρια (κυρίως πληθυσμιακά, ενεργειακά και διπλής νησιωτικότητας/γεωγραφικής απομόνωσης). Αυτή η πρόθεση περιλαμβάνει στοχευμένες δράσεις που θα διευκολύνουν: τη διείσδυση των ΑΠΕ (όπως την εγκατάσταση ΥΒΣ), την προώθηση ενεργειακών κοινοτήτων για τις ΑΠΕ, την ενεργειακή αναβάθμιση, τη χρήση έξυπνων ενεργειακών δικτύων και ψηφιακών εφαρμογών, την ηλεκτροκίνηση και την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας, την ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών, κ.ά.

Συμπληρωματικότητα και συνέργειες με άλλες μορφές στήριξης

Όσον αφορά στις δράσεις για την «ποιότητα ζωής και τις ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις σε αστικές και αγροτικές περιοχές», οι παρεμβάσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΠΔΑΜ θα προσδιοριστούν κατά τον σχεδιασμό των ΟΧΕ που θα δρομολογηθούν λαμβάνοντας υπόψη τις προβλέψεις των Κανονισμών και τις σχετικές κατευθύνσεις των εθνικών συντονιστικών αρχών, θα είναι συμπληρωματικές των παρεμβάσεων που χρηματοδοτηθούν από τα οικεία ΠΕΠ και θα συνάδουν με τη λογική παρέμβασης και τις επιλεξιμότητες του ΤΔΜ.

Με αυτό υπόψη, στην περιοχή της Δυτ. Μακεδονίας το ΠΔΑΜ επικεντρώνεται στη στήριξη παρεμβάσεων στο πλαίσιο της ΟΧΕ Λιμνών & Ποταμών (όπως αυτή θα επικαιροποιηθεί) δίνοντας έμφαση στη διαμόρφωση και οργάνωση Λιμναίου Αρχαιολογικού Πάρκου στην περιοχή του ορυχείου Αμυνταίου Φλώρινας και στην κατασκευή μόνιμου εκθεσιακού κτηρίου στο Αμύνταιο Φλώρινας, στο πλαίσιο της αποκατάστασης των αρχαιολογικών χώρων εντός των λιγνιτωρυχείων και της ανάδειξης των ευρημάτων, αλλά και της τουριστικής ανάδειξης με στόχο την οικονομική διαφοροποίηση της περιοχής. Αντίστοιχα, στην περιοχή της Μεγαλόπολης, οι παρεμβάσεις στις οποίες θα επικεντρωθεί το ΠΔΑΜ θα προκύψουν κατά το σχεδιασμό της νέας ΟΧΕ που προγραμματίζει το οικείο ΠΕΠ και θα συνάδουν με τη λογική παρέμβασης και τις επιλεξιμότητες του ΤΔΜ. Ομοίως και στα νησιά εκτός “ GR-eco islands”.

Σε ό,τι αφορά στην υλοποίηση της εθνικής πρωτοβουλίας “ GR-eco islands” (πρωτοβουλία υπό το συντονισμό και εποπτεία του Υπ. Ανάπτυξης), η οποία αφορά σε περιορισμένο αριθμό νησιών, αυτή θα χρηματοδοτηθεί πρωτίστως από το νέο ΠΕΚΑ. Το ΠΔΑΜ θα συμβάλλει μόνο συμπληρωματικά χρηματοδοτώντας δράσεις ενεργειακού χαρακτήρα που σχετίζονται/συμβάλλουν στο «πρασίνισμα» των νησιών, δράσεις ενδυνάμωσης του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού και δράσεις ψηφιακού/ών χαρακτήρα/εφαρμογών σύμφωνα με τις ειδικότερες επιλεξιμότητες του ΤΔΜ. Επιπρόσθετα, τα οικεία ΠΕΠ θα μπορούν να συμβάλλουν ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των πόρων τους σε δράσεις που δεν είναι επιλέξιμες στα ανωτέρω προγράμματα.

Η ΔΑ του ΠΔΑΜ είναι αρμόδια για τη διασφάλιση της επιλεξιμότητας με τον Καν. του ΤΔΜ και τη συνάφεια/συμβατότητα με τη λογική παρέμβασης του Προγράμματος κατά την υλοποίηση.

Λαμβάνοντας υπόψη τη συνάφεια, τη συνέργεια και τη συμπληρωματικότητα της Ψηφιακής Στρατηγικής ΔΑΜ με το Πρόγραμμα Ψηφιακός Μετασχηματισμός θα εξεταστεί καταρχάς η δυνατότητα ωρίμανσης ενός ολοκληρωμένου, πιλοτικού σχεδίου εφαρμογής της έννοιας του “living lab” στις πόλεις των περιοχών παρέμβασης και σε δεύτερο χρόνο η δυνατότητα χρηματοδότησής του.

The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3) CPR:

- Φορείς στήριξης της επιχειρηματικότητας, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταιρίων, επιμελητηρίων και επαγγελματικών ενώσεων
- ΜΚΟ
- Επιχειρήσεις
- Ενεργειακές κοινότητες
- Ιδιώτες -Νοικοκυριά
- ΟΤΑ (Δήμοι και Περιφέρειες) και επιχειρήσεις ΟΤΑ
- Οργανισμοί Δημοσίου
- Ερευνητικά κέντρα

Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Οι πράξεις θα σχεδιαστούν ώστε να εφαρμόζονται διαφανείς διαδικασίες που δεν θα εισαγάγουν διακρίσεις λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, φυλής, κ.ά., θα εξασφαλίζουν την ισότητα των φύλων και θα λαμβάνουν υπόψη τις Διεθνείς Συμβάσεις, την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και την ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος και σχετικά εθνικά σχέδια.

Οι διαδικασίες, η μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής των δράσεων θα είναι συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται στους Κανονισμούς για τη διαφύλαξη της ισότητας, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ (άρθρο 9, παρ.3 και άρθρο 73 παρ.1 του ΚΚΔ).

Θα προωθηθεί η εταιρική σχέση και η διασφάλιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κατά την προετοιμασία και εφαρμογή του Προγράμματος, με τη συμμετοχή στις Επιτροπές Παρακολούθησης φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικούς εταίρους και λοιπούς φορείς αρμόδιους για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων (ΚΚΔ, άρ. 6), ενώ θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία, των Αρχών της ισότητας των φύλων και των μη διακρίσεων υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ. Η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 2021-2027.

Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR

Η προτεραιότητα 5 θα συνεισφέρει στις ΟΧΕ των οικείων Προγραμμάτων των περιοχών παρέμβασης καθώς και στην εθνική Πρωτοβουλία Greco islands. Ο σχεδιασμός και η χρηματοδότηση των αντίστοιχων δράσεων θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με τις Διαχειριστικές Αρχές των Προγραμμάτων και με βάση το σύστημα διακυβέρνησης που σχεδιάζεται για την Πρωτοβουλία Greco islands.

The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR

Το ΠΔΑΜ θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες που παρέχονται μέσω των πυλώνων στρατηγικής της ΕΕ για τη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου για την καλύτερη στόχευση των πολιτικών του για τις νησιωτικές περιοχές. Συμμετέχοντας στο εθνικό δίκτυο των ΔΑ για την Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής – Ιονίου, το Πρόγραμμα εξειδίκευσε κατά το δυνατόν τις συναφείς με τις ανάγκες και δυνατότητες που το προσδιορίζουν προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στην EUSAIR. Πέραν τούτου, η ΔΑ θα συμμετάσχει στο δίκτυο των ΔΑ που θα συγκροτηθεί στην EUSAIR από όλες τις χώρες με στόχο, όπου αυτό καθίσταται δυνατόν, να προκηρύσσει και εντάσσει έργα σε συνεργασία και συντονισμό και με αυτές, προκειμένου να διασφαλίζονται συνέργειες και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από την υλοποίησή τους.

The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR

Η απόφαση για χρήση χρηματοδοτικών μέσων θα αξιολογηθεί για την κινητοποίηση επενδύσεων και μόχλευση πρόσθετων πόρων ανά βασική ομάδα-στόχο.

Ενδεικτικά:

- Στην περίπτωση εξοικονόμησης ενέργειας και αυτοπαραγωγής οικιακών καταναλωτών και επιχειρήσεων θα αξιοποιηθεί η χορήγηση δανείων με επιδότηση επιτοκίου.
- Στην περίπτωση ΟΤΑ (Δήμοι και Περιφέρειες) και επιχειρήσεων ΟΤΑ η χορήγηση δανείων για κεφάλαια κίνησης και επενδυτικών δανείων.

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

Table 2: Output indicators

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID	Indicator	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
5	JSO8.1	JTF		PSO745	Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται* (RCO075)	συνεισφορές σε στρατηγικές	0.00	5.00
5	JSO8.1	JTF		PSO752	Πρωτοβουλίες για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	συνεισφορές σε πρωτοβουλίες	0.00	1.00

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

Table 3: Result indicators

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID	Indicator	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference Year	Target (2029)	Source of data	Comments
5	JSO8.1	JTF		PSR750	Ωφελοούμενοι Δήμοι	Αριθμός	0.00	2021	31.00	Διαχειριστική Αρχή, Δήμοι	

2.1.1.1.3. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

Table 4: Dimension 1 - intervention field

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
5	JSO8.1	JTF		016. Government ICT solutions, e-services, applications	2,150,000.00
5	JSO8.1	JTF		040. Energy efficiency and demonstration projects in SMEs or large enterprises and supporting measures compliant with energy efficiency criteria	4,064,000.00
5	JSO8.1	JTF		042. Energy efficiency renovation of existing housing stock, demonstration projects and supporting measures compliant with energy efficiency criteria	4,603,500.00
5	JSO8.1	JTF		045. Energy efficiency renovation or energy efficiency measures regarding public infrastructure, demonstration projects and supporting measures compliant with energy efficiency criteria	3,163,500.00
5	JSO8.1	JTF		046. Support to entities that provide services contributing to the low carbon economy and to resilience to climate change, including awareness-raising measures	710,000.00
5	JSO8.1	JTF		048. Renewable energy: solar	5,200,000.00

5	JSO8.1	JTF		052. Other renewable energy (including geothermal energy)	1,625,000.00
5	JSO8.1	JTF		053. Smart Energy Systems (including smart grids and ICT systems) and related storage	3,320,000.00
5	JSO8.1	JTF		055. High efficiency co generation, efficient district heating and cooling with low lifecycle emissions	16,600,000.00
5	JSO8.1	JTF		081. Clean urban transport infrastructure	17,070,000.00
5	JSO8.1	JTF		086. Alternative fuels infrastructure	487,620.00
5	JSO8.1	JTF		166. Protection, development and promotion of cultural heritage and cultural services	11,900,000.00
5	JSO8.1	Total			70,893,620.00

Table 5: Dimension 2 - form of financing

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
5	JSO8.1	JTF		01. Grant	70,893,620.00
5	JSO8.1	Total			70,893,620.00

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
5	JSO8.1	JTF		02. ITI - Cities, towns and suburbs	11,050,000.00
5	JSO8.1	JTF		06. ITI - Islands and coastal areas	52,193,620.00
5	JSO8.1	JTF		08. ITI - Other types of territories targeted	7,650,000.00
5	JSO8.1	Total			70,893,620.00

Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
----------	--------------------	------	--------------------	------	--------------

Table 8: Dimension 7 – ESF+*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
5	JSO8.1	JTF		03. Gender neutral	70,893,620.00
5	JSO8.1	Total			70,893,620.00

* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+

2.2. Technical assistance priorities

2.2.1. Priority for technical assistance pursuant to Article 36(4) CPR: 6. Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος

Reference: point (e) of Article 22(3) CPR

2.2.1.1. Intervention from the Funds

The related types of actions – point (e)(i) of Article 22(3) CPR

Η Προτεραιότητα Τεχνική Βοήθεια περιλαμβάνει:

- Ενέργειες τεχνικής υποστήριξης σχετικά με τον προγραμματισμό, το σχεδιασμό, την προετοιμασία, την επιλογή, την αξιολόγηση, τη διαχείριση, την παρακολούθηση, τον έλεγχο και τέλος, τη δημοσιότητα των έργων και συνολικά την προβολή του ΠΔΑΜ
- Δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των Δομών του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ (Πυλώνας 1) και των εμπλεκόμενων Φορέων και Δικαιούχων γενικότερα, ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες υλοποίησης των έργων που αναλαμβάνουν (μετάβαση σε ψηφιακές, πράσινες και καινοτόμες συμβάσεις, έξυπνη εξειδίκευση, κλπ.).
- Ενδεικτικές δράσεις που θα υλοποιηθούν και οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που αναπτύσσονται στο Κεφάλαιο 7 «Επικοινωνία και Προβολή», είναι οι εξής:
- Υπηρεσίες και υποστήριξη για την προετοιμασία, επιλογή, αξιολόγηση, διαχείριση, παρακολούθηση και έλεγχο των έργων ΠΔΑΜ
- Μελέτες και εμπειρογνωμοσύνες που αφορούν στην εκπόνηση Επιχειρησιακών Σχεδίων Δράσης και Οδηγών εφαρμογής
- Ενέργειες προπαρασκευής, ωρίμανσης, εξειδίκευσης, οργάνωσης, βελτιστοποίησης της εφαρμογής, αξιολόγησης, αποτίμησης των παρεμβάσεων
- Εκπόνηση ερευνών και συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων ιδιαίτερα σε θέματα που αντιμετωπίζονται για πρώτη φορά στη νέα Προγραμματική Περίοδο 2021-2027
- Διασφάλιση της τεχνολογικής επάρκειας (τεχνολογικός εξοπλισμός, ηλεκτρονικά συστήματα και λογισμικό, κ.ά.) για την υποστήριξη της λειτουργίας των Δομών του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ (Πυλώνας 1)
- Παρεμβάσεις για την διάγνωση αναγκών και την εστιασμένη υποστήριξη Δικαιούχων
- Εκπόνηση του Σχεδίου Αξιολόγησης του Προγράμματος και των λοιπών αξιολογήσεων που προβλέπονται από τον ΚΚΔ
- Επιμέρους αξιολογήσεις δράσεων και παρεμβάσεων του ΠΔΑΜ καθώς και εκ των προτέρων αξιολογήσεις Χρηματοδοτικών Μέσων
- Εκπαίδευση των στελεχών των Δομών του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ (Πυλώνας 1) και των εμπλεκόμενων στην υλοποίηση του Προγράμματος Δικαιούχων, φορέων κοινωνικών και οικονομικών εταίρων
- Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας σε εμπλεκόμενους φορείς και την κοινή γνώμη

- Ενέργειες διάχυσης καλών πρακτικών.

Οι ενδεικτικές δράσεις που απαριθμούνται στο πλαίσιο της προτεραιότητας για την Τεχνική Βοήθεια (με στόχο την παροχή τεχνικής υποστήριξης καθώς και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των δομών διακυβέρνησης και των δικαιούχων του ΠΔΑΜ) θα λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που ορίζονται στο τμήμα 9 (παράγραφος "Καταπολέμηση της απάτης") της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης της Ελλάδας.

Οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προοίμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3) CPR:

- Δομές του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ (Πυλώνας 1)
- Ενδιάμεσοι Φορείς Προγράμματος, Φορείς προγραμματισμού και Φορείς εφαρμογής-παρακολούθησης
- Δικαιούχοι Πράξεων του Προγράμματος

2.2.1.2. Indicators

Reference: point (e)(ii) of Article 22(3) CPR

Table 2: Output indicators

Fund	Category of region	ID	Indicator	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
JTF		PSO691	Έλεγχοι και Επιθεωρήσεις	Έλεγχοι και Επιθεωρήσεις	10.00	600.00
JTF		PSO692b	Άτομα που εκπαιδεύτηκαν/καταρτίστηκαν εκτός Δικαιούχων	Άτομα	18.00	180.00
JTF		PSO693	Συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και προμηθειών	Συμβάσεις	21.00	212.00
JTF		PSO694	Δικαιούχοι που υποστηρίζονται	Δικαιούχοι	10.00	96.00
JTF		PSO696	Ενέργειες επικοινωνίας και προβολής	Ενέργειες	10.00	63.00
JTF		PSO697	Επικοινωνιακά σχέδια δράσης	Σχέδια	1.00	1.00

2.2.1.3. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention

Reference point (e)(iv) of Article 22(3) CPR

Table 4: Dimension 1 - intervention field

Priority	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
6	JTF		179. Information and communication	2,421,500.00
6	JTF		180. Preparation, implementation, monitoring and control	13,833,200.00
6	JTF		181. Evaluation and studies, data collection	13,508,800.00
6	JTF		182. Reinforcement of the capacity of Member State authorities, beneficiaries and relevant partners	24,784,022.00
6	Total			54,547,522.00

Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes

Priority	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
----------	------	--------------------	------	--------------

Table 8: Dimension 7 – ESF+*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension

Priority	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
6	JTF		03. Gender neutral	54,547,522.00
6	Total			54,547,522.00

* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+

3. Financing plan

Reference: points (g)(i), (ii) and (iii) of Article 22(3), Article 112(1), (2) and (3), and Articles 14 and 26 CPR

3.1. Transfers and contributions (1)

Reference: Articles 14, 26 and 27 CPR

Programme amendment related to	☐ contribution to InvestEU
	☐ transfer to instruments under direct or indirect management
	☐ transfer between ERDF, ESF+, Cohesion Fund or to another Fund or Funds

(1) Applicable only to programme amendments in accordance with Articles 14 and 26 except complementary transfers to the JTF in accordance with Article 27 CPR. Transfers shall not affect the annual breakdown of financial appropriations at the MFF level for a Member State.

Table 15A: Contributions to InvestEU* (breakdown by year)

Contribution from		Contribution to	Breakdown by year							
Fund	Category of region	InvestEU window	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total

* For each new request for contribution, a programme amendment shall set out the total amounts for each year by Fund and by category of region.

Table 15B: Contributions to InvestEU* (summary)

Fund	Category of region	Sustainable Infrastructure (a)	Innovation and Digitisation (b)	SME (c)	Social Investment and Skills (d)	Total (e)=(a)+(b)+(c)+(d)
Total						

* Cumulative amounts for all contributions done through programme amendments during the programming period. With each new request for contribution, a programme amendment shall set out the total amounts for each year by Fund and by category of region.

Justification, taking into account how those amounts contribute to the achievement of policy objectives selected in the programme in accordance with Article 10(1) of the InvestEU Regulation

--

Table 16A: Transfers to instruments under direct or indirect management (breakdown by year)

Transfers from		Transfers to	Breakdown by year							
Fund	Category of region	Instrument	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total

Table 16B: Transfers to instruments under direct or indirect management* (summary)

Fund	Category of region	Total
Total		

* Cumulative amounts for all transfers done through programme amendments during programming period. With each new request for transfer, a programme amendment shall set out the total amounts transferred for each year by Fund and by category of region.

Transfers to instruments under direct or indirect management - Justification

--

Table 17A: Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund or to another Fund or Funds* (breakdown by year)

Transfers from		Transfers to		Breakdown by year							
Fund	Category of region	Fund	Category of region	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total

* Transfer to other programmes. Transfers between ERDF and ESF+ can only be done within the same category of region.

Table 17B: Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund or to another Fund or Funds (summary)

	ERDF			ESF+			CF	EMFAF	AMIF	ISF	BMVI	Total
	More developed	Transition	Less developed	More developed	Transition	Less developed						
Total												

* Cumulative amounts for all transfers done through programme amendments during the programming period. With each new request for transfer, a programme amendment shall set out the total amounts transferred for each year by Fund and category of region.

Transfers between shared management funds, including between cohesion policy funds - Justification

--

3.2. JTF: allocation in the programme and transfers (1)

3.2.1. JTF allocation to the programme prior to transfers by priority (where relevant) (2)

Reference: Article 27 CPR

Table 18: JTF allocation to the programme in accordance with Article 3 JTF Regulation, prior to transfers

JTF Priority	JTF Allocation
Ενίσχυση και Προώθηση Επιχειρηματικότητας	190,577,588.00
Ενεργειακή Μετάβαση - Κλιματική Ουδετερότητα	55,966,824.00
Αναπροσαρμογή Χρήσεων Γης - Κυκλική Οικονομία	14,404,571.00
Δίκαιη Εργασιακή Μετάβαση	74,463,735.00
Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Μικρής Κλίμακας	13,585,648.00
Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος	14,412,130.00
Total	363,410,496.00

(1) Transfers shall not affect the annual breakdown of financial appropriations at the MFF level for a Member State

(2) Applicable to the first adoption of programmes with JTF allocation.

3.2.2. Transfers to the JTF as complementary support (1) (where relevant)

Transfer to JTF	☐ concerns internal transfers within the programme with JTF allocation
	☒ concerns transfers from other programmes to the programme with JTF allocation

(1) Section to be filled in by receiving programme. Where a programme supported by the JTF receives complementary support (cf Article 27 CPR) within the programme and from other programmes all tables in this section need to be filled in. At the first adoption with JTF allocation, this section is to confirm or correct the preliminary transfers proposed in the Partnership Agreement

Table 18A: Transfers to the JTF within the programme (breakdown by year)

Transfers from		Transfers to	Breakdown by year							
Fund	Category of region	JTF Priority*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total

* JTF resources should be complemented with ERDF or ESF+ resources of the category of region where the territory concerned is located.

Table 18B: Transfer of ERDF and ESF+ resources to the JTF within the programme

Transfer within the programme* (complementary support) per category of region	JTF allocation in the programme* broken down by category of region, which territory located** in (by JTF priority)	
	JTF Priority	Amount

* Programme with the JTF allocation.

** JTF resources should be complemented with ERDF or ESF+ resources of the category of region where the territory concerned is located.

Table 18C: Transfers to the JTF from the other programme(s) (breakdown by year)

Transfers from		Transfers to	Breakdown by year							
From fund	Category of region	JTF Priority*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
ERDF	Transition	1	0.00	1,021,676.00	1,046,703.00	1,067,494.00	1,088,841.00	910,984.00	933,022.00	6,068,720.00
ERDF	Transition	2	0.00	913,782.00	936,116.00	954,504.00	973,634.00	814,668.00	834,928.00	5,427,632.00

Transfers from		Transfers to	Breakdown by year							
From fund	Category of region	JTF Priority*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
ERDF	Transition	3	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ERDF	Transition	4	0.00	1,093,647.00	1,120,380.00	1,142,388.00	1,165,283.00	975,028.00	999,274.00	6,496,000.00
ERDF	Transition	5	0.00	2,853,952.00	2,923,709.00	2,981,139.00	3,040,886.00	2,544,402.00	2,607,672.00	16,951,760.00
ERDF	Transition	6	0.00	245,109.00	251,100.00	256,033.00	261,164.00	218,524.00	223,958.00	1,455,888.00
ERDF	Less developed	1	0.00	35,287,994.00	36,151,133.00	36,863,786.00	37,602,097.00	31,461,899.00	32,237,522.00	209,604,431.00
ERDF	Less developed	2	0.00	10,363,141.00	10,616,432.00	10,824,972.00	11,041,920.00	9,239,108.00	9,468,854.00	61,554,427.00
ERDF	Less developed	3	0.00	2,667,233.00	2,732,425.00	2,786,098.00	2,841,936.00	2,377,934.00	2,437,066.00	15,842,692.00
ERDF	Less developed	4	0.00	13,788,133.00	14,125,140.00	14,402,601.00	14,691,250.00	12,292,614.00	12,598,290.00	81,898,028.00
ERDF	Less developed	5	0.00	2,515,598.00	2,577,083.00	2,627,704.00	2,680,367.00	2,242,744.00	2,298,514.00	14,942,010.00
ERDF	Less developed	6	0.00	2,668,633.00	2,733,859.00	2,787,561.00	2,843,428.00	2,379,182.00	2,438,344.00	15,851,007.00
ESF+	Transition	1	0.00	255,428.00	261,671.00	266,812.00	272,159.00	227,724.00	233,386.00	1,517,180.00
ESF+	Transition	2	0.00	228,445.00	234,029.00	238,626.00	243,408.00	203,668.00	208,732.00	1,356,908.00
ESF+	Transition	3	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ESF+	Transition	4	0.00	273,412.00	280,096.00	285,597.00	291,321.00	243,757.00	249,817.00	1,624,000.00
ESF+	Transition	5	0.00	713,489.00	730,927.00	745,285.00	760,221.00	636,100.00	651,918.00	4,237,940.00
ESF+	Transition	6	0.00	61,278.00	62,775.00	64,008.00	65,291.00	54,630.00	55,990.00	363,972.00
ESF+	Less developed	1	0.00	8,822,113.00	9,037,739.00	9,215,268.00	9,399,955.00	7,865,226.00	8,060,808.00	52,401,109.00
ESF+	Less developed	2	0.00	2,590,784.00	2,654,108.00	2,706,243.00	2,760,480.00	2,309,778.00	2,367,214.00	15,388,607.00
ESF+	Less developed	3	0.00	666,808.00	683,106.00	696,525.00	710,484.00	594,484.00	609,266.00	3,960,673.00
ESF+	Less developed	4	0.00	3,447,033.00	3,531,285.00	3,600,650.00	3,672,812.00	3,073,154.00	3,149,572.00	20,474,506.00
ESF+	Less developed	5	0.00	628,899.00	644,271.00	656,926.00	670,092.00	560,686.00	574,628.00	3,735,502.00
ESF+	Less developed	6	0.00	667,159.00	683,464.00	696,889.00	710,858.00	594,794.00	609,588.00	3,962,752.00

* JTF resources should be complemented with ERDF or ESF+ resources of the category of region where the territory concerned is located.

Table 18D: Transfer of ERDF and ESF+ resources from other programmes to the JTF in this programme

Transfer(s) from other programme(s)** per category of region		Complementary support to the JTF in this programme* to the territory located*** in a given category of region (by priority)	
		JTF Priority	Amount
ERDF	Transition	1	6,068,720.00
ERDF	Transition	2	5,427,632.00
ERDF	Transition	3	0.00
ERDF	Transition	4	6,496,000.00
ERDF	Transition	5	16,951,760.00
ERDF	Transition	6	1,455,888.00
ERDF	Less developed	1	209,604,431.00
ERDF	Less developed	2	61,554,427.00
ERDF	Less developed	3	15,842,692.00
ERDF	Less developed	4	81,898,028.00
ERDF	Less developed	5	14,942,010.00
ERDF	Less developed	6	15,851,007.00
ESF+	Transition	1	1,517,180.00
ESF+	Transition	2	1,356,908.00
ESF+	Transition	3	0.00
ESF+	Transition	4	1,624,000.00
ESF+	Transition	5	4,237,940.00
ESF+	Transition	6	363,972.00
ESF+	Less developed	1	52,401,109.00
ESF+	Less developed	2	15,388,607.00
ESF+	Less developed	3	3,960,673.00
ESF+	Less developed	4	20,474,506.00
ESF+	Less developed	5	3,735,502.00

Transfer(s) from other programme(s)** per category of region		Complementary support to the JTF in this programme* to the territory located*** in a given category of region (by priority)	
		JTF Priority	Amount
ESF+	Less developed	6	3,962,752.00
Total	Transition		45,500,000.00
Total	Less developed		499,615,744.00
Grand total			545,115,744.00

* Programme with JTF allocation, which receives complementary support from the ERDF and ESF+.

** Programme providing the complementary support from the ERDF and ESF+ (source).

*** JTF resources should be complemented with ERDF or ESF+ resources of the category of region where the territory concerned is located.

3.2.2. Transfers to the JTF as complementary support (1) (where relevant)

Justification for the complementary transfer from ERDF and ESF+ based on the planned types of interventions

Reference: point (d)(ix) of Article 22(3) CPR

Το σύνολο των πόρων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ + που μεταφέρονται στο ΤΔΜ στην περίπτωση της Ελλάδας, ανέρχεται σε 1,5 φορά του ποσού του ΤΔΜ, σε εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 10 του Κανονισμού για το ΤΔΜ (χαμηλότερα από το οριζόμενο επιτρεπτό όριο).

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Ινστιτούτου Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), μόνο οι περιφέρειες εξόρυξης άνθρακα θα υποστούν σωρευτικά ζημία ύψους 1,3 δις EUR στην ΑΠΑ τους έως το 2029 σε σύγκριση με το 2019. Όσον αφορά στη δημιουργία θέσεων εργασίας, που αποτελεί τον κύριο στόχο του ΤΔΜ, το IOBE εκτιμά ότι οι περιφέρειες εξόρυξης άνθρακα θα υποστούν σωρευτικά απώλεια περίπου 14.000 θέσεων εργασίας έως το 2029 σε σύγκριση με το 2019. Από την αξιολόγηση του IOBE προκύπτει ότι θα χρειαστούν περισσότεροι πόροι για την αντιστάθμιση των απωλειών θέσεων εργασίας και για την αντιστάθμιση της απολεσθείσας ΑΠΑ έως το 2029, λόγω της σταδιακής κατάργησης του άνθρακα, από εκείνους που προβλέπονται στο Πρόγραμμα ΔΑΜ για τις πληγείσες περιοχές. Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους αξιοποιείται η διάταξη του σχεδίου κανονισμού ΤΔΜ, άρθρο 8 για τη στήριξη παραγωγικών επενδύσεων σε επιχειρήσεις εκτός των ΜΜΕ.

Μέσω του ΠΔΑΜ και στο πλαίσιο της λογικής παρέμβασης των υποκείμενων εδαφικών σχεδίων, προωθείται η αναδιάρθρωση του παραγωγικού προτύπου των περιοχών που θα αντιμετωπίσουν τις συνέπειες της μετάβασης. Το πρότυπο αυτό χαρακτηρίζεται από την υψηλή μονομέρεια και εξάρτηση από την εξόρυξη του λιγνίτη και τη συμβατική παραγωγή ενέργειας από την καύση του (σχετική μελέτη του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα υπολογίζει στη Δυτική Μακεδονία Location Quotient (LQ) =6,36 στον τομέα «εξόρυξη, ενέργεια, ηλεκτρική ενέργεια και ύδρευση»), το χαμηλό επίπεδο καινοτομίας των επιχειρήσεων, το αδύναμο οικοσύστημα προώθησης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας και τα πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας (τα άτομα ηλικίας 15-24 ετών αντιμετωπίζουν ένα πρωτοφανές ποσοστό ανεργίας άνω του 60 %, το οποίο είναι διπλάσιο από το περιφερειακό ποσοστό ανεργίας και σχεδόν 10 ποσοστιαίες μονάδες

υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο για τη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα).

Οι σχετικές παρεμβάσεις αφορούν στην αναγέννηση των τοπικών οικονομιών των περιοχών εξόρυξης λιγνίτη, την εξασφάλιση των επηρεαζόμενων θέσεων εργασίας και τη δημιουργία νέων σε νέες δραστηριότητες (π.χ. δράσεις ανάπλασης εγκαταλελειμμένων και ρυπασμένων εκτάσεων και εγκαταστάσεων, πιλοτικά/εμβληματικά έργα όπως στον τομέα του πράσινου υδρογόνου, κ.ά)

Θα αξιοποιηθούν επίσης μέσω συγκεκριμένων δράσεων, η δυνατότητα στήριξης παραγωγικών επενδύσεων σε επιχειρήσεις εκτός των ΜΜΕ (υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 8 του Κανονισμού ΤΔΜ) και η δυνατότητα αύξησης της έντασης των χορηγούμενων ενισχύσεων στις περιοχές που προορίζονται για στήριξη από το ΤΔΜ (σχετική ευνοϊκή διάταξη της Ανακοίνωσης της Επιτροπής για τις Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα).

Από την ανωτέρω ανάλυση τεκμαίρεται ότι τόσο η προσέλκυση επενδύσεων στις συγκεκριμένες περιοχές η οποία αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά, όσο και οι υπόλοιπες παρεμβάσεις, δημιουργούν ως επακόλουθο εξαιρετικά υψηλές χρηματοδοτικές ανάγκες.

3.3. Transfers between categories of region resulting from the mid-term review

Table 19A: Transfers between categories of region resulting from the mid-term review within the programme (breakdown by year)

Transfers from	Transfers to	Breakdown by year			
Category of region*	Category of region*	2025	2026	2027	Total

* Applicable to ERDF and ESF+ only

Table 19B: Transfers between categories of region resulting from the mid-term review, to other programmes (breakdown by year)

Transfers from	Transfers to	Breakdown by year			
Category of region*	Category of region*	2025	2026	2027	Total

* Applicable to ERDF and ESF+ only

3.4. Transfers back (1)

Table 20A: Transfers back (breakdown by year)

Transfers from	Transfers to		Breakdown by year							
InvestEU or other Union instrument	Fund	Category of region	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total

(1) Applicable only to programme amendments for resources transferred back from other Union instruments, including elements of AMIF, ISF and BMVI, under direct or indirect management, or from InvestEU.

Table 20B: Transfers back* (summary)

From	To						
InvestEU / Instrument	ERDF			ESF+			Cohesion Fund
	More developed	Transition	Developed	More developed	Transition	Developed	

* Cumulative amounts for all transfers done through programme amendments during programming period. With each new request for transfer, a programme amendment shall set out the total amounts transferred for each year by Fund and by category of region.

3.5. Financial appropriations by year

Reference: point (g)(i) of Article 22(3) CPR and Article 3, 4 and 7 JTF Regulation

Table 10: Financial appropriations by year

Fund	Category of region	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Total
							Financial appropriation without flexibility amount	Flexibility amount	Financial appropriation without flexibility amount	Flexibility amount	
JTF* - Article 3 JTF resources		0.00	153,855,228.00	157,096,247.00	159,962,964.00	162,921,245.00	67,895,966.00	67,895,966.00	69,449,312.00	69,449,312.00	908,526,240.00
JTF - Article 4 JTF resources		0.00	231,408,034.00	235,125,138.00							466,533,172.00
JTF - Article 7 JTF resources related to Article 3 JTF resources											
JTF - Article 7 JTF resources related to Article 4 JTF resources											
Total JTF		0.00	385,263,262.00	392,221,385.00	159,962,964.00	162,921,245.00	67,895,966.00	67,895,966.00	69,449,312.00	69,449,312.00	1,375,059,412.00
Total		0.00	385,263,262.00	392,221,385.00	159,962,964.00	162,921,245.00	67,895,966.00	67,895,966.00	69,449,312.00	69,449,312.00	1,375,059,412.00

* Amounts after the complementary transfer to the JTF.

3.6. Total financial appropriations by fund and national co-financing

Reference: point (g)(ii) of Article 22(3), Article 22(6) and Article 36 CPR

For programmes under the Investment for jobs and growth goal where technical assistance in accordance with Article 36(4) CPR was chosen in the Partnership Agreement

Table 11: Total financial appropriations by fund and national co-financing

Policy / JTF specific objective number or technical assistance	Priority	Basis for calculation Union support	Fund	Category of region*	Union contribution (a)=(g)+(h)	Breakdown of Union contribution		National contribution (b)=(c)+(d)	Indicative breakdown of national contribution		Total (e)=(a)+(b)	Co-financing rate (f)=(a)/(e)
						Less flexibility amount (g)	Flexibility amount (h)		Public (c)	Private (d)		
8	1	Public	JTF** - Article 3 JTF resources		460,169,028.00	390,617,640.00	69,551,388.00	83,118,700.00	83,118,700.00		543,287,728.00	84.7007955976%
8	1	Public	JTF** - Article 4 JTF resources		244,656,572.00	244,656,572.00		43,174,699.00	43,174,699.00		287,831,271.00	84.9999970990%
8	1	Public	JTF**		704,825,600.00	635,274,212.00	69,551,388.00	126,293,399.00	126,293,399.00		831,118,999.00	84.8044143917%
8	2	Public	JTF** - Article 3 JTF resources		139,694,398.00	118,576,057.00	21,118,341.00	26,362,330.00	26,362,330.00		166,056,728.00	84.1245035251%
8	2	Public	JTF** - Article 4 JTF resources		71,848,172.00	71,848,172.00		12,679,100.00	12,679,100.00		84,527,272.00	84.9999891159%
8	2	Public	JTF**		211,542,570.00	190,424,229.00	21,118,341.00	39,041,430.00	39,041,430.00		250,584,000.00	84.4198232928%
8	3	Public	JTF** - Article 3 JTF resources		34,207,936.00	29,037,916.00	5,170,020.00	6,036,695.00	6,036,695.00		40,244,631.00	84.9999991303%
8	3	Public	JTF** - Article 4 JTF resources		18,492,064.00	18,492,064.00		3,263,306.00	3,263,306.00		21,755,370.00	84.999977017%
8	3	Public	JTF**		52,700,000.00	47,529,980.00	5,170,020.00	9,300,001.00	9,300,001.00		62,000,001.00	84.999986290%
8	4	Public	JTF** - Article 3 JTF resources		184,956,269.00	156,996,165.00	27,960,104.00	34,686,400.00	34,686,400.00		219,642,669.00	84.2078043588%
8	4	Public	JTF** - Article 4 JTF resources		95,593,831.00	95,593,831.00		16,869,500.00	16,869,500.00		112,463,331.00	84.9999996888%
8	4	Public	JTF**		280,550,100.00	252,589,996.00	27,960,104.00	51,555,900.00	51,555,900.00		332,106,000.00	84.4760708930%
8	5	Public	JTF** - Article 3 JTF resources		53,452,860.00	45,356,719.00	8,096,141.00	14,774,780.00	14,774,780.00		68,227,640.00	78.3448760649%
8	5	Public	JTF** - Article 4 JTF resources		17,440,760.00	17,440,760.00		3,077,800.00	3,077,800.00		20,518,560.00	84.9999220218%
8	5	Public	JTF**		70,893,620.00	62,797,479.00	8,096,141.00	17,852,580.00	17,852,580.00		88,746,200.00	79.883555776%
TA36(4)	6	Public	JTF** - Article 3 JTF		36,045,749.00	30,596,465.00	5,449,284.00	6,819,802.00	6,819,802.00		42,865,551.00	84.0902500005%

Policy / JTF specific objective number or technical assistance	Priority	Basis for calculation Union support	Fund	Category of region*	Union contribution (a)=(g)+(h)	Breakdown of Union contribution		National contribution (b)=(c)+(d)	Indicative breakdown of national contribution		Total (e)=(a)+(b)	Co-financing rate (f)=(a)/(e)
						Less flexibility amount (g)	Flexibility amount (h)		Public (c)	Private (d)		
			resources									
TA36(4)	6	Public	JTF** - Article 4 JTF resources		18,501,773.00	18,501,773.00		3,265,019.00	3,265,019.00		21,766,792.00	84.9999990812%
TA36(4)	6	Public	JTF**		54,547,522.00	49,098,238.00	5,449,284.00	10,084,821.00	10,084,821.00		64,632,343.00	84.3966340505%
Total			JTF** - Article 3 JTF resources		908,526,240.00	771,180,962.00	137,345,278.00	171,798,707.00	171,798,707.00		1,080,324,947.00	84.0974970099%
Total			JTF** - Article 4 JTF resources		466,533,172.00	466,533,172.00		82,329,424.00	82,329,424.00		548,862,596.00	84.9999936961%
Grand total					1,375,059,412.00	1,237,714,134.00	137,345,278.00	254,128,131.00	254,128,131.00		1,629,187,543.00	84.401542232%

* For ERDF: less developed transition, more developed, and where applicable, special allocation for outermost and northerly sparsely populated regions. For ESF+, less developed, transition, more developed and, where applicable, additional allocation for outermost regions. For Cohesion Fund: not applicable. for technical assistance, application of categories of region depends on selection of a fund.

** Indicate the total JTF resources, including the complementary support transferred from the ERDF and the ESF+. The table shall not include the amounts in accordance to Article 7 JTF Regulation. In case of technical assistance financed from the JTF, the JTF resources should be split into resources related to Articles 3 and 4 JTF Regulation. For Article 4 JTF Regulation, there is no flexibility amount.

4. Enabling conditions

Reference: point (i) of Article 22(3) CPR

Table 12: Enabling conditions

Enabling condition	Fund	Specific objective	Fulfilment of enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
1. Effective monitoring mechanisms of the public procurement market			Yes	Monitoring mechanisms are in place that cover all public contracts and their procurement under the Funds in line with Union procurement legislation. That requirement includes: 1. Arrangements to ensure compilation of effective and reliable data on public procurement procedures above the Union thresholds in accordance with reporting obligations under Articles 83 and 84 of Directive 2014/24/EU and Articles 99 and 100 of Directive 2014/25/EU.	Yes	Νόμος 4412_ΑΡΘΡΑ 340.pdf Νόμος 4412_ΑΡΘΡΑ 341.pdf Νόμος 4412_ΑΡΘΡΟ 45 Νόμος 4412_ΑΡΘΡΟ 277 2018.12.14_6567 Σύμφωνη Γνώμη ΕΑΑΔΗΣΥ ΚΥΑ_Αρ. Πρωτ. 70362_24.06.2021_ΦΕΚ	Η Ελλάδα έχει μεταφέρει στην ελληνική νομοθεσία τις σχετικές διατάξεις των Οδηγιών και έχει προβεί στις επαγόμενες εξ αυτών ενέργειες : Στο άρθρο 340 του ν. 4412/2016 ενσωματώθηκαν οι παρ. 1-5, άρ. 83 της 2014/24 και οι παρ. 1-5, άρ. 99 της 2014/25, ορίζοντας αρμόδιο φορέα παρακολούθησης του συστήματος την Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., βάσει των αρμοδιοτήτων της. Περαιτέρω, κατ' εξουσιοδότηση του άρ. 340, έχει εκδοθεί η με αρ. 70362/24.06.2021 Κ.Υ.Α., με την οποία καθορίζονται οι λεπτομέρειες για τη σύνταξη της έκθεσης παρακολούθησης εφαρμογής κανόνων δημοσίων συμβάσεων (ΦΕΚ Β 2802/30.06.21 και διόρθωση στο ΦΕΚ Β 3488/30.07.2021). Στο άρθρο 45 του ν. 4412 ενσωματώθηκαν η παρ. 6, άρ. 83 και η παρ. 2, άρ. 84 της 2014/24. Στο άρθρο 277 του ίδιου νόμου ενσωματώθηκαν η παρ. 6, άρ. 99 και η παρ. 2, άρ. 100 της 2014/25. Στο άρθρο 341 του ν. 4412 ενσωματώθηκαν οι παρ. 1 και 3, άρ. 84 της 2014/24 και οι παρ. 1 και 3, άρ. 100 της 2014/25.

Enabling condition	Fund	Specific objective	Fulfilment of enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
				<p>2. Arrangements to ensure the data cover at least the following elements:</p> <p>a. Quality and intensity of competition: names of winning bidder, number of initial bidders and contractual value;</p> <p>b. Information on final price after completion and on participation of SMEs as direct bidders, where national systems provide such information.</p>	Yes	KYA_76928_09.07.2021_KHMΔΗΣ	<p>Τα ζητούμενα στοιχεία μπορούν να ανακτούνται από τα εξής πληροφοριακά συστήματα</p> <p>α) Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ)</p> <p>β) Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΟΠΣ ΕΣΗΔΗΣ)</p> <p>γ) Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα του Εταιρικού Συμφώνου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΟΠΣ-ΕΣΠΑ)</p> <p>Για την ανάκτηση των ζητούμενων στοιχείων συνεργάζονται τα αρμόδια τμήματα των Υπουργείων Ανάπτυξης & Επενδύσεων και Υποδομών & Μεταφορών καθώς και η Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος ΕΣΠΑ.</p> <p>Τα στοιχεία των αναδόχων καταχωρίζονται στο ΚΗΜΔΗΣ στις καρτέλες καταχώρησης των αποφάσεων ανάθεσης, των συμβάσεων και των πληρωμών</p> <p>Ο αριθμός των υποβληθεισών προσφορών υπάρχει στο ΟΠΣ ΕΣΗΔΗΣ.</p> <p>Η αξία της σύμβασης χωρίς ΦΠΑ υπάρχει σε κάθε καταχωρημένη σύμβαση στο ΚΗΜΔΗΣ.</p> <p>Η τελική αξία μιας σύμβασης, αποτυπώνεται στην αξία της αντίστοιχης απόφασης ανάθεσης και σύμβασης που καταχωρίζονται στο ΚΗΜΔΗΣ.</p>

Enabling condition	Fund	Specific objective	Fulfilment of enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
							Δεν υπάρχει διαθέσιμη πληροφορία για τη συμμετοχή μικρομεσαίων επιχειρήσεων στα ηλεκτρονικά συστήματα δημοσίων συμβάσεων
				3. Arrangements to ensure monitoring and analysis of the data by the competent national authorities in accordance with article 83 (2) of directive 2014/24/EU and article 99 (2) of directive 2014/25/EU.	Yes	Νόμος 4412_ΑΡΘΡΑ 340.pdf Νόμος 4013_2011 Οργανισμός λειτουργίας ΕΑΑΔΗΣΥ	<p>Η Ελλάδα προκειμένου να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις περί παρακολούθησης του συστήματος των δημοσίων συμβάσεων, όπως τίθενται στα άρθρα 83 παράγραφος 2 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και 99 παράγραφος 2 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ, προέβη στις ακόλουθες ενέργειες :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Με τον ν. 4412/2016, άρθρο 340, παράγραφος 1, ορίστηκε ως αρμόδιος φορέας παρακολούθησης του συστήματος η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., σύμφωνα με τις σχετικές αρμοδιότητές της, όπως περιγράφονται στον ιδρυτικό της νόμο 4013/2016 και στον Οργανισμό Λειτουργίας της (ΦΕΚ Α 52/01.04.2019) • Με την Κ.Υ.Α. 70362/24.06.2021, η οποία δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Β 2802/30.06.21 και η διόρθωση αυτής στο ΦΕΚ Β 3488/30.07.2021, καθορίστηκαν οι λεπτομέρειες για τη συλλογή και ανάλυση των δεδομένων.
				4. Arrangements to make the results of the analysis available to the public in accordance with article 83 (3) of directive 2014/24/EU and article 99 (3)	Yes	ΕΑΑΔΗΣΥ - ΕΚΘΕΣΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΕΤΟΥΣ 2017 DG-GROW_Country reports	Η έκθεση παρακολούθησης του συστήματος των δημοσίων συμβάσεων του άρθρου 340 του ν. 4412/2016 δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. και στην ιστοσελίδα της

Enabling condition	Fund	Specific objective	Fulfilment of enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
				directive 2014/25/EU.		ΕΑΑΔΗΣΥ - ΌΛΕΣ οι ανακοινώσεις ΕΑΑΔΗΣΥ - ΕΚΘΕΣΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2018 – 2020 Hellenic public procurement monitoring report for the period 2018 – 2020	DG-GROW, στην οποία δημοσιεύονται οι αντίστοιχες εκθέσεις όλων των Κ-Μ (country reports). https://eaadhsy.gr/index.php/category-articles-eaadhsy/347-ek8esh-parakoloy8hshs-toy-systhmatos-twn-dhmosiwn-symvasewn-etoys-2017 και https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/country-reports_en . Σε συνέχεια της έκδοσης της με αρ. πρωτ. 70362/24.06.2021 Κ.Υ.Α. του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων και του Υπουργού Εσωτερικών, η οποία δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Β 2802/30.06.2021 και η διόρθωση αυτής στο ΦΕΚ Β 3488/30.07.2021, η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. παρέλαβε τα προβλεπόμενα στοιχεία από τους υπόχρεους φορείς και συνέταξε την Έκθεση Παρακολούθησης Δημοσίων Συμβάσεων περιόδου 2018-2020, η οποία εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. 1ΕΣ/2022 Απόφαση του Συμβουλίου της Αρχής. (https://eaadhsy.gr/index.php/category-articles-eaadhsy/671-ekthesi-parakolouthisis-tou-systimatos-ton-dimosion-symvasewn-periodou-2018-2020)
				5. Arrangements to ensure that all information pointing to suspected bid-rigging situations is communicated to the competent national bodies in accordance with Article 83(2) of	Yes	Νόμος 4412_ΑΡΘΡΑ 340.pdf Νόμος 3959_2011-antagonismos Ρ43ΤΟΞΤΒ-96Ω_Μνημονιο συνεργασίας με ΕΠ.ΑΝΤ	Η Ελλάδα, για να διασφαλίσει τη διαχείριση των περιπτώσεων αθέμιτου ανταγωνισμού ή νόθευσης του ανταγωνισμού έχει μεταφέρει στην ελληνική έννομη τάξη τις σχετικές διατάξεις των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ και

Enabling condition	Fund	Specific objective	Fulfilment of enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
				Directive 2014/24/EU and Article 99(2) of Directive 2014/25/EU.		<p>ΕΑΑΔΗΣΥ - ΑΣΦΑΛΗΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ (WHISTLEBLOWING)</p> <p>ΕΠ.ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ Ανώνυμη Παροχή Πληροφοριών</p> <p>ΩΡΕ3ΟΞΤΒ-9Ρ5.Κατευθυντήρια Οδηγία 20.cleaned</p> <p>699ΤΟΞΤΒ-ΜΡ6_Κατευθυντηρια Οδηγια 9.cleaned</p> <p>Οδηγός_Διαχείρισης_Κινδύνων_Διαφθοράς_και_Απάτης_final_ISBN.cleaned</p> <p>Οδηγος Επ. Ανταγων.</p> <p>anixneusi_praktikon.cleaned</p> <p>ΕΑΑΔΗΣΥ - ανακοίνωση ΕΕ 1.4.2021 (1)</p> <p>ΕΑΑΔΗΣΥ - ανακοίνωση ΕΕ 1.4.2021 (2)</p>	<p>2014/25/ΕΕ. Οι διατάξεις αυτές έχουν μεταφερθεί στο άρθρο 340 του ν. 4412/2016. Περαιτέρω, η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., ως αρμόδια Αρχή για την παρακολούθηση του συστήματος των δημοσίων συμβάσεων και η Επιτροπή Ανταγωνισμού, ως αρμόδια Αρχή προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού συνεργάζονται στενά για το σκοπό αυτό</p> <p>Επισημαίνεται ότι οι ύποπτες περιπτώσεις νόθευσης δύνανται να εντοπιστούν μέσω :</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Των απευθείας ή υποβαλλόμενων μέσω πλατφορμών ανώνυμων καταγγελιών «whistleblowing» της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ και Επιτροπής Ανταγωνισμού. ☐ Τυχαίας δειγματοληψίας <p>Στην κατεύθυνση ευαισθητοποίησης των αναθετουσών αρχών / αναθετόνων φορέων για την ανίχνευση και διαχείριση των περιπτώσεων αυτών έχουν εκδοθεί:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Οι Κατευθυντήριες Οδηγίες 20 και 9 της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. ☐ Ο Οδηγός Διαχείρισης Κινδύνων Διαφθοράς και Απάτης της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας ☐ Ο Οδηγός της Επιτροπής Ανταγωνισμού: «Ανίχνευση και πρόληψη συμπαιγνιακών πρακτικών σε διαγωνισμούς προμηθειών» (2014).
2. Tools and			Yes	Managing authorities have the	Yes	1. Εγκύκλιος	Η Ειδική Υπηρεσία Κρατικών

Enabling condition	Fund	Specific objective	Fulfilment of enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
capacity for effective application of State aid rules				tools and capacity to verify compliance with State aid rules: 1. For undertakings in difficulty and undertakings under a recovery requirement.		101270/EYKE3633/30-9-2016 2. 42649/EYKE5351/10-4-2017 3. 64925/EYKE579/9-6-2017 4. Εγκύκλιος 122645/EYKE2260/27-11-2019 5. Εγκύκλιος 34584/ΕΞ2019/05-04-2019 6. https://www.espa.gr/el/Documents/Provlmatiki_epix_Orismos_update_2.pdf	Ενισχύσεων (ΕΥΚΕ), μετά από συνεργασία με την Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων (ΚΕΜΚΕ), έχει εκδώσει προς τις ΔΑ τις εγκυκλίους (1) και (4) που αφορούν έλεγχο προβληματικότητας και έλεγχο σχετικά με επιχειρήσεις για τις οποίες εκκρεμεί διαδικασία ανάκτησης έπειτα από απόφαση της ΕΕ. Όσον αφορά τον έλεγχο προβληματικότητας, με τα έγγραφα (2) και (3) προσδιορίζονται τα στάδια που πρέπει να ακολουθηθούν, συγκεκριμένοι αλγόριθμοι και δίνονται περαιτέρω διευκρινίσεις. Στο espa.gr, αναρτήθηκε παρουσίαση για τον έλεγχο προβληματικής (6). Με το (5) παρέχονται οδηγίες για την συμμόρφωση με το θεσμικό πλαίσιο ΚΕ όταν χρησιμοποιούνται ως νομική βάση οι Απαλλακτικοί Κανονισμοί ή οι Καν. ήσσονος σημασίας της ΕΕ. Οι ΔΑ και οι ΕΦ πραγματοποιούν τον σχετικό έλεγχο για την ύπαρξη ΚΕ σε όλη την περίοδο 2014-20 και έχουν την απαιτούμενη τεχνογνωσία, ενώ ενημερώνονται μέσω εκπαιδεύσεων και οδηγιών για τροποποιήσεις του θεσμικού πλαισίου. Σε σχέση με τις επιχειρήσεις για τις οποίες εκκρεμεί διαδικασία ανάκτησης, οι δικαιούχοι των ενισχύσεων εξάγουν το σχετικό δικαιολογητικό από το ΤΑΧΙΣ και το επισυνάπτουν στην αίτηση χρηματοδότησης.
				2. Through access to expert		Yes	1. Νόμος 4152/2013

Enabling condition	Fund	Specific objective	Fulfilment of enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
				advice and guidance on State aid matters, provided by State aid experts of local or national bodies.		<p>2. Υπουργική Απόφαση 69135/ΕΥΘΥ626/2015</p> <p>3. Εγκύκλιος 74391/ΕΥΚΕ2634/13-7-2016</p> <p>4. Έγγραφο 115150/ΕΥΚΕ4023/2-11-2016</p> <p>5. Κείμενο οδηγιών 139119 ΕΞ2016 ΕΜΠ/9.8.2016 (9α,β).</p> <p>6. Εγκύκλιος 109658 ΕΞ2019 ΕΜΠ/4.10.2019</p> <p>7. Εγκύκλιος 00430 ΕΞ 2017 ΕΜΠ/5.12.2017</p> <p>8. Εγκύκλιος 001879 ΕΞ2016 ΕΜΠ/23.12.2016</p> <p>9. Έγγραφο ΚΜΚΕ 0004020 ΕΞ 2018/4.12.2018</p>	<p>σύστημα ελέγχου ΚΕ και οι αρμόδιες υπηρεσίες (ΚΕΜΚΕ, ΑΜΚΕ). Το σύστημα ελέγχου έχει σαν σκοπό την υποστήριξη των φορέων χορήγησης ΚΕ.</p> <p>Με την (2) ΥΑ καθορίστηκαν οι αρμοδιότητες της ΕΥΚΕ, ως ΑΜΚΕ του Υπ. Αν.Επ. στις οποίες μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται όλες οι συγχρ/μενες πράξεις.</p> <p>Με τα έγγραφα 3- 9 δόθηκαν:</p> <ul style="list-style-type: none"> - οδηγίες με τις συγκεκριμένες διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούν ανά στάδιο και ανά περίπτωση - λίστες ελέγχου για την αναγνώριση ύπαρξης πιθανής ΚΕ, - οδηγίες διασφάλισης ορθής εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου ΚΕ - οδηγίες για τις διαδικασίες έγκρισης και συντονισμού μέτρων ΚΕ - οδηγίες για τις υποχρεώσεις και τις διαδικασίες δημοσίευσης στοιχείων χορηγούμενων ΚΕ - οδηγίες σχετικά με τις υποχρεώσεις για την καταχώρηση πληροφοριών στο ηλεκτρονικό σύστημα διαφάνειας για τις ΚΕ (Transparency Award Module - TAM). <p>Επιπροσθέτως η ΕΥΚΕ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - έχει εκδώσει οδηγούς για έλεγχο ύπαρξης ΚΕ σε τομείς οικονομικής δραστηριότητας - υλοποιεί μάθημα ασύγχρονης τηλεκαίδευσης σε θέματα ΚΕ - έχει αναπτύξει Πληροφοριακό

Enabling condition	Fund	Specific objective	Fulfilment of enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
							Σύστημα (ΠΣΚΕ), με ενσωματωμένες τις απαιτήσεις των κανονισμών ΚΕ το οποίο είναι υποχρεωτικό στα ΕΔΕΤ.
3. Effective application and implementation of the Charter of Fundamental Rights			No	Effective mechanisms are in place to ensure compliance with the Charter of Fundamental Rights of the European Union ('the Charter') which include: 1. Arrangements to ensure compliance of the programmes supported by the Funds and their implementation with the relevant provisions of the Charter.	No		
				2. Reporting arrangements to the monitoring committee regarding cases of non-compliance of operations supported by the Funds with the Charter and complaints regarding the Charter submitted in accordance with the arrangements made pursuant to Article 69(7).	No		
4. Implementation and application of the United Nations Convention on the rights of persons with disabilities (UNCRPD) in accordance with Council Decision 2010/48/EC			No	A national framework to ensure implementation of the UNCRPD is in place that includes: 1. Objectives with measurable goals, data collection and monitoring mechanisms.	No		
				2. Arrangements to ensure that accessibility policy, legislation and standards are properly reflected in the preparation and implementation of the programmes.	No		

Enabling condition	Fund	Specific objective	Fulfilment of enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
				3. Reporting arrangements to the monitoring committee regarding cases of non-compliance of operations supported by the Funds with the UNCRPD and complaints regarding the UNCRPD submitted in accordance with the arrangements made pursuant to Article 69(7).	No		

5. Programme authorities

Reference: point (k) of Article 22(3) and Articles 71 and 84 CPR

Table 13: Programme authorities

Programme authorities	Name of the institution	Contact name	Position	Email
Managing authority	Ειδική Υπηρεσία ΔΑΜ / Διαχειριστική Αρχή ΕΣΠΑ ΔΑΜ	Αλεξάνδρα Μαυρογονάτου		amavrogonatou@mou.gr
Audit authority	ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (ΕΔΕΛ)	ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΟΥΡΚΟΛΙΑ	Πρόεδρος ΕΔΕΛ	a.tourkolia@edel.gr
Body which receives payments from the Commission	Αρχή Πιστοποίησης	Βασιλική Αλέστα	Προϊστάμενη	spa@m nec.gr

The repartition of the reimbursed amounts for technical assistance pursuant to Article 36(5) CPR if more bodies are identified to receive payments from the Commission

Reference: Article 22(3) CPR

Table 13A: The portion of the percentages set out in point (b) of Article 36(5) CPR that would be reimbursed to the bodies which receive payments from the Commission in case of technical assistance pursuant to Article 36(5) CPR (in percentage points)

Κατάρτιση ΣΔΑΜ

Η ενημέρωση και ο διάλογος με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και με την επιχειρηματική κοινότητα είναι διαρκής και ανοιχτός ήδη από την έναρξη των εργασιών κατάρτισης του εθνικού Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης. Για την πληρέστερη ενημέρωση των τοπικών κοινωνιών λειτουργεί διαδικτυακή πλατφόρμα στην οποία δημοσιεύονται όλα τα στρατηγικά και προγραμματικά έγγραφα καθώς και τα πρακτικά των συνεδριάσεων της Συντονιστικής Επιτροπής κατά τις οποίες αναπτύχθηκε γόνιμος θεσμικός διάλογος με τους Περιφερειάρχες Δυτικής Μακεδονίας και Πελοποννήσου. Παρουσία υπάρχει και στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Περαιτέρω, αναπτύχθηκε στενή συνεργασία με τις πρυτανικές αρχές προκειμένου να συν-διαμορφωθεί ο νέος αναβαθμισμένος ρόλος που θα διαδραματίσουν το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου στο πλαίσιο της ΔΑΜ. Τέλος, εκτός από την θεσμική διαβούλευση του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, την παρουσίασή του στην αρμόδια Διαρκή Επιτροπή του Ελληνικού Κοινοβουλίου καθώς και στο Υπουργικό Συμβούλιο, πραγματοποιήθηκε πλήθος διαδικτυακών ημερίδων με φορείς, υπηρεσίες και ομάδες εργασίας της τοπικής αυτοδιοίκησης, στις οποίες μετείχαν εκπρόσωποι επιστημονικών και ακαδημαϊκών φορέων και ερευνητικών κέντρων, επιμελητηρίων, εργατικών κέντρων και σωματείων εργαζομένων κ.ά. Μέσα από τις διεργασίες αυτές, οι εκπρόσωποι των φορέων είχαν την δυνατότητα να ενημερωθούν για όλα τα ζητήματα της ΔΑΜ καθώς και για το κανονιστικό πλαίσιο της Ε.Ε. και, ως εκ τούτου, να προετοιμαστούν κατάλληλα για τα επόμενα βήματα.

Σχεδιασμός ΠΔΑΜ/ΕΣΔΙΜ

Για τα δύο Εδαφικά Σχέδια (Δυτικής Μακεδονίας, Δ. Μεγαλόπολης) οργανώθηκε εταιρική σχέση μετά από πρόταση των Περιφερειάρχων Δυτικής Μακεδονίας και Πελοποννήσου. Ειδικά για την Χωρική Ενότητα των νησιών (Εδαφικό Νήσων Βορείου & Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης) την οργάνωση της εταιρικής σχέσης ανέλαβε Ομάδα Εργασίας υπό τον Υπουργό Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής με τη συμμετοχή του Προέδρου της Συντονιστικής Επιτροπής, των τριών Περιφερειάρχων και των τριών Προέδρων των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων.

Σε εφαρμογή της 2ης Εγκυκλίου του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων για την προετοιμασία του σχεδιασμού των Προγραμμάτων 2021-2027, συγκροτήθηκε η Ομάδα Σχεδιασμού του ΠΔΑΜ 2021-2027 (ΟΣΠ ΔΑΜ) καθώς και θεματικές υπο-ομάδες με τη συμμετοχή εκπροσώπων των Υπουργείων και εμπλεκόμενων φορέων των περιοχών μετάβασης. Στο πλαίσιο αυτό, καθορίστηκαν οι βασικές αρχές κατάρτισης του ΠΔΑΜ στη βάση των προτεραιοτήτων του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης και της χωρικής του διάστασης.

Η ΟΣΠ ΔΑΜ προχώρησε στην οργάνωση της εταιρικής σχέσης [αρμόδιων περιφερειακών, τοπικών, δημοτικών και άλλων δημόσιων αρχών, εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων και φορέων, οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, περιβαλλοντικών οργανώσεων, φορέων προάσπισης κοινωνικής ένταξης, κ.ά.] και υλοποίησε δύο κύκλους ευρείας διαβούλευσης του ΠΔΑΜ.

Στον πρώτο κύκλο διαβούλευσης παρουσιάστηκε το Υπόμνημα κατανόησης (concept paper) του Προγράμματος. Η διαβούλευση πραγματοποιήθηκε με διαδικτυακή έρευνα ερωματολογίου 32 ερωτήσεων μέσω της ιστοσελίδας της Συντονιστικής Επιτροπής ΣΔΑΜ (www.sdam.gr) με ανοιχτή πρόσβαση στο κοινό, το διάστημα από 6 έως 26 Απριλίου 2021.

Ο κατάλογος εταίρων (στους οποίους απεστάλη μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ο σύνδεσμος του ερωτηματολογίου), περιελάμβανε συνολικά 116 εκπροσώπους.

Με την ολοκλήρωση της διαβούλευσης εξετάστηκαν 64 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια και καταγράφηκαν τα ακόλουθα κύρια συμπεράσματα:

- Η απασχόληση αναδεικνύεται η μείζονα πρόκληση που θα κληθεί να αντιμετωπίσει το ΠΔΑΜ 2021-2027
- Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και οι σχετικές δράσεις υποστήριξης, χαρακτηρίζονται ως

εξαιρετικά σημαντικής σπουδαιότητας, μεταξύ των 6 προτεραιοτήτων του υπό σχεδιασμό ΠΔΑΜ.

- Μεγάλος αριθμός πολιτών (όπως προκύπτει από το υψηλό ποσοστό συμμετοχής στη διαδικασία) επιθυμεί να έχει ενεργή συμμετοχή στη διαβούλευση και την κατάρτιση του ΠΔΑΜ.

Η ανάλυση και τα συμπεράσματα του πρώτου κύκλου διαβούλευσης είναι διαθέσιμα σε ηλεκτρονική μορφή μέσω της σελίδας της Συντονιστικής Επιτροπής ΣΔΑΜ.

Ο δεύτερος κύκλος διαβούλευσης, διεξήχθη επί του αναλυτικού Σχεδίου ΠΔΑΜ καθώς και των τριών Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Μετάβασης και ολοκληρώθηκε στις 25 Ιουνίου 2021.

Σε όλη τη διάρκεια της δεύτερης διαβούλευσης πραγματοποιήθηκαν ενημερωτικές ημερίδες, ενώ συνεχίστηκε η δημοσιοποίηση ενημερωτικού υλικού, μέσω της ιστοσελίδας της Συντονιστικής Επιτροπής ΣΔΑΜ.

Τα σχόλια που προέκυψαν από τη δεύτερη διαβούλευση αφορούν κυρίως σε:

- προτάσεις διορθωτικών παρεμβάσεων στο σχεδιασμό του Προγράμματος,
- ερωτήματα για το σχεδιαζόμενο σύστημα διακυβέρνησης, τη διαδικασία αποκατάστασης των λιγνιτικών εδαφών και την κατανομή των πόρων μεταξύ των περιοχών παρέμβασης,
- ζητήματα συμπληρωματικότητας των παρεμβάσεων του ΠΔΑΜ με τα άλλα Προγράμματα της περιόδου 2021-2027,
- συγκεκριμένες προτάσεις έργων ανά περιοχή παρέμβασης,

στη λογική των αυξημένων απαιτήσεων σχεδιασμού και εφαρμογής πολιτικών και μέτρων που προκύπτει από το μέγεθος των απαιτούμενων αλλαγών στον περιορισμένο χρόνο μετάβασης.

Υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση ΠΔΑΜ

Ο έλεγχος της διαδικασίας μετάβασης διενεργείται από την **Ειδική Υπηρεσία ΔΑΜ** του Ν.4872/2021 υπό το ΥΠΑΝΕΠ και είναι κοινή για το σύνολο των επηρεαζόμενων περιοχών. Κύρια αρμοδιότητα της ΕΥΔ ΔΑΜ είναι ο κεντρικός σχεδιασμός και προγραμματισμός των πολιτικών ΔΑΜ, η παρακολούθηση και αξιολόγηση των διαδικασιών υλοποίησης των έργων, επενδύσεων και αναπτυξιακών σχεδίων ΔΑΜ, η διαχείριση και ο συντονισμός της αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων εθνικών ή ευρωπαϊκών πηγών χρηματοδότησης

Η ΕΥ ΔΑΜ περιλαμβάνει 4 διακριτές δομές: τη Διαχειριστική Αρχή ΠΔΑΜ-ΕΣΠΑ, τη Δ/νση Στρατηγικού Σχεδιασμού & Συντονισμού Χρηματοδότησης, τη Δ/νση Διοικητικής Υποστήριξης και το Τμήμα Νομικής Υποστήριξης

Η **Διαχειριστική Αρχή ΠΔΑΜ ΕΣΠΑ**, συστάθηκε για τη διαχείριση των πόρων που συνδέονται με την υλοποίηση του Προγράμματος ΔΑΜ (Πυλώνας I, ΜΔΜ). Οι αρμοδιότητες και η λειτουργία της διέπονται από το θεσμικό πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027 που καθορίζει το πλαίσιο διακυβέρνησης και τους κανόνες για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 όσον αφορά στη διαχείριση, τον έλεγχο, τον συντονισμό και την υλοποίηση των αναπτυξιακών παρεμβάσεων που λαμβάνουν χρηματοδοτική στήριξη από τα ταμεία της ΕΕ.

Την διακυβέρνηση ΔΑΜ συμπληρώνουν οι κάτωθι φορείς που συστάθηκαν με τον Ν.4872/2021:

- **Παρατηρητήριο ΔΑΜ:** Αυτοτελές τμήμα της ΕΥ ΔΑΜ υπό τον διοικητή για την παρακολούθηση της επίτευξης των στόχων και του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των προβλέψεων του ΣΔΑΜ. Το Παρατηρητήριο κυρίως συγκεντρώνει και επεξεργάζεται ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία που αναφέρονται στις τοπικές/περιφερειακές δράσεις στις περιοχές μετάβασης,
- **Μετάβαση ΑΕ.** ΝΠΙΔ που ανήκει στους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και στην κυριότητα του θα περιέλθουν οι γαίες που θα παραχωρήσει η ΔΕΗ στο Ελληνικό Δημόσιο. Η Μετάβαση ΑΕ θα αναλάβει το σύνολο των διεργασιών για την υλοποίηση επενδυτικών έργων/σχεδίων εντός ΖΑΠ καθώς και το ρόλο δικαιούχου του ΠΔΑΜ όσον αφορά στην αναπροσαρμογή και επανάχρηση των παραχωρούμενων γαίων.

Η εμπλοκή των τοπικών φορέων της εταιρικής σχέσης στην **υλοποίηση της ΔΑΜ** διασφαλίζεται ως εξής:

- **Επ. Παρακολούθησης ΠΔΑΜ:** Κορυφαίο όργανο για τη συμμετοχή των εταίρων στην υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του Προγράμματος και των ΕΣΔΙΜ αποτελεί η Επιτροπή Παρακολούθησης που θα συγκροτηθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΚΚΔ και του Ν.4914/2022
- **Ίδρυση παραρτήματος/γραφείου της Μετάβαση ΑΕ** στις επηρεαζόμενες περιοχές για την παροχή τεχνικής υποστήριξης σε τοπικούς δικαιούχους κατά την ωρίμανση των έργων τους & την οργανωμένη υποδοχή, ενημέρωση και υποστήριξη των επενδυτών στις περιοχές ΔΑΜ.
- Για κάθε ΕΣΔΙΜ θα συγκροτηθεί **Περιφερειακή/Εδαφική Επιτροπή**, κατά τα πρότυπα του άρθρου 64 Ν.4914/2022, υπό την προεδρεία των τοπικών αρχών, **με συμβουλευτικό και εισηγητικό ρόλο** προς τις δομές διακυβέρνησης ΔΑΜ και την Επ. Παρακολούθησης ΠΔΑΜ, ως προς την υλοποίηση της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης. Η Επιτροπή αυτή επιπλέον θα προωθεί σε τοπικό επίπεδο τον **διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων** μεταξύ των ενδιαφερομένων φορέων.
- Στις ΔΑ των ΠΕΠ των επηρεαζόμενων εδαφών θα οριστεί αρμοδίως **Εντεταλμένο στέλεχος** για τη Δίκαιη Μετάβαση.
- **Ίδρυση Παραρτήματος του Παρατηρητηρίου ΔΑΜ** στις επηρεαζόμενες περιοχές.

7. Communication and visibility

Reference: point (j) of Article 22(3) CPR

Κύριος επικοινωνιακός στόχος

Η επικοινωνιακή προβολή θα αναδείξει το διττό σκοπό του Προγράμματος που είναι αφενός η άμβλυνση των συνεπειών της απολιγνιτοποίησης και αφετέρου το κλείσιμο των εξαιρετικά ρυπογόνων θερμικών σταθμών στα νησιά.

Ως κύριος επικοινωνιακός στόχος ορίζεται η:

«Προβολή της συμβολής του νέου Προγράμματος Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση 2021-2027 στην αντιμετώπιση των κοινωνικών, εργασιακών, οικονομικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε εκείνες τις περιοχές της χώρας που επηρεάζονται από την παύση της λιγνιτικής δραστηριότητας και από τη σταδιακή κατάρριξη των αναποτελεσματικών και πολύ ρυπογόνων Αυτόνομων Σταθμών Ηλεκτροπαραγωγής που χρησιμοποιούν μαζούτ και ντίζελ».

Η ιστοσελίδα του Προγράμματος θα συνδεθεί με την ενιαία διαδικτυακή πύλη, μέσω της οποίας παρέχεται πρόσβαση σε όλα τα Προγράμματα της χώρας, σύμφωνα με το άρθρο 46(b) του ΚΚΔ.

Ειδικό επικοινωνιακό στόχοι:

- Άμεση και έγκυρη ενημέρωση των τοπικών κοινωνιών των συγκεκριμένων περιοχών ΕΣΔΙΜ, για τις δυνατότητες που παρέχονται μέσω του Προγράμματος ΔΑΜ για την αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της μετάβασης.
- Άμεση και έγκυρη ενημέρωση Δικαιούχων, οργανώσεων, εταίρων και άλλων πιθανών ενδιαφερομένων για τις ευκαιρίες χρηματοδότησης που παρέχει το ΠΔΑΜ και τις διαδικασίες πρόσβασης σε αυτές.
- Ενίσχυση της αναγνωρισιμότητας, κατανόησης και θετικής στάσης για το ρόλο και τη συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην δίκαιη αναπτυξιακή μετάβαση των περιοχών που επηρεάζονται από την κλιματική μετάβαση μέσα από τη χρηματοδότηση των παρεμβάσεων του Προγράμματος.
- Ενίσχυση της δικτύωσης των νέων και μεταφοράς της γνώσης.
- Διασφάλιση της διάδοσης της στρατηγικής του ΠΔΑΜ και της μέγιστης διαφάνειας ως προς τη διαχείριση και υλοποίηση του Προγράμματος.
- Υποστήριξη των Δικαιούχων κατά την υλοποίηση των έργων ως προς την επικοινωνία και προβολή των αποτελεσμάτων και του αντίκτυπου των πράξεων που υλοποιούν καθώς και τη συμμόρφωση με τις κανονιστικές υποχρεώσεις. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στην επικοινωνία και προβολή των αποτελεσμάτων έργων στρατηγικής σημασίας.
- Ανάπτυξη της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης σε όλους τους πολίτες της χώρας ως εγγύηση για τη βιωσιμότητα των έργων που υλοποιούνται.

Κοινά –Στόχοι:

- Ευρύ κοινό: Πολίτες σε εθνικό και ειδικότερα σε περιφερειακό επίπεδο, με στόχο την ενημέρωση για τις κοινωνικοοικονομικές αλλαγές που προκαλεί η κλιματική μετάβαση και ο σχεδιασμός για την αντιστροφή αυτών, μέσω των παρεμβάσεων του ΠΔΑΜ. Έμφαση δίνεται στους κατοίκους των περιοχών μετάβασης (ηπειρωτικές και νησιωτικές περιοχές), οι οποίοι θα επηρεαστούν περισσότερο από την αλλαγή του οικονομικού μοντέλου. Ειδικότερες κατηγορίες – στόχοι είναι οι νέοι αλλά και οι ευπαθείς ομάδες των περιοχών αυτών.
- Δυνητικοί δικαιούχοι: Οι Δικαιούχοι προσδιορίζονται στην ανάλυση κάθε Προτεραιότητας του ΠΔΑΜ. • Εθνικές/ευρωπαϊκές διοικητικές αρχές και φορείς: Ευρωπαϊκά Όργανα, Οργανισμοί Δημοσίου, φορείς χάραξης πολιτικής
- Οργανισμοί - Φορείς διάχυσης ενημέρωσης: Δίκτυα πληροφόρησης, Διαμορφωτές κοινής γνώμης, κοινωνικοί εταίροι, κ.ά.

Μέσα Επικοινωνίας

A. Διάλογοι επικοινωνίας

Ως διάλογοι επικοινωνίας, συνδυαστικά θα αξιοποιηθούν κυρίως:

- Έντυπος εθνικός και περιφερειακός-τοπικός τύπος, για τη συνεχή και έγκυρη πληροφόρηση του κοινού και ειδικότερα των Ομάδων-Στόχων.
- Εταιρείες πληροφόρησης, για πολύπλευρη επικοινωνία
- Δίκτυα ενδιαφερομένων.

B. Μέσα/Δράσεις επικοινωνίας

Η επιλογή, ο σχεδιασμός και ο προγραμματισμός των ενεργειών επικοινωνίας και των επικοινωνιακών μέσων που θα χρησιμοποιηθούν, θα βασιστεί σε έρευνες κοινής γνώμης στο γενικό πληθυσμό ή σε ειδικά κοινά, εκφρασμένες απόψεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, κ.ο.κ.

Ως επικοινωνιακά μέσα, ενδεικτικά, αναφέρονται:

- προετοιμασία έντυπου και ηλεκτρονικού ενημερωτικού υλικού
- προώθηση δελτίων τύπου, σχετικής αρθρογραφίας και δημοσιευμάτων
- ψηφιακή παρουσία και προβολή μέσω της ιστοσελίδας και των λογαριασμών κοινωνικής δικτύωσης του ΠΔΑΜ (facebook, youtube)
- γενικές ενημερωτικές εκδηλώσεις για την προσέλκυση του κοινού και ομάδων στόχων
- στοχευμένες εκδηλώσεις σε επιμέρους πληθυσμιακές ομάδες όπως νέοι, οι οποίοι εκτός από άμεσα ωφελούμενοι μπορούν να αποτελέσουν πολλαπλασιαστές των επικοινωνιακών μηνυμάτων
- διοργάνωση Συνεδρίων.

Προϋπολογισμός

Ο προϋπολογισμός για την επικοινωνία σύμφωνα με τις δράσεις που προαναφέρθηκαν, εκτιμάται ότι θα κυμανθεί σε ποσοστό 2.5 % του συνολικού προϋπολογισμού της Προτεραιότητας 6 (Τεχνική βοήθεια του Προγράμματος).

Παρακολούθηση και Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση της επικοινωνίας προδιαγράφεται ήδη από το στάδιο σχεδιασμού των επιμέρους επικοινωνιακών ενεργειών και μέσων/εργαλείων, παρακολουθείται κατά την υλοποίηση και αποτιμάται μετά την ολοκλήρωσή τους.

Ο Υπεύθυνος Επικοινωνίας του Προγράμματος θα οριστεί στο κείμενο της Επικοινωνιακής Στρατηγικής που θα εγκριθεί κατά την 1η Επιτροπή Παρακολούθησης.

8. Use of unit costs, lump sums, flat rates and financing not linked to costs

Reference: Articles 94 and 95 CPR

Table 14: Use of unit costs, lump sums, flat rates and financing not linked to costs

Intended use of Articles 94 and 95 CPR	Yes	No
From the adoption, the programme will make use of reimbursement of the Union contribution based on unit costs, lump sums and flat rates under the priority according to Article 94 CPR	☐	☒
From the adoption, the programme will make use of reimbursement of the Union contribution based on financing not linked to costs according to Article 95 CPR	☐	☒

Appendix 1: Union contribution based on unit costs, lump sums and flat rates

A. Summary of the main elements

Priority	Fund	Specific objective	Category of region	Estimated proportion of the total financial allocation within the priority to which the SCO will be applied in %	Type(s) of operation covered		Indicator triggering reimbursement		Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	Type of SCO (standard scale of unit costs, lump sums or flat rates)	Amount (in EUR) or percentage (in case of flat rates) of the SCO
					Code(1)	Description	Code(2)	Description			

(1) This refers to the code for the intervention field dimension in Table 1 of Annex I to the CPR and the Annex IV to the EMFAF regulation

(2) This refers to the code of a common indicator, if applicable

Appendix 1: Union contribution based on unit costs, lump sums and flat rates

B. Details by type of operation

C. Calculation of the standard scale of unit costs, lump sums or flat rates

1. Source of data used to calculate the standard scale of unit costs, lump sums or flat rates (who produced, collected and recorded the data, where the data is stored, cut-off dates, validation, etc.)

2. Please specify why the proposed method and calculation based on Article 94(2) CPR is relevant to the type of operation.

3. Please specify how the calculations were made, in particular including any assumptions made in terms of quality or quantities. Where relevant, statistical evidence and benchmarks should be used and, if requested, provided in a format that is usable by the Commission.

4. Please explain how you have ensured that only eligible expenditure was included in the calculation of the standard scale of unit cost, lump sum or flat rate.

5. Assessment of the audit authority(ies) of the calculation methodology and amounts and the arrangements to ensure the verification, quality, collection and storage of data.

Appendix 2: Union contribution based on financing not linked to costs

A. Summary of the main elements

Priority	Fund	Specific objective	Category of region	The amount covered by the financing not linked to cost	Type(s) of operation covered		Conditions to be fulfilled/results to be achieved triggering reimbursement by the Commission	Indicator		Unit of measurement for the conditions to be fulfilled/results to be achieved triggering reimbursement by the Commission	Envisaged type of reimbursement method used to reimburse the beneficiary(ies)
					Code (1)	Description		Code (2)	Description		

(1) This refers to the code for the intervention field dimension in Table 1 of Annex I to the CPR and the Annex IV to the EMFAF regulation

(2) This refers to the code of a common indicator, if applicable

B. Details by type of operation

Appendix 3: List of planned operations of strategic importance with a timetable

Article 22(3) CPR

Η **Ζώνη Καινοτομίας Δυτικής Μακεδονίας** συνιστά μοχλό αλλαγής του τοπικού οικονομικού και παραγωγικού μοντέλου. Θα χωροθετηθεί σε περιοχή με ειδικό καθεστώς και θα διοικείται από Αναπτυξιακή εταιρεία κατά το εθνικό νομικό πλαίσιο. Ο 1ος Θύλακας της Ζώνης θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας και το ΕΚΕΤΑ, εστιάζοντας στους τομείς τεχνολογιών αιχμής πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού και αποσκοπώντας στην προσέλκυση επενδυτικού/επιχειρηματικού ενδιαφέροντος. Περιλαμβάνει υποδομές ανάπτυξης καινοτομίας, συστέγασης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, υλοποίησης εργαστηρίου Ευφυούς Πόλης, θερμοκοιτίδα και κόμβο επιτάχυνσης νεοφυούς επιχειρηματικότητας, και συναφείς παρεμβάσεις. Ο 2ος Θύλακας, είναι ο Κόμβος Καινοτομίας Πράσινου Υδρογόνου με φορέα το ΕΚΕΤΑ/ΙΔΕΠ Πτολεμαΐδας. Αποσκοπεί στο να προάγει την έρευνα σε τεχνολογίες πράσινου υδρογόνου (παραγωγή, αποθήκευση, διανομή) μέσω δημιουργίας εγκαταστάσεων πιλοτικής εφαρμογής και δοκιμών ερευνητικών αποτελεσμάτων και να αποτελέσει το εφαλτήριο για την επίτευξη επιχειρηματικών συνεργασιών με σκοπό την αξιοποίηση των εφαρμογών του υδρογόνου συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και στην πράσινη ενεργειακή μετάβαση. Ο 3ος Θύλακας είναι το Ζωντανό Εργαστήριο Έξυπνης Πόλης το οποίο θα υλοποιηθεί σε περιοχές μικρής κλίμακας σε συνέργεια με τις δράσεις του 1ου Θύλακα, σύμφωνα με τις πρακτικές του Joint Research Centre (JRC) και θα αποτελέσει τη βάση για την ενσωμάτωση καινοτομίας σε λύσεις και εφαρμογές έξυπνων πόλεων και την ενδυνάμωση της ικανότητας των επιχειρήσεων αλλά και των φορέων έρευνας, να διαμοιράζονται γνώση.

Ο **Κόμβος Βιοοικονομίας 360o** στην ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης (Δήμοι Μεγαλόπολης, Γορτυνίας, Οιχαλίας, Τρίπολης) με επιστημονικό φορέα το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και την συνεργασία Επιμελητηρίων, αποσκοπεί στον οικονομικό και παραγωγικό μετασχηματισμό επιχειρηματικής δραστηριότητας στο πλήρες φάσμα της αλυσίδας αξίας της Βιοοικονομίας (Αγροδιατροφή, Κυκλική και Ψηφιακή Οικονομία), αξιοποιώντας ερευνητικά αποτελέσματα. Περιλαμβάνονται υποδομές και παρεμβάσεις ανάλογες του 1ου Θύλακα της Ζώνης Καινοτομίας Δυτικής Μακεδονίας.

Οι υποδομές των ανωτέρω θα ολοκληρωθούν έως το τέλος του 2025. Το σύνολο των δράσεων θα ολοκληρωθεί με το πέρας του ΠΔΑΜ.

